

Lagrådsremiss

Utbildning för elever i samhällsvård och på sjukhus och möjligheter till fjärrundervisning

---

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 4 september 2014

Jan Björklund

Angela Öst
(Utbildningsdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen föreslås ändringar i skollagen. Dessa syftar till att elever som vistas i ett hem för vård eller boende (HVB) ska få undervisning inom skolväsendet. Det förtydligas att en elev som vistas på ett HVB har rätt att bli mottagen i en skola i vistelsekommunen. För elever som vistas på särskilda ungdomshem ska bestämmelserna om utbildning i skollagen tillämpas för den utbildning som Statens institutionsstyrelse (SiS) anordnar med undantag för bestämmelser om lokaler och utrustning.

Särskild undervisning på sjukhus ska anordnas för elever som inte kan delta i vanligt skolarbete och som vårdas på sjukhus om det inte är obehövt för elevens inhämtande av kunskaper. Det ska inte längre krävas att eleven inte kan delta i skolarbetet under längre tid. Den som undervisar på sjukhus ska vara legitimerad lärare.

Det föreslås en definition av fjärrundervisning. Med fjärrundervisning avses en interaktiv undervisning som bedrivs med it-teknik när lärare och elever är åtskilda i rum men inte i tid. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om fjärrundervisning. Fjärrundervisning bör endast få genomföras om det inte finns någon legitimerad lärare att tillgå inom skolenheten eller elevunderlaget är otillräckligt. Regeringen avser att fatta beslut om i vilka ämnen som fjärrundervisning får erbjudas. En försöksverksamhet med fjärrundervisning i ytterligare ämnen bör även inrättas. I skollagen ska det införas en rätt för skolväsendets huvudmän att med bibehållet huvudmannaskap sluta avtal med staten om fjärrundervisning. Fjärrundervisning bör vara möjligt för SiS, under samma förutsättningar som för andra huvudmän, men i fler ämnen och kurser.

Ändringarna i skollagen ska träda i kraft den 1 juli 2015.

Innehållsförteckning

1	Beslut	4
2	Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)	5
3	Ärendet och dess beredning	16
4	Utbildning för elever i samhällsvård	17
4.1	Principiella utgångspunkter och gällande rätt	17
4.1.1	Samhällsvård för barn och unga	17
4.1.2	Hemkommunens och skolhuvudmannens ansvar	18
4.1.3	Särskilda ungdomshem	19
4.2	Elever placerade i hem för vård eller boende	20
4.2.1	Undervisning inom skolväsendet	20
4.2.2	Rätt att bli mottagen i en grundskola eller grundsärskola i den kommun där HVB är beläget	22
4.2.3	Mottagande i en gymnasieskola i den kommun där ett HVB är beläget	24
4.2.4	Mottagande i en gymnasiesärskola i den kommun där HVB är beläget	29
4.3	Elever i särskilda ungdomshem	32
5	Särskild undervisning på sjukhus	40
5.1	Gällande rätt och ersättningssystem	40
5.2	Ändringar i skollagen	40
5.3	Allmänna råd eller stödmaterial	45
5.4	Sjukhuslärare ska vara legitimerade	46
6	Fjärrundervisning	48
6.1	Gällande rätt och nuvarande system	48
6.2	Definitioner och förutsättningar	50
6.3	Ämnen för fjärrundervisning	56
6.4	Avtal med staten om fjärrundervisning	59
6.5	Fjärrundervisning inom utbildning som anordnas av Statens institutionsstyrelse	60
7	Ikraftträdande	63
8	Konsekvenser av förslagen	64
8.1	Konsekvenser för elever	64
8.2	Ekonomiska konsekvenser för kommunerna och konsekvenser för den kommunala självstyrelsen	64
8.3	Konsekvenser för staten	66
8.4	Konsekvenser för små företag	68
8.5	Konsekvenser för den personliga integriteten	68
8.6	Konsekvenser för de integrationspolitiska målen	69
8.7	Jämställdhet	69
9	Författningskommentar	70

Bilaga 1	Sammanfattning av betänkandet Utbildning för elever i samhällsvård och fjärr- och distansundervisning (SOU 2012:76).....	82
Bilaga 2	Betänkandets lagförslag	90
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	104

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800).

2 Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (2010:800)

dels att 1 kap. 3 §, 10 kap. 25 §, 11 kap. 25 §, 16 kap. 43 och 49 §§, 17 kap. 19 §, 19 kap. 35 och 42 §§, 23 kap. 1 och 4 §§ och 24 kap. 1, 8, 9, 16, 17 och 20 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas fem nya paragrafer, 16 kap. 49 a §, 17 kap. 21 a §, 19 kap. 40 a och 42 a §§ och 29 kap. 22 a § av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

3 §

I denna lag avses med

– elev: den som deltar i utbildning enligt denna lag med undantag för barn i förskolan,

– fjärrundervisning: interaktiv undervisning som bedrivs med informations- och kommunikationsteknik när elever och lärare är åtskilda i rum men inte i tid,

– fristående fritidshem: sådant fritidshem som bedrivs av en enskild och som avses i 2 kap. 7 § andra stycket,

– fristående förskola: förskoleenhet vid vilken en enskild bedriver utbildning i form av förskola,

– fristående skola: skolenhet vid vilken en enskild bedriver utbildning inom skolväsendet i form av förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola eller sådant fritidshem som avses i 2 kap. 7 § första stycket,

– förskoleenhet: av huvudman för förskola organiserad enhet som omfattar verksamhet i en eller flera förskolebyggnader som ligger nära varandra och till enheten knuten verksamhet som inte bedrivs i någon förskolebyggnad,

– skolenhet: av huvudman för annan skolform än förskola organiserad enhet som omfattar verksamhet i en eller flera skolbyggnader som ligger nära varandra och till enheten knuten verksamhet som inte bedrivs i någon skolbyggnad,

– undervisning: sådana målstyrda processer som under ledning av lärare eller förskollärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden, och

– utbildning: den verksamhet inom vilken undervisning sker utifrån bestämda mål.

10 kap.

25 §

En elev har rätt att bli mottagen i en grundskola som anordnas av en annan kommun än den som ska svara för elevens utbildning, om eleven

med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i den kommunens grundskola. Innan kommunen fattar beslut om att för ett visst läsår ta emot en sådan elev ska den inhämta yttrande från elevens hemkommun.

En elev som vistas i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), som är beläget i en annan kommun än den som ska svara för elevens utbildning, har rätt att bli mottagen i en grundskola i den kommun där eleven vistas.

11 kap.

25 §

En elev har rätt att bli mottagen i en grundsärskola som anordnas av en annan kommun än den som ska svara för elevens utbildning, om eleven med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i den kommunens grundsärskola. Innan kommunen fattar beslut om att för ett visst läsår ta emot en sådan elev, ska den inhämta yttrande från elevens hemkommun.

En elev som vistas i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), som är beläget i en annan kommun än den som ska svara för elevens utbildning, har rätt att bli mottagen i en grundsärskola i den kommun där eleven vistas.

16 kap.

43 §

Av de behöriga sökande till ett nationellt program eller till en sådan nationell inriktning, särskild variant eller gymnasial lärlingsutbildning som börjar första läsåret ska huvudmannen i första hand ta emot dem som är hemmahörande i kommunen eller inom samverkansområdet för utbildningen.

En elev som vistas i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) ska vid mottagande enligt första stycket jämföras med den som är hemmahörande i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen.

49 §

En elev som har påbörjat ett nationellt program eller en nationell inriktning och som därefter flyttar från kommunen eller samverkansområdet

för utbildningen, har rätt att fullfölja utbildningen på det påbörjade programmet eller den påbörjade inriktningen, om den nya hemkommunen erbjuder sådan utbildning.

Erbjuder den nya hemkommunen inte den aktuella utbildningen, har eleven rätt att efter eget val fullfölja sin utbildning i en annan kommun eller ett landsting som anordnar utbildningen.

En elev som med anledning av placering i ett hem för vård eller boende enligt 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) flyttar från kommunen eller samverkansområdet för utbildningen, har rätt att fullfölja utbildningen på det påbörjade programmet eller den påbörjade inriktningen i den kommun där hemmet för vård eller boende är beläget, om den erbjuder sådan utbildning. Om den inte erbjuder den aktuella utbildningen, har eleven rätt att efter eget val fullfölja sin utbildning i en annan kommun eller ett landsting som anordnar utbildningen.

49 a §

En elev som har påbörjat ett nationellt program eller en nationell inriktning och som därefter placeras i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), som är beläget i en annan kommun än hemkommunen eller samverkansområdet för utbildningen, har rätt att i hemkommunen fullfölja utbildningen på det påbörjade programmet eller den påbörjade inriktningen när eleven efter placeringen återvänder till hemkommunen, om den erbjuder sådan utbildning. Detsamma gäller den elev som har påbörjat ett nationellt program eller en nationell inriktning i den kommun där hemmet för vård eller boende är beläget.

Erbjuder hemkommunen inte den aktuella utbildningen, har eleven rätt att efter eget val fullfölja sin utbildning i en annan

kommun eller ett landsting som anordnar utbildningen.

17 kap.

19 §

En kommun eller ett landsting som anordnar programinriktat individuellt val eller yrkesintroduktion som har utformats för en grupp elever ska ta emot alla de behöriga sökande till utbildningen som hör hemma i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen.

En elev som vistas i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) ska vid mottagande enligt första stycket jämföras med den som är hemmahörande i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen. Den kommun eller det landsting som har tagit emot en sådan elev ska ersättas för sina kostnader för elevens utbildning av dennes hemkommun. Om inte den anordnande huvudmannen och elevens hemkommun kommer överens om annat, ska ersättningen för utbildningen motsvara anordnarens självkostnad.

Om det finns platser över på utbildningen, sedan alla sökande som ska tas emot enligt första stycket har antagits, får kommunen eller landstinget ta emot andra behöriga sökande till utbildningen.

Om det finns platser över på utbildningen, sedan alla sökande som ska tas emot enligt första och andra styckena har antagits, får kommunen eller landstinget ta emot andra behöriga sökande till utbildningen.

21 a §

En kommun som anordnar sådan utbildning som avses i 21 § första stycket ska ta emot ungdomar som uppfyller behörighetsvillkoren för respektive utbildning om de på grund av placering i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) vistas i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen. Det gäller också för ett landsting som anordnar sådan utbildning som avses i 21 § andra stycket.

Den kommun eller det landsting

som har tagit emot en elev enligt första stycket ska ersättas för sina kostnader för elevens utbildning av dennes hemkommun. Om inte den anordnande huvudmannen och elevens hemkommun kommer överens om annat ska ersättningen för utbildningen motsvara anordnarens självkostnad.

19 kap.
35 §¹

Av de sökande till ett nationellt program eller till en nationell inriktning, särskild variant eller gymnasial lärlingsutbildning som börjar första läsåret ska huvudmannen i första hand ta emot dem som är hemmahörande i kommunen eller inom samverkansområdet för utbildningen.

En elev som vistas i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) ska vid mottagande enligt första stycket jämföras med den som är hemmahörande i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen.

40 a §

En kommun eller ett landsting ska ta emot en elev på ett individuellt program om

1. eleven vistas i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen på grund av placering i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), och

2. hemkommunen har bedömt att eleven inte kan följa undervisningen på ett nationellt program.

Den kommun eller det landsting som har tagit emot en elev enligt första stycket ska ersättas för sina kostnader för elevens utbildning av dennes hemkommun. Om inte den anordnande huvudmannen och elevens hemkommun kommer överens om annat, ska ersättningen för utbildningen motsvara

¹ Senaste lydelse 2012:109.

42 §²

En elev som har påbörjat ett nationellt program eller en nationell inriktning och som därefter flyttar från kommunen eller samverkansområdet för utbildningen, har rätt att fullfölja utbildningen på det påbörjade programmet eller den påbörjade inriktningen, om den nya hemkommunen erbjuder sådan utbildning.

Erbjuder den nya hemkommunen inte den aktuella utbildningen, har eleven rätt att efter eget val fullfölja sin utbildning i en annan kommun eller ett landsting som anordnar utbildningen.

En elev som med anledning av placering i ett hem för vård eller boende enligt 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) flyttar från kommunen eller samverkansområdet för utbildningen, har rätt att fullfölja utbildningen på det påbörjade programmet eller den påbörjade inriktningen i den kommun där hemmet för vård eller boende är beläget, om den erbjuder sådan utbildning. Om den inte erbjuder den aktuella utbildningen, har eleven rätt att efter eget val fullfölja sin utbildning i en annan kommun eller ett landsting som anordnar utbildningen.

42 a §

En elev som har påbörjat ett nationellt program eller en nationell inriktning och som därefter placeras i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), som är beläget i en annan kommun än hemkommunen eller samverkansområdet för utbildningen, har rätt att i hemkommunen fullfölja utbildningen på det påbörjade programmet eller den påbörjade inriktningen när eleven efter placeringen återvänder till hemkommunen, om den erbjuder sådan utbildning. Detsamma gäller den elev som har påbörjat

² Senaste lydelse 2012:109.

ett nationellt program eller en nationell inriktning i den kommun där hemmet för vård eller boende är beläget.

Erbjuder hemkommunen inte den aktuella utbildningen, har eleven rätt att efter eget val fullfölja sin utbildning i en annan kommun eller ett landsting som anordnar utbildningen.

23 kap.

1 §

Kommuner, landsting och enskilda huvudmän får enligt bestämmelserna i detta kapitel med bibehållet huvudmannaskap sluta avtal med en enskild fysisk eller juridisk person om att utföra uppgifter inom utbildning eller annan verksamhet enligt denna lag (entreprenad).

Kommuner, landsting och enskilda huvudmän får enligt bestämmelserna i detta kapitel med bibehållet huvudmannaskap sluta avtal med en enskild fysisk eller juridisk person, *och i fall som avses i 4 § tredje stycket även med staten*, om att utföra uppgifter inom utbildning eller annan verksamhet enligt denna lag (entreprenad).

De bestämmelser som finns för en utbildning eller en annan verksamhet enligt denna lag ska med de undantag som anges i detta kapitel gälla även vid entreprenad.

4 §

Inom gymnasieskolan får uppgifter som avser undervisning i karaktärsämnen som har en yrkesinriktad eller estetisk profil överlämnas på entreprenad.

Inom grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan får en enskild huvudman överlämna uppgifter som avser modersmålsundervisning på entreprenad.

Inom grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan får uppgifter som avser fjärrundervisning överlämnas till staten på entreprenad.

24 kap.

1 §

I detta kapitel finns bestämmelser om

- internationella skolor (2–7 §§),
- utbildning vid särskilda ungdomshem (8 och 9 §§),
- utbildning för intagna i kriminalvårdsanstalt (10 §),
- utbildning vid folkhögskola som motsvarar utbildning i svenska för invandrare (11–15 §§),
- utbildning för barn och elever som vårdas på sjukhus *eller annan*
- utbildning för barn och elever som vårdas på sjukhus *eller en*

motsvarande institution

(16–19 §§),

- utbildning i hemmet eller på annan lämplig plats (20–22 §§),
- annat sätt att fullgöra skolplikten (23–25 §§), och
- bemyndiganden (26 §).

institution som är knuten till ett

sjukhus (16–19 §§),

8 §

Under vistelse i ett sådant hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (särskilt ungdomshem) ska skolpliktiga barn, som inte lämpligen kan fullgöra sin skolplikt på annat sätt, fullgöra den genom att delta i utbildning vid hemmet.

Utbildningen ska anordnas genom försorg av huvudmannen för hemmet. Den ska med *nöd-vändiga avvikelser* motsvara utbildningen i grundskolan eller i förekommande fall grundsärskolan eller specialskolan.

Utbildningen ska anordnas genom försorg av huvudmannen för hemmet. Den ska motsvara utbildningen i grundskolan eller i förekommande fall grundsärskolan eller specialskolan. *För sådan utbildning ska följande bestämmelser tillämpas med de nödvändiga avvikelser som följer av att barnet vistas i ett sådant hem:*

- *inledande bestämmelser (1 kap. 4–6 och 8–11 §§),*
- *ledningen av utbildningen, lärare m.m. (2 kap. 8, 9–13, 15, 17–22 a, 29, 30, 34 och 36 §§),*
- *elevhälsa (2 kap. 25, 27 och 28 §§),*
- *barns och elevers utveckling mot målen (3 kap. 3, 4, 5 a och 7–20 §§),*
- *kvalitet och inflytande (4 kap. 3–14 §§),*
- *trygghet och studiero (5 kap. 3 §),*
- *deltagande i utbildning (7 kap. 18 och 19 §§),*
- *grundskolan (10 kap. 2–6, 7, 8, 10, 12, 13 och 15–22 §§),*
- *grundsärskolan (11 kap. 2–11, 13, 15–17 och 19–23 a §§),*
- *specialskolan (12 kap. 2–8, 10 och 12–22 §§),*
- *överklagande (28 kap. 9 § första stycket 2 och 10 och 16 §§), och*
- *övriga bestämmelser (29 kap. 10–12 §§).*

9 §

pliktig och vistas i ett hem som avses i 8 § första stycket och som inte lämpligen kan fullgöra skolgång på annat sätt ska genom huvudmannens försorg ges möjlighet att delta i kompletterande utbildning på grundskolenivå eller motsvarande eller i utbildning som motsvarar sådan utbildning som erbjuds i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan.

pliktig och vistas i ett hem som avses i 8 § första stycket och som inte lämpligen kan fullgöra skolgång på annat sätt ska genom huvudmannens försorg ges möjlighet att delta i utbildning som motsvarar sådan utbildning som erbjuds i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan.

För sådan utbildning ska följande bestämmelser tillämpas med de nödvändiga avvikelser som följer av att den unge vistas i ett sådant hem:

- inledande bestämmelser (1 kap. 4–6 och 8–11 §§),*
- ledningen av utbildningen, lärare m.m. (2 kap. 8, 9–13, 15, 17–22 a, 29, 30, 34 och 36 §§),*
- elevhälsa (2 kap. 25, 27 och 28 §§),*
- barns och elevers utveckling mot målen (3 kap. 3, 4, 5 a, 7–9 och 13–20 §§),*
- kvalitet och inflytande (4 kap. 3–11 och 14 §§),*
- trygghet och studiero (5 kap. 3§),*
- allmänna bestämmelser om gymnasieskolan (15 kap. 2–7, 10, 11 och 15 §§, 17§ första stycket och 19, 20 och 22–27 §§),*
- utbildning på nationella program i gymnasieskolan (16 kap. 2–34 §§),*
- utbildning på introduktionsprogram i gymnasieskolan (17 kap. 2–12 §§),*
- allmänna bestämmelser om gymnasiesärskolan (18 kap. 2–4, 6, 8, 10, 11, 15, 17, 19, 20 och 22–26 §§),*
- utbildning på program i gymnasiesärskolan (19 kap. 2–27 §§),*
- överklagande (28 kap. 16 § första stycket 1), och*
- övriga bestämmelser (29 kap. 10–12 §§).*

16 §

Om ett barn vårdas på sjukhus eller *någon annan institution*, ska huvudmannen för institutionen svara för att barnet får tillfälle att delta i utbildning som så långt det är möjligt motsvarar den som erbjuds i förskola, förskoleklass eller fritidshem.

Om ett barn vårdas på sjukhus eller *en institution som är knuten till ett sjukhus*, ska huvudmannen för institutionen svara för att barnet får tillfälle att delta i utbildning som så långt det är möjligt motsvarar den som erbjuds i förskola, förskoleklass eller fritidshem.

17 §

För sådana elever i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan som på grund av sjukdom eller liknande skäl *under en längre tid* inte kan delta i vanligt skolarbete och som vårdas på sjukhus eller *en motsvarande institution* ska särskild undervisning anordnas på sjukhuset eller institutionen. Sådan undervisning ska så långt det är möjligt motsvara den undervisning som eleven inte kan delta i.

För sådana elever i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan som på grund av sjukdom eller liknande skäl inte kan delta i vanligt skolarbete och som vårdas på sjukhus eller *en institution som är knuten till ett sjukhus* ska särskild undervisning anordnas på sjukhuset eller institutionen, *om det inte är obehövt för elevens inhämtande av kunskaper*. Sådan undervisning ska så långt det är möjligt motsvara den undervisning som eleven inte kan delta i.

Endast den som har legitimation som lärare får bedriva sådan undervisning som avses i första stycket.

20 §

För sådana elever som *avses i 17 §* men som inte vårdas på sjukhus eller *en motsvarande institution* ska särskild undervisning anordnas i hemmet eller på annan lämplig plats. Sådan undervisning ska så långt det är möjligt motsvara den undervisning som eleven inte kan delta i.

För sådana elever *i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan som på grund av sjukdom eller liknande skäl inte kan delta i vanligt skolarbete under längre tid* men som inte vårdas på sjukhus eller *en institution som är knuten till ett sjukhus* ska särskild undervisning anordnas i hemmet eller på annan lämplig plats. Sådan undervisning ska så långt det är möjligt motsvara den undervisning som eleven inte kan delta i.

29 kap.

22 a §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om fjärrundervisning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015.

3 Ärendet och dess beredning

Regeringen beslutade den 29 september 2011 att ge en särskild utredare i uppdrag att klarlägga om regleringen behöver förtydligas när det gäller utbildning för barn och unga vid hem för vård eller boende (HVB), särskilda ungdomshem och sjukhus eller annan motsvarande institution (dir. 2011:85). Utredaren skulle även överväga om distansundervisning i vissa fall borde vara ett alternativ till reguljär undervisning i de obligatoriska skolformerna, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan.

Utredningen redovisade sina förslag i betänkandet Utbildning för elever i samhällsvård och fjärr- och distansundervisning (SOU 2012:76) den 15 november 2012. En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 1*. Betänkandets lagförslag finns i *bilaga 2*. Betänkandet har remissbehandlats och remissinstanserna redovisas i *bilaga 3*. Remissyttrandena och en sammanställning av dessa finns tillgängliga i Utbildningsdepartementet (U2012/6322/S).

Under den fortsatta beredningen i Regeringskansliet har följande kommuner och organ beretts möjlighet att lämna synpunkter på ett förslag om interkommunal ersättning för gymnasieelever som är placerade i HVB och som går på introduktionsprogram i vistelsekommunen: Alingsås, Enköpings, Göteborgs, Haninge, Malmö, Stenungsunds, Stockholms, Upplands Väsby, Uppsala, Åre och Övertorneå kommuner samt Sveriges Kommuner och Landsting (SKL). Minnesanteckningar från ett möte den 5 maj 2014 finns tillgängliga i Utbildningsdepartementet (U2014/2935/S).

Följande myndigheter och organ har beretts tillfälle att yttra sig över en bedömning i fråga om förslag om legitimation för sjukhuslärare: Statens skolverk, Statens skolinspektion, Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM), SKL, Socialstyrelsen, Lärarförbundet, Lärarnas Riksförbund (LR) och Sjukhuslärarnas förening. Inkomna yttranden finns tillgängliga i Utbildningsdepartementet (U2014/5227/S).

Följande myndigheter och organ har beretts tillfälle att yttra sig över en bedömning i fråga om försöksverksamhet med fjärrundervisning: Skolverket, Skolinspektionen, SPSM, Sameskolstyrelsen, SKL, Lärarförbundet, LR och Friskolornas Riksförbund. Inkomna yttranden finns tillgängliga i Utbildningsdepartementet (U2014/5227/S).

Följande myndigheter har beretts tillfälle att yttra sig över ett förslag om avtal med staten om fjärrundervisning: Skolverket, Skolinspektionen, SPSM, Sameskolstyrelsen, Lärarförbundet och LR. Inkomna yttranden finns tillgängliga i Utbildningsdepartementet (U2014/5227/S).

4 Utbildning för elever i samhällsvård

4.1 Principiella utgångspunkter och gällande rätt

Regeringens mål för barn- och ungdomsutbildningen är att den ska vara av hög och likvärdig kvalitet. Alla barn och elever ska ges förutsättningar att uppnå de nationella målen och utveckla sina kunskaper, färdigheter och kompetenser så långt som möjligt. En god utbildning öppnar perspektiv och ger goda livsförutsättningar för individen. Det gäller inte minst elever i samhällsvård och elever som på grund av sjukdom inte kan följa den ordinarie undervisningen.

Av 1 kap. 4 § skollagen (2010:800) framgår att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden och utveckla sin förmåga att tillägna sig dessa. Utbildningen ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Hänsyn ska tas till barns och elevers olika behov och eleverna ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Vidare ska utbildningen förbereda eleverna för aktiva livsval och ligga till grund för fortsatt utbildning. Lika tillgång till utbildning och likvärdig utbildning är viktiga fundament. Staten sätter upp mål och regler för verksamheten. De offentliga och fristående huvudmännen är ansvariga för att de inom dessa ramar bedriver och organiserar sin verksamhet så att målen nås.

I all utbildning som rör barn ska barnets bästa vara utgångspunkt. Med barn avses varje människa under 18 år. Barnets inställning ska så långt det är möjligt klarläggas. Barnet ska ha möjlighet att fritt uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör honom eller henne. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad enligt 1 kap. 10 § skollagen.

4.1.1 Samhällsvård för barn och unga

Barn och unga kan placeras i samhällsvård på frivillig väg enligt socialtjänstlagen (2001:453, SoL) eller med tvång enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) och enligt lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård (LSU). De placementsformer för samhällsvård som finns är familjehem och hem för vård eller boende (HVB). Familjehem är ett enskilt hem som tar emot barn för vård och fostran. HVB är en institution som erbjuder boende till bl.a. barn och ungdomar som av olika skäl inte kan bo med sin familj. De kan drivas i enskild, kommunal eller statlig regi. De särskilda ungdomshemmen är en form av HVB som drivs av Statens institutionsstyrelse (SiS). Det är barn och unga som behöver stå under särskilt noggrann tillsyn som blir placerade på de särskilda ungdomshemmen. Grunden för en placering på ett ungdomshem kan vara att barnet eller den unge lever ett destruktivt

liv med missbruk och kriminalitet. Det kan också vara att föräldrarna inte kan ge det stöd som barnet eller den unge behöver.

4.1.2 Hemkommunens och skolhuvudmannens ansvar

Ansvar för skolplikt och rätt till utbildning

Ansvar för att bevaka en elevs rätt till utbildning och skolplikt ligger på elevens hemkommun och regleras i 7 kap. 21 § skollagen. Med hemkommun avses enligt 29 kap. 6 § skollagen den kommun där eleven är folkbokförd. Skolplikten motsvaras av en rätt till utbildning. Enligt 7 kap. 10 och 12 §§ startar skolplikten höstterminen det kalenderår då barnet fyller sju år och upphör i normalfallet vid utgången av vårterminen det nionde skolåret.

Elever som placeras i familjehem folkbokförs i den kommun där familjehemmet ligger enligt folkbokföringslagens (1991:481) bestämmelser om var personen tillbringar sin dygnsvila. Ansvar för skolplikten och rätten till utbildning överförs då enligt skollagen till den nya hemkommunen och den nya huvudmannen för skolan. En elev som vistas på institution för sjukvård, vård av unga, kriminalvård eller vård av missbrukare är undantagna från regeln om dygnsvila och är därför fortsatt folkbokförda i sin ursprungliga hemkommun (9 § 3 folkbokföringslagen). Ansvar för skolplikt och utbildning för de elever som vårdas på HVB ligger följaktligen kvar på den ursprungliga hemkommunen. Hemkommunen ska enligt skollagen se till att skolpliktiga barn som inte går i kommunens egna skolor får föreskriven utbildning på något annat sätt.

Även huvudmannen för skolan har enligt 7 kap. 22 § skollagen till uppgift att se till att eleverna fullgör sin skolgång. När det gäller elever i specialskolan och sameskolan är det dessa skolors huvudmän som ska se till att elever i utbildning under deras ledning fullgör sin skolgång. En huvudman för en fristående skola ska dessutom lämna uppgift till hemkommunen när eleven börjar eller slutar där eller är frånvarande utan giltig orsak.

Grundskola och grundsärskola

Hemkommunen ansvarar enligt 10 kap. 24 § och 11 kap. 24 § skollagen för att utbildning i grundskolan och grundsärskolan kommer till stånd för alla som enligt skollagen har rätt att gå i grundskolan eller i grundsärskolan och som inte fullgör sin skolgång på annat sätt. Skyldigheten ska fullgöras genom att hemkommunen ska anordna grundskola och grundsärskola i den omfattning som krävs för att bereda utbildning för alla i kommunen som är berörda. Om det finns särskilda skäl får hemkommunen komma överens med en annan kommun om att denna i sin grundskola ska ta emot elever vars grundskoleutbildning hemkommunen ansvarar för. För utbildningen i grundsärskola gäller att hemkommunen får komma överens med en annan kommun att den i sin grundsärskola ska ta emot de elever som hemkommunen ansvarar för.

Varje fristående grundskola ska enligt 10 kap. 35 § skollagen vara öppen för alla elever som har rätt till utbildning i grundskolan. Utbild-

ningen får dock begränsas till att avse vissa årskurser, elever som är i behov av särskilt stöd och vissa elever som utbildningen är speciellt anpassad för. Huvudmannen behöver inte ta emot en elev om hemkommunen har beslutat att inte lämna bidrag för eleven med anledning av att betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen enligt 10 kap. 39 § andra stycket skollagen.

Gymnasieskola och gymnasiesärskola

Varje kommun ansvarar enligt 15 kap. 30 § skollagen för att ungdomarna i kommunen erbjuds gymnasieutbildning av god kvalitet. Kommunen kan erbjuda utbildning som den själv anordnar eller utbildning som anordnas av en annan kommun eller ett landsting enligt samverkansavtal med kommunen eller landstinget.

Hemkommunen ansvarar enligt 16 kap. 42 § skollagen för att alla behöriga ungdomar i kommunen erbjuds utbildning på nationella program. Erbjudandet ska omfatta ett allsidigt urval av nationella program och nationella inriktningar. Ett landsting får enligt 15 kap. 31 § skollagen anordna utbildningar på sådana nationella program som avser naturbruk och omvårdnad.

När det gäller utbildning på introduktionsprogram är det hemkommunens skyldighet enligt 17 kap. 16 § skollagen att se till att de ungdomar i kommunen som uppfyller behörighetsvillkoren för preparandutbildning, yrkesintroduktion, individuellt alternativ och språkintröduktion också erbjuds sådan utbildning.

Utbildningen i gymnasiesärskolan består enligt 18 kap. 8 § skollagen av nationella program och individuella program. De individuella programmen är enligt 19 kap. 14 § skollagen avsedda för elever som inte kan följa undervisningen på de nationella programmen.

Varje huvudman för en fristående gymnasieskola ska enligt 15 kap. 33 § skollagen ta emot alla elever som har rätt till den sökta utbildningen i gymnasieskolan. Utbildningen får dock begränsas till att avse vissa årskurser, elever som är i behov av särskilt stöd och vissa elever som utbildningen är speciellt anpassad för. Huvudmannen behöver inte ta emot en elev om hemkommunen inte lämnar bidrag för eleven med anledning av att betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

4.1.3 Särskilda ungdomshem

Utbildning vid särskilda ungdomshem ingår inte i skolväsendet utan är en särskild utbildningsform som regleras i 24 kap. 8 och 9 §§ skollagen. Enligt 1 kap. 2 § skollagen gäller för sådan verksamhet gemensamma bestämmelser i skollagen endast om det anges särskilt. I förordningen (1983:28) om undervisning av barn och ungdomar som vistas i de särskilda ungdomshemmen finns närmare reglering om undervisningen.

Under en vistelse på ett särskilt ungdomshem ska, enligt 24 kap. 8 § skollagen, skolpliktiga barn som inte lämpligen kan fullgöra sin skolplikt på annat sätt, fullgöra den genom att delta i utbildning vid hemmet. Utbildningen ska anordnas av huvudmannen för hemmet. Den ska med nödvändiga avvikelser motsvara utbildningen i grundskolan eller i före-

kommande fall grundsärskolan och specialsksolan. Den som inte längre är skolpliktig och vistas i ett särskilt ungdomshem ska enligt 24 kap. 9 § skollagen genom huvudmannens försorg ges möjlighet att delta i kompletterande utbildning på grundskolenivå eller motsvarande eller sådan utbildning som motsvarar den som erbjuds i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan.

4.2 Elever placerade i hem för vård eller boende

I avsnitten 4.2.1–4.2.3 görs en bedömning och förslag lämnas om undervisning för elever som vistas i ett hem för vård eller boende (HVB). Dessa förslag avser dock inte undervisning för elever vid särskilda ungdomshem som drivs av Statens institutionsstyrelse.

4.2.1 Undervisning inom skolväsendet

Regeringens bedömning: Elever som vistas i hem för vård eller boende bör få undervisning inom skolväsendet.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna har tillstyrkt eller inte haft något att invända mot förslaget. Detta gäller bl.a. *Myndigheten för handikappolitisk samordning (Handisam), Statskontoret, Socialstyrelsen, Göteborgs, Haninge, Malmö, Stockholms och Åre kommuner, Sveriges Skolledarförbund, Lärarnas Riksförbund och Handikappförbunden.*

Många remissinstanser stöder utredningens förslag att elever mottagna vid HVB bör få utbildning inom skolväsendet. Till dessa hör *Barnombudsmannen* som välkomnar att barn och unga som bor på HVB får sina rättigheter till utbildning tydligare tillgodosedda genom att ansvaret för deras skolgång flyttas över till det allmänna skolväsendet. *Handisam* framhåller att det reguljära skolväsendet har bäst förutsättningar att bedriva utbildning som anpassas efter individens behov. Även *Gryning vård AB* stöder förslaget men framhåller att barn och ungdomar som placeras i HVB ofta har en omfattande och komplex problematik som innebär att särskilda undervisningsgrupper behöver vara vid eller knutna till HVB så att personalen där på ett enkelt sätt kan hjälpa till i skolsituationen.

Vivorum AB, Stubben HVB AB och *Ersta diakoni* motsätter sig förslaget och vill att HVB på olika sätt ska kunna erbjuda undervisning. Dessa remissinstanser framhåller bl.a. att det under vissa perioder kan motverka elevens behandling att vistas i en skolmiljö och att specifik kompetens behövs som skolan ofta inte har. Det ses även som problematiskt med olika huvudmannaskap för behandlingen respektive utbildningen.

Skälen för regeringens bedömning

Skollagens regler är tillämpliga för elever i HVB

Under senare år har samhället fokuserat alltmer på att barn och ungdomar som är placerade på HVB inte bara ska få en bra behandling utan även en likvärdig utbildning av hög kvalitet vid sin vistelse på ett HVB. De HVB som bedriver viss undervisning på eget initiativ i hemmet har i flera fall visat sig ha stora brister och saknat möjlighet att kunna erbjuda en fullgod och likvärdig utbildning. Socialtjänsten och skolansvariga i hemmen saknar kännedom om vilka insatser som krävs för att bevaka elevernas rätt till undervisning (Skolinspektionen Rapport 2010:2, BO I'm sorry – Roster från särskilda ungdomshem, 2010). För att tillvarata elevens rätt till utbildning krävs bl.a. att det finns en rektor som ansvarar för utbildningens kvalitet, behöriga lärare, ändamålsenliga skollokaler, möjlighet att utfärda slutbetyg m.m. Det fanns hösten 2013 närmare 900 HVB som tog emot barn och unga. Dessa HVB hade mycket olika ägarformer, organisation, antal platser och inriktningar. Forskningsresultat visar att de institutioner som inser vikten av utbildning även uppvisar ett bättre behandlingsresultat (Andreassen Institutionsbehandling av ungdomar, 2003).

Utredningen gör bedömningen att HVB inte ska ges en generell möjlighet att anordna undervisning för barn och unga. Vidare gör utredningen bedömningen att det inte heller finns skäl att föreslå ett särskilt tillståndsförfarande för undervisning vid HVB. En majoritet av remissinstanserna tillstyrker eller har inget att invända mot förslaget.

Att alla ska ha lika tillgång till utbildning inom skolväsendet oberoende av t.ex. sociala förhållanden är en grundläggande princip i skollagstiftningen. Elever som blir placerade på HVB befinner sig ofta i en utsatt situation och många har en problematisk skolsituation sedan tidigare. Av den anledningen anser regeringen, i likhet med *Barnombudsmannen*, att det är särskilt viktigt att säkerställa rätten till lika tillgång till utbildning inom skolväsendet för dessa elever.

Det finns i dag ett antal huvudmän för HVB som godkänts att driva fristående skolor. Det finns även huvudmän för HVB som inte anser att de har ekonomiska eller organisatoriska förutsättningar att uppfylla kraven för ett sådant godkännande. Många HVB har inte heller möjligheter att anpassa sin undervisning efter den enskilda elevens behov och förutsättningar. Om huvudmannen för ett HVB inte skulle behöva uppfylla alla de regler som krävs för att godkännas som huvudman för en fristående skola innebär det att lägre krav skulle ställas på undervisning vid HVB än på den som bedrivs av andra skolhuvudmän. Detta medför ett avsteg från kravet på elevens rätt till likvärdig utbildning som regeringen inte anser är möjligt att acceptera. Regeringen delar därför inte t.ex. *Vivorum AB:s*, *Stubben HVB AB:s* och *Ersta diakonis* uppfattning om att HVB på olika sätt ska få bedriva undervisning. Däremot finns inget som hindrar att ett HVB bedriver undervisning i form av en fristående skola.

Gryning vård AB har anfört att en del barn och ungdomar som placeras på HVB har behov av särskilda lösningar, vilket regeringen instämmer i. Det finns inom skolväsendet stora möjligheter att anpassa undervisningen för en skolpliktig elev med svårigheter att klara av ordinarie skolgång, t.ex. genom att ge eleven särskilt stöd i form av enskild undervisning, särskild undervisningsgrupp eller besluta om anpassad studie-

gång. Särskild undervisningsgrupp kan innebära undervisning i en annan grupp inom skolenheten eller undervisning i andra lokaler med annan personal, ibland i ett s.k. skoldaghem, om rektorn anser att eleven till viss del inte klarar av att få sin undervisning i den grupp som eleven normalt hör till. För en gymnasieelev kan t.ex. stödåtgärder i form av individuellt anpassat eller reducerat program vara aktuellt. Det finns följaktligen möjligheter till lösningar för de elever som behöver en mindre grupp eller annan anpassning och regeringen anser att det är viktigt att sådana hänsyn tas till varje elevs individuella behov. Regeringen gör mot denna bakgrund bedömningen att elever som vistas på HVB bör få undervisning inom skolväsendet. Därmed säkerställs att den undervisningen som barn och unga vid HVB får leds av en rektor, vilket garanterar kvaliteten på undervisningen. De får även behöriga lärare i alla ämnen eller kurser och tillgång till elevhälsa, studie- och yrkesvägledning m.m. Regeringen gör vidare bedömningen att HVB inte ingår i begreppen sjukhus eller motsvarande institution när det gäller särskild undervisning enligt 24 kap. skollagen, se avsnitt 5.2.

4.2.2 Rätt att bli mottagen i en grundskola eller grundsärskola i den kommun där HVB är beläget

Regeringens förslag: Skollagen ska ändras så att en elev som vistas i ett hem för vård eller boende, som är beläget i en annan kommun än den som ska svara för elevens utbildning, ska ha rätt att bli mottagen i en kommunal grundskola eller grundsärskola i den kommun där eleven vistas.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Utredningens förslag om att det i skollagen ska förtydligas att en elev som vistas i ett HVB ska ha rätt att bli mottagen i en kommunal grundskola eller grundsärskola i den kommun där HVB är beläget tillstyrks av en majoritet av remissinstanserna. Detta gäller bl.a. *Myndigheten för handikappolitisk samordning (Handisam)*, *Statskontoret*, *Socialstyrelsen*, *Göteborgs, Haninge, Malmö, Stockholms och Åre kommuner*, *Sveriges Skolledarförbund*, *Lärarnas Riksförbund* och *Handikappförbunden*. *Skolväsendets överklagandenämnd* ställer sig bakom förslaget att elever som vistas på ett HVB har rätt att bli mottagna i den kommun där eleven vistas. De framhåller även vikten av att vårdnadshavarnas möjligheter att välja skola för sina barn blir desamma oavsett om eleven vistas på ett HVB eller inte.

Uppsala kommun anser att elevens rätt att bli mottagen i en kommunal skola där eleven vistas måste kopplas till hemkommunens skyldighet att betala för den anordnande kommunens självkostnader för utbildningen inklusive ett eventuellt behov av omfattande särskilt stöd. *Övertorneå kommun* framhåller att det i dag kan vara svårt att få betalt från elevernas hemkommuner för de särskilda insatser som ofta krävs och att tydligare regler behövs. *Göteborgs kommun* anser att frågan om beräkningen av interkommunala ersättningar bör utredas ytterligare.

Skälen för regeringens förslag

Rätt att bli mottagen i grundskola och grundsärskola

I skollagen anges som huvudregel att hemkommunen ska anordna grundskola och grundsärskola i den omfattning som krävs för att bereda utbildning för alla berörda elever i kommunen. Skyldigheten omfattar de elever som är folkbokförda i kommunen. De elever som vistas i HVB ska, som nämnts i avsnitt 4.1.3, enligt folkbokföringslagen inte byta folkbokföringsort med anledning av vistelsen på HVB. Det innebär att om en elev placeras i ett HVB i en annan kommun än elevens hemkommun saknas en rätt enligt gällande lagstiftning att bli mottagen i vistelsekommunen.

Under vissa förutsättningar finns det dock en rätt för en elev som inte är folkbokförd i en kommun att bli mottagen i en grundskola eller grundsärskola som anordnas av denna kommun. Förutsättningen för ett sådant mottagande är enligt 10 kap. 25 § respektive 11 kap. 25 § skollagen att eleven med hänsyn till sina personliga förhållanden ska ha särskilda skäl för att få gå i den kommunens skola. Prövningen ska göras av den kommun där barnet önskar fullgöra sin utbildning. Ett beslut om sådant mottagande får överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd enligt 28 kap. 12 § skollagen. Nämnden har hittills inte tagit ställning till om en placering på ett HVB skulle vara ett exempel på sådana personliga förhållanden hos eleven som utgör ett särskilt skäl för att få rätt att börja i en grundskola eller grundsärskola i en annan kommun än hemkommunen. Det är därför med dagens lagstiftning inte helt tydligt att en placering på ett HVB utgör särskilda skäl för att få gå i en skola i den kommun där eleven är placerad. Mot denna bakgrund föreslår utredningen en uttrycklig reglering av att en elev som är placerad på ett HVB ska ha rätt att bli mottagen i en grundskola eller grundsärskola i den kommun där eleven vistas. En majoritet av remissinstanserna är positiva till utredningens förslag.

Mot bakgrund av regeringens bedömning i föregående avsnitt om att det inte ska finnas någon särskild rätt för HVB att bedriva undervisning anser regeringen att dessa elevers rätt till mottagande i grundskola och grundsärskola måste säkerställas. Av den anledningen föreslår regeringen att nuvarande regler förtydligas på så sätt att elever som är placerade på HVB har en rätt att bli mottagna i den kommun där de vistas. Det innebär samtidigt en skyldighet för den kommun där hemmet är beläget att ta emot eleverna.

Skolväsendets överklagandenämnd har påpekat att möjligheten att välja skola måste gälla även elever som placeras på HVB. Nuvarande regler om mottagande i annan kommun utgår från att barnet eller vårdnadshavarna önskar fullgöra skolgången i en annan kommun. I detta ligger att barnet eller vårdnadshavarna också önskar en viss skola. Enligt 10 kap. 30 § skollagen ska en elev placeras vid den av kommunens skolenheter där elevens vårdnadshavare önskar att eleven ska gå. Elever som har rätt att bli mottagna i kommunen med anledning av en HVB-placering bör placeras under samma förutsättningar som kommunens elever. I den mån det finns flera alternativ i närheten av ett HVB anser regeringen att det är

lämpligt att vårdnadshavarna meddelar kommunen om de har önskemål om en viss skola.

En kommun som i sin grundskola eller grundsärskola tar emot en elev hemmahörande i en annan kommun har rätt till ersättning från elevens hemkommun. Beroende på grunden för mottagande, dvs. enligt vilken bestämmelse som mottagande sker, skiljer sig beräkningsgrunden för ersättningen åt. Av bestämmelserna om interkommunal ersättning i 10 kap. 34 § första stycket och 11 kap. 33 § första stycket skollagen framgår att en kommun, som i sin grundskola eller grundsärskola har en elev från en annan kommun, ska ersättas för sina kostnader för elevens utbildning av elevens hemkommun om elevens skolgång i kommunen grundar sig på bl.a. 10 kap. 25 § respektive 11 kap. 25 § skollagen. Det betyder att den mottagande kommunens faktiska kostnader för eleven ska ersättas om en elev tas emot med stöd av de angivna paragraferna, vilket inkluderar eventuella kostnader för särskilt stöd. Vissa kommuner, bl.a. *Göteborgs* och *Övertorneås kommuner*, tar upp frågan om fördelningen av kostnader mellan elevens hemkommun och vistelsekommun och har särskilt lyft fram svårigheterna att komma överens om ett belopp för särskilt stöd. Regeringen anser att kommunerna bör sträva efter att komma överens om ersättningen, men om t.ex. hemkommunen anser att den mottagande kommunen inte har grund för sitt krav så får en tvist om ersättning ytterst avgöras av allmän domstol.

Med hänsyn till vikten av ett klargörande av att elever som vistas vid HVB ska ha rätt att bli mottagna i en grundskola eller grundsärskola i närheten av hemmet för vård eller boende som ligger i en annan kommun än hemkommunen föreslår regeringen att det i 10 kap. 25 § och 11 kap. 25 § skollagen förtydligas att en elev som vistas vid HVB ska ha rätt att bli mottagen i en kommunal grundskola eller grundsärskola i den kommun som eleven vistas i. I och med detta förtydligande blir reglerna om interkommunal ersättning i 10 kap. 34 § och 11 kap. 33 § skollagen tillämpliga.

Besluten om mottagande av en elev från annan kommun enligt 10 kap. 25 § och 11 kap. 25 § skollagen får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd i enlighet med bestämmelsen i 28 kap. 12 § första stycket 4 skollagen.

4.2.3 Mottagande i en gymnasieskola i den kommun där ett HVB är beläget

Regeringens förslag: En behörig elev som vistas i ett hem för vård eller boende (HVB) ska ha rätt att bli mottagen i första hand till ett nationellt program eller inriktning, särskild variant eller gymnasial lärlingsutbildning som börjar första läsåret vid en gymnasieskola med offentlig huvudman i den kommun där eleven vistas.

En elev i ett HVB ska ha rätt att fullfölja redan påbörjade studier vid en gymnasieskola i kommunen där eleven vistas om kommunen erbjuder sådan utbildning.

En elev som efter placeringen återvänder till sin hemkommun ska ha rätt att fullfölja ett i vistelsekommunen eller hemkommunen påbörjat nationellt program eller en inriktning i sin hemkommun, under för-

utsättning att hemkommunen erbjuder den aktuella utbildningen. Om hemkommunen inte erbjuder den aktuella utbildningen, ska eleven ha rätt att efter eget val fullfölja sin utbildning i en annan kommun eller ett landsting som anordnar utbildningen.

En kommun eller ett landsting som anordnar ett introduktionsprogram för en grupp elever ska även ta emot behöriga sökande till utbildningen som vistas vid ett HVB i kommunen. En kommun eller ett landsting som har tagit emot en sådan elev ska ersättas för sina kostnader för elevens utbildning av hemkommunen. Om inte den anordnande huvudmannen och elevens hemkommun kommer överens om annat, ska ersättningen för utbildningen motsvara anordnande kommuns självkostnad.

Kommunen ska vara skyldig att ta emot alla behöriga sökande som vistas i ett HVB i kommunen till utbildning på ett introduktionsprogram som inte har utformats för en grupp elever. Detsamma ska gälla för ett landsting som anordnar individuellt alternativ eller yrkesintroduktion som inte har utformats för en grupp elever. En kommun eller ett landsting som har antagit en sådan elev ska ersättas för sina kostnader för elevens utbildning av hemkommunen. Om inte den anordnande huvudmannen och elevens hemkommun kommer överens om annat, ska ersättningen för utbildningen motsvara den anordnande kommunens självkostnad.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Utredningen lämnar dock inte något förslag i frågan om en kommun eller ett landsting som har antagit en elev på HVB ska ersättas av hemkommunen för sina kostnader för elevens utbildning på ett introduktionsprogram som inte utformats för en grupp elever.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna har tillstyrkt eller inte haft något att invända mot förslagen. Detta gäller bl.a. *Förvaltningsrätten i Falun, Statens skolverk, Skolväsendets överklagandenämnd, Kriminalvården, Kiruna, Malmö och Södertälje kommuner, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Sveriges Psykologförbund, Gryning vård AB* samt *Rädda Barnen*.

SKL välkomnar utredningens förslag att tydliggöra rätten för ungdomar som placeras vid HVB att antas till gymnasieskola i vistelsekommunen. Det gör också *Sveriges Psykologförbund* som framhåller att det är mycket viktigt att elever inte utestängs från utbildningsväsendet under sin placering i samhällsvård och att eleverna har rätt att återuppta sin utbildning vid hemkomst.

Även *Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU)* är positivt till utredningens förslag om att elever vid HVB ska beredas plats i det ordinarie skolväsendet i vistelsekommunen. IFAU vill dock lyfta fram behovet av att redan vid placeringsbeslut och val av gymnasieprogram ha elevens möjlighet i åtanke att längre fram fullfölja en påbörjad utbildning.

Övertorneå kommun önskar tydligare riktlinjer för den interkommunala ersättningen, t.ex. att tidigare stödbehov i hemkommunen ska kunna ligga till grund för bedömning av ersättningens storlek.

Uppsala kommun anser att skyldigheten för en kommun att ta emot en elev på ett introduktionsprogram inte kan vara ovillkorlig utan måste kopplas till den ersättning hemkommunen är villig att betala för utbildningen.

Vid ett remissmöte den 5 maj 2014 lämnades det synpunkter på regeringens förslag om interkommunal ersättning för elever på gymnasieskolans introduktionsprogram som är placerade på ett HVB. *Stockholms, Haninge* och *Upplands Väsby kommuner* instämde i huvudsak med förslaget. Haninge kommun framförde att det är positivt att utbildningen för en så utsatt elevgrupp underlättas. Kommunen efterfrågade dock någon typ av stöd för beräkningen av kostnaderna och menade att detta skulle förenkla för kommunerna att komma överens. Bland annat Stockholms kommun framhöll vikten av att kunna diskutera ersättnings storlek.

Skälen för regeringens förslag

Nationella program

Varje kommun ansvarar enligt 15 kap. 30 § skollagen för att ungdomarna i kommunen erbjuds gymnasieutbildning av god kvalitet. Utbildningen i gymnasieskolan består av nationella program som är yrkesprogram eller högskoleförberedande program. I 16 kap. 7 § skollagen anges att det inom de nationella programmen får finnas inriktningar och särskilda varianter. Inom yrkesprogrammen får det dessutom finnas äldre lärlingsutbildning enligt 16 kap. 11 § skollagen. Hemkommunen ansvarar för att alla behöriga ungdomar i kommunen erbjuds utbildning på nationella program. Erbjudandet ska enligt 16 kap. 42 § skollagen omfatta ett allsidigt urval av nationella program och nationella inriktningar. Av 16 kap. 43 § skollagen framgår att till ett nationellt program eller till en sådan nationell inriktning, särskild variant eller gymnasial lärlingsutbildning som börjar första läsåret ska huvudmannen i första hand ta emot dem som är hemmahörande i kommunen eller i samverkansområdet. Huvudregeln är således att ungdomarna som är folkbokförda i kommunen eller i samverkansområdet har en garanterad rätt att bli mottagna.

De ungdomar som vistas på HVB ska, som framgått av avsnitt 4.1.3, enligt folkbokföringslagen inte byta folkbokföringsort med anledning av vistelsen på HVB. Det innebär att om en elev placeras på ett HVB i en annan kommun än elevens hemkommun saknar eleven enligt gällande lagstiftning rätt att bli mottagen i vistelsekommunen. Om en behörig sökande vill börja på ett nationellt program, en nationell inriktning, en särskild variant eller en gymnasial lärlingsutbildning i en gymnasieskola i en kommun som den inte är folkbokförd i ska den sökande enligt nuvarande bestämmelser tas emot i första hand vid skolan under förutsättning att de bedöms ha särskilda skäl att få gå i den gymnasieskola dit de har sökt. Detta regleras i 16 kap. 44 § skollagen. Bestämmelserna är oklara i fråga om placering på HVB utgör särskilda skäl att bli mottagen i en gymnasieskola med offentlig huvudman i vistelsekommunen.

För elever som går ett nationellt program eller en nationell inriktning finns vidare enligt 16 kap. 49 § skollagen en rätt att få fullfölja utbild-

ningen i den nya hemkommunen för elever som flyttar under förutsättning att den nya kommunen erbjuder utbildningen. Bestämmelsen är tillämplig om eleven folkbokför sig i den kommun som han eller hon flyttar till. Som nämnts ovan ska ungdomar som vistas på HVB inte folkbokföras i den kommun där hemmet är beläget. Detta innebär att om hemmet för vård eller boende ligger i en annan kommun än hemkommunen har ungdomarna inte någon uttrycklig rätt enligt skollagen att fortsätta sina studier på ett påbörjat nationellt program eller en nationell inriktning i den kommunen. Om en ung person vid en placering på HVB vill fortsätta på en påbörjad gymnasieutbildning bör detta underlättas eftersom genomförandet av en gymnasieutbildning kan vara avgörande för en ung persons framtid. Flera studier visar att ungdomar som inte har en slutförd gymnasieutbildning har högre arbetslöshet än de som slutför sin utbildning (Ds 2003:33).

Mot den bakgrunden föreslår utredningen att en behörig elev som vistas vid ett HVB ska ha rätt att bli mottagen i första hand till ett nationellt program eller till en sådan nationell inriktning, särskild variant eller gymnasial lärlingsutbildning som börjar första läsåret vid en gymnasieskola med offentlig huvudman i den kommun eleven vistas. Likaså föreslår utredningen att en elev som har påbörjat ett nationellt program eller inriktning och som placeras på ett HVB ska ha rätt att fullfölja sin utbildning om vistelsekommunen erbjuder en sådan utbildning. En elev som återvänder till sin hemkommun föreslås också ha rätt att fullfölja en påbörjad utbildning där.

Regeringen bedömer i avsnitt 4.2.1 att elever som vistas på ett HVB bör få undervisning i skolväsendet. Det innebär att dessa elever ska få utbildning på samma villkor som andra elever trots att de inte är folkbokförda i den kommun där de vistas. Mot den bakgrunden bör därför elever som flyttar med anledning av vård på HVB ha samma rättigheter som andra elever har enligt skollagen. Regeringen bedömer därför att utredningens förslag ska genomföras.

Övertorneå kommun önskar tydligare riktlinjer för den interkommunala ersättningen, t.ex. att är det önskvärt att tidigare stödbehov i hemkommunen ska ligga till grund för bedömningen av den interkommunala ersättningen. Av bestämmelserna om interkommunal ersättning i 16 kap. 50 § skollagen följer att den mottagande kommunen ska ersättas av hemkommunen för sina kostnader för elevens utbildning. Om inte den anordnande huvudmannen och elevens hemkommun kommer överens om annat, ska den interkommunala ersättningen motsvara anordnarens självkostnad enligt 16 kap. 51 § skollagen. Regeringen anser att reglerna om interkommunal ersättning är tydliga och att det inte finns behov av att förändra dessa.

En kommuns beslut om mottagande enligt 16 kap. 36 § skollagen får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd enligt 28 kap 12 § första stycket 7.

Introduktionsprogram

Ungdomar som inte är behöriga till gymnasieskolans nationella program ska av sin hemkommun erbjudas utbildning på något av de fem introduktionsprogrammen (preparandutbildning, programinriktat individuellt val,

yrkesintroduktion, individuellt alternativ och språkintroduktion). Hemkommunens skyldighet omfattar de ungdomar som är folkbokförda i kommunen. När det gäller fristående gymnasieskolor är huvudmannen enligt 17 kap. 29 § skollagen skyldig att ta emot en elev till något av dessa introduktionsprogram bara om huvudmannen och elevens hemkommun har kommit överens om det bidrag som kommunen ska betala till huvudmannen för utbildningen.

I 17 kap. 19 § skollagen anges att en kommun eller ett landsting som anordnar programinriktat individuellt val eller yrkesintroduktion som har utformats för en grupp elever ska ta emot alla de behöriga sökande till utbildningen som hör hemma i kommunen, men att de också får ta emot andra behöriga sökande till utbildningen om det finns platser över.

Även för de utbildningar på introduktionsprogram som inte utformats för en grupp elever är det enligt 17 kap. 21 § skollagen frivilligt för kommunen eller landstinget att ta emot en behörig sökande som inte hör hemma i kommunen eller samverkansområdet.

Sammanfattningsvis betyder detta att det inte finns någon generell rätt för ungdomar att bli mottagna på ett introduktionsprogram i en annan kommun än hemkommunen. Utredningen föreslog mot denna bakgrund en rätt för behöriga ungdomar som vistas vid ett HVB att bli mottagna på ett introduktionsprogram i den kommun där de vistas eller i denna kommuns samverkansområde för utbildning. En majoritet av remissinstanserna har tillstyrkt eller inte haft några invändningar mot förslaget. Exempelvis anser *Haninge kommun* att förslagen stärker rätten för elever vid HVB till en likvärdig utbildning.

Regeringens uppfattning är, som nämnts ovan, att alla elever ska ha lika tillgång till utbildning och därför bör elever som placerats på ett HVB ha den av utredningen föreslagna rätten att kunna delta i ett introduktionsprogram även i vistelsekommunen.

Regeringen föreslår därför ett tillägg i skollagen om att en kommun eller ett landsting som anordnar ett introduktionsprogram för en grupp elever, även ska ta emot behöriga sökande till utbildningen som vistas vid ett HVB i kommunen. En skyldighet ska även införas för kommunen att ta emot alla behöriga sökande som vistas vid ett HVB i kommunen till utbildning på ett introduktionsprogram som inte har utformats för en grupp elever. Detsamma ska gälla för ett landsting som anordnar individuellt alternativ eller yrkesintroduktion som inte har utformats för en grupp elever.

Uppsala kommun anser att skyldigheten att ta emot en elev på ett introduktionsprogram måste kopplas till vilken ersättning hemkommunen är beredd att betala. Bestämmelser om interkommunal ersättning för introduktionsprogrammen finns i 17 kap. 22–27 §§ skollagen. När det gäller yrkesintroduktion, individuellt alternativ och språkintroduktion har ersättningsfrågan lämnats oreglerad. Någon skyldighet att ta emot elever som inte är bosatta i kommunen eller samverkansområdet på dessa utbildningar finns dock inte (jfr 17 kap. 19 och 21 §§ skollagen). Regeringen instämmer i Uppsala kommuns synpunkt och anser att en skyldighet att ta emot en elev också måste medföra en rätt till ersättning. I den mån det finns en skyldighet enligt skollagen för en kommun att ta emot en elev som är folkbokförd i en annan kommun har den mottagande kommunen som huvudregel en rätt till ersättning för sina faktiska

kostnader för elevens utbildning. Enligt regeringens bedömning bör en regel om interkommunal ersättning följa denna huvudregel. Regeringen anser därför att den anordnande kommunens självkostnad ska gälla vid beräkning av den interkommunala ersättningen för elever på introduktionsprogram som vistas på HVB eftersom en skyldighet införs att ta emot dem i första hand. En sådan regel underlättar även för små kommuner, där många HVB ligger, att kunna ta emot dessa elever. Regeringen föreslår att en bestämmelse införs som innebär att om inte den anordnande huvudmannen och elevens hemkommun kommer överens om annat ska ersättningen för utbildningen motsvara den anordnande kommunens självkostnad. Haninge och *Stockholms kommuner* har inget att invända mot regeringens förslag men anser att det bör vara tydligt och transparent hur vistelsekommunen beräknar sin kostnad. Det är självfallet viktigt att det framgår vad som ingår i kostnaden för utbildningen och hur kostnaden har beräknats när vistelsekommunen begär interkommunal ersättning av hemkommunen. Regeringen finner dock ingen anledning till att införa en särbestämmelse med sådant innehåll, utan tvister om interkommunal ersättning får avgöras i allmän domstol.

Som *Skolväsendets överklagandenämnd* noterat kan beslut om mottagande när det gäller utbildning som utformats för en grupp elever enligt 17 kap. 14 § skollagen överklagas till nämnden. För sådana introduktionsprogram som anordnas för en enskild elev, inte för en grupp elever, kommer normalt inte något ansökningsförfarande i fråga. Dessa beslut ska därför inte heller kunna överklagas, se regeringens proposition Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet (prop. 2009/10:165 s. 581).

4.2.4 Mottagande i en gymnasiesärskola i den kommun där HVB är beläget

Regeringens förslag: En behörig elev som vistas i ett hem för vård eller boende (HVB) ska ha rätt att bli mottagen i första hand till nationellt program, inriktning, särskild variant och gymnasial lärlingsutbildning i gymnasiesärskolan.

En elev ska ha rätt att fullfölja sina studier vid en gymnasiesärskola i den kommun där HVB är beläget om kommunen där eleven vistas erbjuder sådan utbildning. Erbjuder inte kommunen den aktuella utbildningen, ska eleven ha rätt att efter eget val fullfölja sin utbildning i en annan kommun eller ett landsting som anordnar utbildningen.

En elev som efter placeringen återvänder till sin hemkommun ska ha rätt att fullfölja ett i vistelsekommunen eller hemkommunen påbörjat nationellt program eller inriktning under förutsättning att hemkommunen erbjuder den aktuella utbildningen. Erbjuder inte hemkommunen den aktuella utbildningen, ska eleven ha rätt att efter eget val fullfölja sin utbildning i en annan kommun eller ett landsting som anordnar utbildningen.

En kommun eller landsting ska vara skyldig att ta emot en elev på ett individuellt program i sin gymnasiesärskola som på grund av placering i ett HVB vistas i kommunen under förutsättning att

hemkommunen har bedömt att eleven inte kan följa undervisningen på ett nationellt program. En kommun eller ett landsting som har tagit emot en sådan elev ska ersättas för sina kostnader för elevens utbildning av hemkommunen. Om inte den anordnande huvudmannen och elevens hemkommun kommer överens om annat, ska ersättningen för utbildningen motsvara anordnarens självkostnad.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna har tillstyrkt eller inte haft något att invända mot förslaget. Detta gäller bl.a. *Kammarrätten i Jönköping, Barnombudsmannen, Statens skolverk, Ungdomsstyrelsen, Huddinge, Lycksele, Solna och Stockholms kommuner, Gryning vård AB, Handikappförbunden samt Riksförbundet FUB, För barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning.*

FUB ser positivt på förslaget att elever som tillhör målgruppen för gymnasiesärskolan och är placerade på HVB ska ges möjlighet att påbörja eller fortsätta sin utbildning i den kommun där eleverna vistas. *FUB* betonar dock vikten av att eleven under sin placering får stöd i sitt skolarbete av kompetent personal.

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) framhåller att den kommun som har kostnadsansvaret för en elevs utbildning även ska ha befogenhet att påverka kostnaden. Organisationen motsätter sig därför utredningens förslag om interkommunal ersättning för elever vid gymnasiesärskolans individuella program. *SKL* framhåller även att förslaget riskerar att medföra stora ekonomiska och planeringsmässiga svårigheter för hemkommunen.

Skälen för regeringens förslag

Mottagande till nationella och individuella program

Utbildningen i gymnasiesärskolan består av nationella och individuella program. Inom de nationella programmen får det enligt 19 kap. skollagen finnas nationella inriktningar, särskilda varianter och gymnasial lärlingsutbildning. Utbildning på ett individuellt program ska erbjudas de elever som inte kan följa undervisningen på ett nationellt program enligt 19 kap. 14 § skollagen.

Av 19 kap. 35 § skollagen framgår att en offentlig huvudman i första hand ska ta emot de sökande som är hemmahörande i kommunen eller samverkansområdet. Ungdomarna som är folkbokförda i kommunen eller i samverkansområdet har en garanterad rätt att bli mottagna. Det innebär att om en elev är placerad på ett HVB i en annan kommun än elevens hemkommun saknar eleven enligt gällande lagstiftning en rätt till utbildning i vistelsekommunen. Om en sökande vill börja på ett nationellt program i en gymnasiesärskola i en kommun som den inte är folkbokförd i ska den sökande tas emot i första hand vid skolan under förutsättning att han eller hon bedöms ha särskilda skäl att få gå i den gymnasiesärskolan enligt 19 kap. 36 § skollagen. Det saknas uttryckliga bestämmelser om att elever som vistats i HVB har rätt att bli mottagna i en gymnasiesärskola med offentligt huvudman i den kommun där de vistas.

För elever som går ett nationellt program eller nationell inriktning finns enligt 19 kap. 42 § skollagen en rätt att fullfölja utbildningen i sin nya hemkommun för elever som flyttar under förutsättning att den nya kommunen erbjuder utbildningen. Bestämmelsen är tillämplig om eleven folkbokför sig i den kommun som han eller hon flyttar till. De ungdomar som vistas på HVB ska enligt folkbokföringslagen inte byta folkbokföringsort med anledning av vistelsen på hemmet, vilket innebär att om hemmet för vård eller boende ligger i en annan kommun än hemkommunen har de inte någon rätt enligt skollagen att fullfölja sina studier på ett påbörjat nationellt program eller nationell inriktning i vistelsekommunen.

Motsvarande svårigheter som beskrivs i föregående avsnitt om att bli mottagen i gymnasieskolan finns således för de icke skolpliktiga unga som tillhör målgruppen för gymnasiesärskolan och som är placerade på HVB. Utredningen föreslår mot den bakgrunden att en elev ska ha rätt att bli mottagen i första hand till en utbildning som börjar första läsåret vid en gymnasiesärskola med offentlig huvudman i den kommun där eleven vistas. Likaså föreslås att en elev som har påbörjat en utbildning på en gymnasiesärskola och som därefter placeras på ett HVB ska ha rätt att fullfölja utbildningen i vistelsekommunen om den erbjuder sådan utbildning. De elever som återvänder föreslås få rätt att fortsätta utbildningen i sin hemkommun under förutsättning att hemkommunen erbjuder utbildningen. Slutligen föreslås att en kommun eller landsting som har antagit en elev ska ersättas för sina kostnader för elevens utbildning av hemkommunen. En majoritet av remissinstanserna har tillstyrkt förslagen och anser att elever som tillhör målgruppen för gymnasiesärskolan ska få möjlighet att påbörja eller fortsätta sin utbildning under en placering på HVB.

Regeringen anser att det är viktigt att säkerställa att de ungdomar som tillhör gymnasiesärskolans målgrupp och som vistas i ett HVB får möjlighet att börja på eller fullfölja en utbildning i gymnasiesärskolan på samma villkor och förutsättningar som andra elever. Regeringen anser därför att utredningens förslag bör genomföras.

Utredningen föreslår vidare att den mottagande kommunen ska ersättas av hemkommunen för sina kostnader för elevens utbildning på ett individuellt program. Bestämmelserna om interkommunal ersättning i 19 kap. 43 och 44 §§ skollagen är tillämpliga för de elever som tas emot på ett nationellt program eller en nationell inriktning. Tas en elev emot på ett nationellt program eller en nationell inriktning i en kommun med anledning av att eleven vistas på HVB beläget i kommunen ska, om den anordnande huvudmannen och elevens hemkommun inte kommer överens om annat, den interkommunala ersättningen motsvara anordnarens självkostnad enligt 19 kap. 44 § skollagen. När det gäller mottagande på individuella program är en kommun enligt 19 kap. 40 § skollagen inte skyldig att ta emot en elev från en annan kommun såvida inte hemkommunen och den mottagande kommunen eller landstinget är överens om ersättningen för utbildningen. Av förarbetena till bestämmelsen framgår att skälet till bestämmelsen är att hemkommunen inte ska drabbas av orimliga ekonomiska konsekvenser. SKL motsätter sig utredningens förslag om interkommunal ersättning för elever på individuella program och anser att den kommun som har kostnadsansvaret för en elev även ska

kunna påverka kostnaden. SKL förordar att nuvarande regler ska fortsätta att gälla och menar att förslaget riskerar att medföra stora ekonomiska svårigheter för hemkommunen. Regeringen föreslår att de ungdomar som vistas på ett HVB och som hemkommunen bedömt inte kan följa undervisningen på ett nationellt program ska få rätt att gå på ett individuellt program på en gymnasiesärskola i den kommun som de vistas i. Även ett landsting ska ta emot en elev på ett individuellt program under samma förutsättningar som en kommun. Regeringen anser att det under denna förutsättning krävs att den mottagande kommunens skyldighet att ta emot eleven följs av en rätt till ersättning från elevens hemkommun. Eftersom huvudregeln i de bestämmelser om interkommunal ersättning som gäller för nationella program på gymnasiesärskolan och bestämmelserna om interkommunal ersättning i grund- och grundsärskolan är att anordnande kommun får ersättning för sina kostnader, föreslår regeringen att den principen även ska gälla när elever som vistas på HVB går ett individuellt program i gymnasiesärskolan i vistelsekommunen.

4.3 Elever i särskilda ungdomshem

Regeringens förslag: Bestämmelser i skollagen som gäller för utbildning i grundskola och motsvarande skolformer samt gymnasieskola och gymnasiesärskola, med undantag för bestämmelser om lokaler och utrustning, ska tillämpas för motsvarande utbildning som Statens institutionsstyrelse (SiS) anordnar vid de särskilda ungdomshemmen. Nödvändiga avvikelser som följer av att eleven vistas i ett sådant hem ska få göras från dessa bestämmelser.

Bestämmelsen i skollagen om att huvudmannen ska ge de icke skolpliktiga ungdomarna möjlighet att delta i kompletterande utbildning på grundskolenivå eller motsvarande ska tas bort.

Regeringens bedömning: SiS bör så långt som möjligt tillämpa bestämmelsen om tillgång till lokaler och utrustning i skollagen.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag. Utredningens förslag undantar de särskilda ungdomshemmen från bestämmelser om elevhälsa, skolbibliotek samt tillgång till lokaler och utrustning. Utredningens förslag anger vidare att avvikelser får göras från skollagens bestämmelser om de följer av att eleven vistas vid ett särskilt ungdomshem.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna har tillstyrkt eller inte haft något att invända mot förslagen. Detta gäller bl.a. *Förvaltningsrätten i Falun, Kriminalvården, Statens institutionsstyrelse (SiS), Statskontoret, Eslövs, Göteborgs, Hässleholms, Stockholms, Uppsala och Övertorneå kommuner, Sveriges Kommuner och Landsting, Sveriges skolledarförbund samt Autism- och Aspergerförbundet.*

Många remissinstanser, bl.a. *Handikappförbunden, Riksförbundet Attention* och *Rädda barnen* är positiva till förtydligade regler för de särskilda ungdomshemmen men anser att lagstiftaren tydligare måste ange vilka avvikelser som får göras från skollagen. *Rädda barnen* anser

även att avvikelser aldrig ska få vara generella för en grupp elever utan bara ska få ske efter individuell prövning.

Även *Statens skolinspektion* anser att det kan vara nödvändigt med vissa avvikelser från bestämmelserna i skollagen men lyfter också fram behovet av en individuell bedömning. Utredningen ger som exempel på avvikelser bestämmelserna om praktik och arbetsplatsförlagt lärande för elever i gymnasiesärskola och gymnasieskola. Myndigheten anser att möjligheten att få utföra moment i utbildningen utanför ungdomshemmet kan vara viktigt för en återanpassning till ett normalt liv. Därför bör det enligt Skolinspektionen inte införas ett absolut förbud för dessa utbildningsmoment utan möjligheten att få genomföra praktik och arbetsplatsförlagt lärande måste prövas i varje enskilt fall.

Brottsförebyggande rådet (Brå) anser att även om syftet med vården på särskilda ungdomshem och miljön på dessa institutioner gör att vissa avvikelser från den reguljära utbildningen måste accepteras bör detta formuleras så att det är tydligt att även minsta avvikelse bör vara väl motiverad.

Det finns ett mycket brett stöd bland remissinstanserna för utredningens förslag att det pedagogiska ansvaret vid de särskilda ungdomshemmen ska ledas och samordnas av en rektor samt att bestämmelser om skolbibliotek och krav på lärarlegitimation ska gälla för utbildningen. *SiS* framhåller dock att om bestämmelserna om rektorn ska gälla för *SiS* särskilda ungdomshem föranleder detta ett behov av översyn av myndighetens skolorganisation.

Statens skolverk välkomnar förtydligandena av regelverket men anser att det bör säkerställas att eleverna får de hälsobesök med olika hälsokontroller som anges i skollagen. *Socialstyrelsen* anser att frågan om bestämmelser för elevhälsan vid de särskilda ungdomshemmen bör utredas vidare då, utredningens förslag inte är tillräckligt motiverat. Andra remissinstanser, bl.a. Skolinspektionen och *Barnombudsmannen (BO)* är kritiska till det föreslagna undantaget beträffande elevhälsan.

Ett antal remissinstanser, bl.a. *BO*, Skolinspektionen, *Läraryrket* och *Handikappförbundet*, är kritiska till de undantag som utredningen föreslår när det gäller bestämmelserna om tillgång till lokaler och utrustning. Skolinspektionen anser att det inte finns skäl att undanta *SiS* från kraven. *Läraryrket* menar att alla elevers förutsättningar att nå målen ska vara fastslagna i svensk skollagstiftning och att det inte är möjligt för elever att nå godkända betyg i ämnena biologi, fysik och kemi på grundskolan utan adekvata laborationsmöjligheter. *BO* framför att undantagen är oacceptabla och inte i linje med barnkonventionen. Myndigheten ställer sig vidare undrande inför att utredningen föreslår lägre krav på den statliga huvudmannen *SiS* än på huvudmän för andra HVB. *Riksförbundet för social och mental hälsa* delar *BO*:s uppfattning och framhåller att det inte är acceptabelt att barn riskerar en ofullständig utbildning på grund av de vårdas på ett särskilt ungdomshem som drivs av *SiS*.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Undervisningen på de särskilda ungdomshemmen

Skolverket granskade 2007 skolverksamheten vid sex särskilda ungdomshem. Granskningen visade på stora brister i skolverksamheten. Omfattningen på skolverksamheten varierade mycket mellan de särskilda ungdomshemmen när det gällde antalet skoldagar och lektioner per vecka. Även kvaliteten varierade i hög grad. Skillnaderna var stora både mellan olika särskilda ungdomshem och mellan olika undervisningsgrupper. Vid flera av hemmen bedrevs inte undervisning i grundskolans samtliga ämnen eller i relevanta gymnasiekurser.

Enligt en rapport från SiS 2010 har en majoritet av ungdomarna på de särskilda ungdomshemmen en komplicerad skolgång bakom sig. Samma rapport visar att hälften av eleverna har fått specialundervisning, en femtedel har gått om en klass och nästan hälften har varit avstängda från sin tidigare undervisning. BO har i sin rapport om ungdomar på ungdomshem 2009 redovisat att ungdomarna uppskattade att de fick möjlighet att få undervisning i små grupper som var anpassade efter deras behov och kunskapsnivå. Över en tredjedel av ungdomarna ville dock ha längre skoldagar och läsa fler ämnen. Ungdomarna ansåg att de i alltför hög utsträckning inte fick den undervisning de ville ha och inte heller möjlighet att få betyg i alla ämnen.

Under 2013 var sammanlagt 1 111 barn och unga i åldern 12–20 år inskrivna på ett särskilt ungdomshem. Vid en mätning en viss vecka (v.15 2014) var cirka 600 barn och unga inskrivna. Genomsnittligt antal vård-dygn vid utskrivning (LVU och SoL) var 140 dagar under 2013. Genomsnittlig strafftid för frigivna (LSU) var 10 månader 2013.

Behov av att förtydliga bestämmelserna

Under en vistelse på ett särskilt ungdomshem ska skolpliktiga barn, som inte lämpligen kan fullgöra sin skolplikt på annat sätt, enligt 24 kap. 8 § skollagen fullgöra den genom att delta i utbildning vid hemmet. Utbildningen ska anordnas genom försorg av huvudmannen för hemmet. Den ska med nödvändiga avvikelser motsvara utbildningen i grundskolan, grundsärskolan eller specialskolan. Av förarbetena till bestämmelsen i skollagen framgår att den utbildning som ges till skolpliktiga elever på särskilda ungdomshem så långt som möjligt ska motsvara utbildningen inom skolväsendet, men även att den måste anpassas till ungdomshemmens övergripande uppdrag. Syftet med vården och miljön på särskilda ungdomshem gör att vissa avvikelser från den reguljära utbildningen måste accepteras (prop. 2009/10:165 s. 519). Den som inte längre är skolpliktig och som lämpligen inte kan fullgöra skolgång på annat sätt ska enligt 24 kap. 9 § skollagen genom huvudmannens försorg ges möjlighet att delta i kompletterande utbildning på grundskolenivå eller motsvarande eller i utbildning som motsvarar utbildning som erbjuds i gymnasie- eller gymnasiesärskolan.

Som nämnts i avsnitt 4.1.4 ingår utbildning vid särskilda ungdomshem inte i skolväsendet utan är en särskild utbildningsform som regleras i 24 kap. skollagen. För sådan verksamhet gäller enligt 1 kap. 2 § skollagen gemensamma bestämmelser i samma lag endast om det anges sär-

skilt. I 6 kap. skollagen finns bestämmelser om åtgärder mot kränkande behandling. Enligt kapitlets 1 § tillämpas bestämmelserna i kapitlet på utbildning och annan verksamhet enligt skollagen. Sjätte kapitlet är således tillämpligt även för den undervisning som anordnas vid de särskilda ungdomshemmen. Övriga kapitel i skollagen omfattar inte bestämmelser om särskilda utbildningsformer.

Mot bakgrund av att bestämmelsen i skollagen om utbildning för de skolpliktiga eleverna vid de särskilda ungdomshemmen upplevs som otydlig föreslår utredningen att det ska förtydligas att bestämmelser om utbildning i skollagen ska tillämpas, med undantag för bestämmelserna om elevhälsa samt lokaler och utrustning, för den motsvarande utbildning som SiS anordnar. En majoritet av remissinstanserna har tillstyrkt förslagen eller inte haft något att invända.

I nuvarande reglering och dess förarbeten anges att utbildningen på de särskilda ungdomshemmen så långt som möjligt ska motsvara utbildningen inom skolväsendet. Detta har dock inte kommit till uttryck i bestämmelsernas utformning på så sätt att det i nuvarande bestämmelser inte anges att vissa av skollagens bestämmelser ska tillämpas. Eftersom det i 1 kap. 2 § anges att gemensamma bestämmelser i skollagen endast gäller särskilda utbildningsformer i 24 kap. om det anges särskilt bör, enligt regeringens uppfattning, bestämmelserna som avser utbildning på de särskilda ungdomshemmen förtydligas. Mot bakgrund av att det konstaterats brister i utbildningen på de särskilda ungdomshemmen och elevernas utsatta situation är det enligt regeringens uppfattning särskilt viktigt att säkerställa att eleverna får en god utbildning som är likvärdig över landet. Regeringen instämmer därför i utredningens förslag att det ska förtydligas vilka bestämmelser som gäller för utbildning i grundskola, grundsärskola, specialskola, gymnasieskola och gymnasiesärskola i skollagen som ska tillämpas för motsvarande utbildning som SiS anordnar på de särskilda ungdomshemmen.

I utredningen har vissa bestämmelser i skollagen särskilt övervägts, vilka bl.a. behandlas nedan.

Bestämmelser om rektorn och legitimation för lärare

Utredningen gör bedömningen att skollagens bestämmelser om rektorns ansvar och krav på att lärare har legitimation ska vara tillämpliga på utbildning som anordnas på de särskilda ungdomshemmen. I nuvarande bestämmelser i förordningen (1983:28) om undervisning av barn och ungdomar som vistas vid de särskilda ungdomshemmen finns det inga bestämmelser om att det ska finnas en rektor som ansvarar för utbildningen vid de särskilda ungdomshemmen. Däremot framgår det av förordningen att det för utbildningen ska finnas lärare och att en av lärarna ska utses av SiS att ansvara för den pedagogiska ledningen av undervisningen. Regeringen anser att det inte är tillräckligt att en av lärarna utses till pedagogiskt ansvarig och att denne sedan får fatta beslut som inom det övriga skolväsendet bara får fattas av en rektor med sin särskilda kompetens. Ett krav på att det ska finnas en rektor är betydelsefullt för att säkerställa att utbildningen vid de särskilda ungdomshemmen blir rättssäker och likvärdig. Rektorn ansvarar också för det pedagogiska arbetet. Mot denna bakgrund delar regeringen

utredningens bedömning att skollagens bestämmelser om rektorn och rektorns ansvar bör vara tillämpliga på den utbildning som anordnas på de särskilda ungdomshemmen. *SiS* framhåller att en bestämmelse om att det ska finnas en rektor föranleder en översyn av dess skolorganisation. Det blir *SiS* uppgift att anpassa sin verksamhet mot bakgrund av rektorns ansvar. Inom ramen för ett sådant arbete kan det vara aktuellt med en översyn av *SiS* skolorganisation. När det gäller frågor om rektorns ansvar kan stöd ges av skolmyndigheterna.

Av nuvarande bestämmelser i förordningen om undervisning av barn och ungdomar som vistas vid de särskilda ungdomshemmen framgår vidare att samma krav ska ställas i fråga om utbildning m.m. på lärarna vid de särskilda ungdomshemmen som gäller för andra lärare inom skolväsendet. Regeringen instämmer i utredningens bedömning att kravet på lärarlegitimation för lärare på de särskilda ungdomshemmen bör finnas kvar.

Registerkontroll av personal

Utredningen har föreslagit att bestämmelserna i 2 kap. 31–33 §§ skollagen om skyldigheten att lämna registerutdrag vid anställning inom bl.a. grundskolan och motsvarande skolformer ska tillämpas på utbildning inom särskilda ungdomshem. Bestämmelserna anger bl.a. att den som erbjuds en anställning inom t.ex. grundskolan ska till den som erbjuder anställningen lämna ett utdrag ur det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister. Utdraget ska vara högst ett år gammalt.

Enligt 1 § lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn gäller att HVB inte får anställa någon om inte kontroll gjorts av register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister och lagen (1998:621) om misstankeregister avseende honom eller henne. Enligt samma paragraf ska utdraget vara högst 6 månader gammalt. Enligt 22 § förordningen (1999:1134) om belastningsregister innehåller ett registerutdrag som den enskilde begär (enligt lagen om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn) motsvarande och fler uppgifter än ett registerutdrag som den enskilde begär enligt skollagen.

Eftersom bestämmelserna i lagen om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn även omfattar den personal som arbetar med utbildning på ett särskilt ungdomshem finns det, enligt regerings mening, ingen anledning att låta skollagens bestämmelser om registerutdrag vara tillämpliga på den utbildning som *SiS* anordnar.

Skolbibliotek

Utredningen gör bedömningen att skollagens bestämmelse om krav på tillgång till skolbibliotek ska vara tillämplig. Elevernas tillgång till skolbibliotek finns reglerad i 2 kap. 36 § skollagen. Med skolbibliotek avses en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande och som ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande. I den reviderade läroplanen för grundskolan finns flera kunskapskrav som anknyter till

förmågan att använda ett bibliotek och kritiskt granska källor. De särskilda ungdomshemmen kan lösa uppgiften med att eleverna ska få tillgång till skolbibliotek på olika sätt beroende på lokala förhållanden. Ett samarbete med ett folkbibliotek eller skolbibliotek i närheten kan vara ett alternativ. Mot denna bakgrund föreslår regeringen att även bestämmelsen om att eleverna ska ha tillgång till ett skolbibliotek ska vara tillämplig för den utbildning som SiS anordnar och regeringen föreslår därför att detta anges i lagtexten.

Elevhälsa och tillgång till lokaler och utrustning

Utredningen gör bedömningen att skollagens bestämmelser om elevhälsa samt tillgång till lokaler och utrustning inte ska vara tillämpliga på den utbildning som anordnas vid de särskilda ungdomshemmen. Flera remissinstanser bl.a. *Socialstyrelsen*, *Statens skolinspektion* och *BO* anser att utredningens förslag om undantag för elevhälsan inte är tillräckligt motiverat.

I den vård och behandling som ungdomarna får på de särskilda ungdomshemmen ingår bl.a. medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Det finns även tillgång till läkare, sjuksköterskor, behandlingssekreterare, psykologer och i vissa fall personal med specialpedagogisk kompetens. Den vård som ges inom SiS får i stora delar anses omfatta det som elevhälsan enligt 2 kap. skollagen ska omfatta. Därmed bör även bestämmelserna om elevhälsa i skollagen kunna gälla för de särskilda ungdomshemmen utan att det medför några beaktansvärda behov av förändringar hos SiS. Regeringen föreslår att bestämmelserna om elevhälsa ska gälla även vid utbildning som anordnas vid de särskilda ungdomshemmen.

BO, *Skolinspektionen*, *Lärarförbundet* och *Handikappförbunden* är kritiska till utredningens förslag om undantag för lokaler och utrustning. Regeringen inser svårigheterna för ungdomshem att fullt ut tillhandahålla de lokaler och den utrustning som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas. Att SiS inte fullt ut har de undervisningslokaler och den utrustning som behövs kan innebära att vissa moment i kurs- eller ämnesplanerna inte kan utföras och att elever t.ex. inte kan göra vissa laborationer och därmed inte uppfylla kriterierna för godkänt betyg i ett ämne eller en kurs. Svårigheter att tillhandahålla lokaler kan särskilt uppstå när ungdomshemmet avser att bedriva utbildning inom gymnasieskolans yrkesprogram. De särskilda ungdomshemmen har speciella förutsättningar i form av ett begränsat antal elever som kan finnas inom både grundskola och gymnasieskola och att många elever bara vistas en kort tid på ungdomshemmet. Det finns samtidigt möjligheter för SiS att minska behovet av egna utrustade lokaler genom att inleda samarbete med närliggande skolor för att kunna låna olika specialsal. Regeringens bedömning är att de större ungdomshemmen redan i dag har goda möjligheter att utrusta vissa egna specialsal. Regeringen anser dock att med de speciella förutsättningar som råder för ett särskilt ungdomshem bör inte kravet på ändamålsenliga lokaler vara absolut. SiS bör däremot så långt som möjligt uppfylla skollagens krav på lokaler. Regeringen bedömer att SiS inte ska omfattas av, men bör så långt som

möjligt tillämpa, bestämmelsen om tillgång till lokaler och utrustning i 2 kap. 35 § skollagen.

Reglering i skollagen

Sammanfattningsvis föreslår regeringen att det i skollagen ska förtydligas att relevanta bestämmelser om utbildning i grundskola och motsvarande skolformer samt gymnasieskola och gymnasiesärskola, med undantag för bestämmelser om lokaler och utrustning, ska tillämpas för motsvarande utbildning som SiS anordnar vid de särskilda ungdomshemmen.

I och med att bestämmelserna om gymnasieskolan blir tillämpliga för undervisning på de särskilda ungdomshemmen har ungdomar som placeras där möjlighet att delta i utbildning som motsvarar introduktionsprogrammen. Genom introduktionsprogrammen har ungdomar möjlighet att läsa grundskoleämnen som de ännu inte har betyg i. En elev har också rätt att slutföra den högsta årskursen även om eleven inte längre är skolpliktig enligt 7 kap. 15 § skollagen. Som konsekvens av detta föreslår regeringen att bestämmelsen i 24 kap. 9 § skollagen om att huvudmannen ska ge de icke skolpliktiga ungdomarna möjlighet att delta i kompletterande utbildning på grundskolenivå eller motsvarande ska tas bort.

Nödvändiga avvikelser från skollagens bestämmelser

Utredningen har föreslagit att avvikelser från bestämmelserna i skollagen som följer av att barnet vistas i ett särskilt ungdomshem får ske. Flera remissinstanser vill på olika sätt begränsa vilka avvikelser som får göras.

Elever som är placerade på ett särskilt ungdomshem står under särskilt noggrann tillsyn efter ett beslut om vård enligt LVU eller beslut om slutet ungdomsvård (jfr 12 § LVU och 1 § LSU). Det innebär att eleverna på de särskilda ungdomshemmen har vissa begränsningar i sin frihet. Vården innebär t.ex. att eleven inte kan röra sig fritt utanför ungdomshemmet. Vid utformningen av vården och undervisningen tas också hänsyn till säkerheten på hemmet. I den mån elever vistas på ett särskilt ungdomshem på annan grund än de ovan nämnda har SiS särskilda befogenheter vid genomförandet av vården (jfr 15 och 18 §§ LVU). Regeringen bedömer att vissa avvikelser får göras mot de bestämmelser i skollagen som ska tillämpas med hänsyn till de vårdinsatser som SiS har att utföra. Lärarförbundet, Rädda barnen och Handikappförbunden har invändningar mot att avvikelser får göras och anser att vilka avvikelser som får göras måste anges tydligare. Regeringen delar uppfattningen att det bör förtydligas vilka avvikelser som får göras. Det är däremot inte möjligt att ange varje situation som får avvika från skollagens bestämmelser. Avvikelser kan t.ex. handla om att det inte bedöms möjligt att bevilja permission till elever för att genomföra arbetsplatsförlagt lärande eller praktik utanför ungdomshemmet. Rädda barnen anser att avvikelser aldrig ska få vara generella för en grupp elever utan bara få ske efter en individuell prövning. Skolinspektionen lyfter också fram behovet av en individuell bedömning. Regeringen anser att en avvikelse inte får vara större än vad som är att betrakta som nödvändigt vid en individuell bedömning, vilket i lagtexten föreslås formuleras på så sätt att

nödvändiga avvikelser som följer att barnet vistas i ett sådant hem får göras. Detta innebär att SiS ska kunna motivera en avvikelse utifrån elevens situation och behov i varje enskilt fall. En avvikelse får inte heller göras under längre tid än nödvändigt. Bedömningen bör dokumenteras och elevens inställning ska så långt det är möjligt klarläggas i enlighet med 1 kap. 10 § skollagen. Elevens åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till elevens ålder och mognad.

5 Särskild undervisning på sjukhus

5.1 Gällande rätt och ersättningssystem

I skollagens 24 kap. finns bestämmelser för verksamheter som i något avseende ersätter eller kompletterar sådana delar av grundskolan, gymnasieskolan, vuxenutbildningen och motsvarande skolformer som ingår i skolväsendet för barn och ungdomar. För elever som på grund av sjukdom eller liknande skäl under en längre tid inte kan delta i vanligt skolarbete och som vårdas på sjukhus eller en motsvarande institution ska särskild undervisning anordnas enligt 24 kap. 17 §. Bestämmelsen omfattar elever i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan och sådan undervisning ska så långt det är möjligt motsvara den undervisning som eleven inte kan delta i. Det är enligt 24 kap. 19 § skollagen den kommun där institutionen är belägen som ska anordna den särskilda undervisningen. Bestämmelsen om sjukhusets eller institutionens ansvar gäller således endast för elever som under en längre tid inte kan delta i vanligt skolarbete och som vårdas på sjukhus. För andra elever ligger ansvaret kvar på elevens skolhuvudman. I sådana fall står det hemskolan fritt att ordna undervisningen så att den bäst tillgodoser elevens behov under sjukdomstiden.

Undervisning på sjukhus bedrivs på cirka 90 enheter i 40 kommuner. Antalet elever är cirka 9 000 under ett år, varav drygt 80 procent är grundskoleelever (Skolverket, 2005). Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) fördelar medel enligt förordningen (1991:931) om statsbidrag till särskilda insatser på skolområdet, vilka bl.a. går till kostnader för lärartjänster inom sjukhusundervisning. Av SPSM:s årsredovisning för 2013 framgår att bidraget täcker merparten av verksamheternas kostnader för undervisningen. Reglerna om interkommunal ersättning kan inte tillämpas på ersättning för den särskilda undervisningen på sjukhus. De regler som finns i skollagen om interkommunal ersättning gäller endast för utbildning vid förskola, förskoleklass, grundskola, grundskoleklass, gymnasieskola eller gymnasiesärskola i en annan kommun.

5.2 Ändringar i skollagen

Regeringens förslag: Bestämmelsen i skollagen om särskild undervisning på sjukhus ska ändras så att sådan undervisning ska anordnas för elever som inte kan delta i vanligt skolarbete med anledning av att de vårdas på sjukhus eller institutioner som är knutna till ett sjukhus, om det inte är obehövt för elevens inhämtande av kunskaper. Det ska inte längre krävas att eleven inte kan delta i vanligt skolarbete under längre tid.

För sådan särskild undervisning som ska anordnas i hemmet eller på annan lämplig plats ska det även fortsättningsvis gälla att eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasie-

skolan och gymnasiesärskolan inte kan delta i vanligt skolarbete under längre tid på grund av sjukdom eller liknande skäl.

Uttrycken någon annan institution och en motsvarande institution ska ersättas med institution som är knuten till ett sjukhus.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag. Utredningen föreslår i fråga om särskild undervisning på sjukhus att det inte längre ska krävas att eleven inte kan delta i vanligt skolarbete under längre tid men föreslår inte att särskild undervisning ska anordnas för elever om det inte är obehövligt för elevens inhämtande av kunskaper. Utredningen har inte något förslag om sådan särskild undervisning som ska anordnas i hemmet eller på annan lämplig plats.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna har tillstyrkt eller inte haft något att invända mot förslaget. Detta gäller bl.a. *Kammarrätten i Jönköping, Statens skolverk, Kriminalvården, Haninge, Kalmar, Kiruna, Lunds, Solna och Åre kommuner, Norrbottens läns landsting, Stockholms läns landsting, Romskt informations- och kunskapscenter, Rädda Barnen och Sveriges Sjukhuslärarförening.*

Kriminalvården framhåller att förslaget är positivt och att det stärker möjligheten att tillgodose de enskilda elevernas behov av undervisning att ta bort begreppet ”längre tid” ur bestämmelsen om sjukhusundervisning. Även Romskt informations- och kunskapscenter instämmer i förslaget och framhåller att det är positivt att undervisning ges utifrån individens behov. *Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM)* bedömer att barn som är inskrivna mer än en dag kan behöva undervisning på sjukhuset.

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) anser att det är positivt att lagstiftningen anpassas till förändrade omständigheter men bedömer att den utökade rätten till sjukhusundervisning kan medföra ökade kostnader för de kommuner där sjukhusundervisningen bedrivs. Även Haninge kommun framför liknande synpunkter.

Sveriges Sjukhuslärarförening (SSL) anser att begreppet ”institution knuten till ett sjukhus” är en tydlig formulering och stöder förslaget. De påpekar också att elever i dag- och öppenvård inte alltid får tillgång till sjukhusundervisning. Även Skolverket, *Statens folkhälsoinstitut* och *Läraryrket* anser att det är positivt att begreppen förtydligas och tillstyrker föreslagen lydelse.

Riksförbundet FUB, För barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning är visserligen positivt till att begreppen förtydligas men anser att ett annat begrepp än institution bör användas. Förbundet anser att ordet institution kan ge en felaktig uppfattning om vad som åsyftas och att ett begrepp med en tydligare koppling till sjukhus bör väljas.

Skälen för regeringens förslag

Längre tid – ett svårtolkat begrepp

Utredningen belyser att under senare årtionden har mycket förändrats när det gäller vilka sjukdomar som kan behandlas och hur vården utförs. Socialstyrelsens statistik visar att tiden som en patient vårdas på sjukhus har förkortats betydligt. För vissa sjukdomar har vårdtiden ökat när nya

möjligheter till behandling tillkommit. Vårdtiderna för barn har förändrats kontinuerligt med nya behandlingsmetoder som ger möjlighet att bota allt fler allvarliga sjukdomstillstånd.

Många barn vistas allt kortare tid på sjukhus men några får också vård där under längre tid. Vårdtiden har minskat inom den somatiska vården men sjukdomstillstånden har blivit mer komplexa i takt med sjukvårdens landvinningar. Vårdtiden inom den barn- och ungdomspsykiatriska vården är längre. Trots att vistelsen på sjukhuset är kort vid varje enskilt tillfälle kan sjukdomstiden och den totala tiden för behandling ändå vara lång. Eleverna orkar ofta inte delta i det vanliga skolarbetet utan vistas omväxlande i hemmet och på sjukhus. Undervisningspassen med eleverna har minskat men en större del av sjukhuslärares tid går till kontakt med hemskolan, föräldrar och observationer i elevens skolsituation (SPSM, enkät om sjukhusundervisning, 2009).

Enligt gällande lagstiftning ska sjukhusundervisning anordnas för elever som på grund av sjukdom inte kan delta i vanligt skolarbete under längre tid och vårdas på sjukhus. En definition av uttrycket längre tid saknas. SSL och rektorer har framfört att uttrycket längre tid är svårt att tolka. Tolkningen av vad som avses med längre tid och att kunna avgränsa vilka elever som ska få sjukhusundervisning leder till svårigheter för dem som administrerar undervisningen och som undervisar på sjukhus. Vad som kan anses vara längre tid kan också variera mellan olika sjukhuskommuner. Utredningen lyfter fram att kravet på längre tid innebär en risk för att de barn som vårdas under korta tider på sjukhus men vid återkommande tillfällen går miste om sin vanliga skolgång och inte heller får särskild undervisning på sjukhuset. Utredningen föreslår därför att begreppet längre tid ska tas bort ur bestämmelsen om sjukhusundervisning. En majoritet av remissinstanserna har tillstyrkt eller inte haft något att invända mot utredningens förslag. Bland annat anser *Kriminalvården*, SSL och *Rädda barnen* att detta är en positiv förändring och SSL påpekar att den psykiska ohälsan och öppenvårdsformer ökar samtidigt som att sjukdomstillstånden blivit alltmer komplexa i takt med sjukvårdens landvinningar.

Syftet med särskild undervisning på sjukhus enligt gällande bestämmelser är att kompensera för den undervisning som eleven inte kan delta i. Det är av yttersta vikt att eleverna ges möjlighet att inhämta de kunskaper som de går miste om på grund av en längre sjukhusvistelse (prop. 2009/10:165 s. 522).

Barn med allvarliga sjukdomstillstånd kan dock vårdas regelbundet men under förhållandevis korta perioder på sjukhuset. Behovet av undervisning handlar i de fallen inte om hur länge eleven vårdas på sjukhuset utan mer om elevens skolsituation och sjukdomstillståndet. Enligt regeringens uppfattning bör målet med särskild undervisning på sjukhus vara att eleven efter eller under sjukdomstiden ska kunna återgå till den undervisningsgrupp eller klass där eleven normalt får sin undervisning. Regeringen delar därför utredningens uppfattning om att det inte längre ska krävas att en elev inte kan delta i vanligt skolarbete under längre tid och vårdas på sjukhus för att rätt till särskild undervisning på sjukhus ska finnas.

SKL bedömer att utredningens förslag innebär en utökad rätt till sjukhusundervisning som kan medföra ökade kostnader. Regeringen anser att

det inte bör finnas en ovillkorlig rätt att få särskild undervisning oavsett vistelsetid på sjukhus eller sjukdomstillstånd. Enligt regeringens bedömning bör barn och unga som vårdas på sjukhus få tillgång till undervisning om det bedöms lämpligt utifrån deras sjukdomstillstånd och om de missar vanligt skolarbete som leder till svårigheter i den fortsatta skolgången.

Ett sjukdomstillstånd ska inte behöva leda till att en elev får betydande kunskapsluckor om inte sjukdomstillståndet i sig sätter upp hinder för att delta i sjukhusundervisning. Regeringen föreslår därför att det ska förtydligas i lagtexten att för sådana elever som på grund av sjukdom eller liknande skäl inte kan delta i vanligt skolarbete ska särskild undervisning anordnas om det inte är obehövt för elevens inhämtande av kunskaper. Särskild undervisning ska således anordnas när eleven har behov av sådan undervisning för att inte gå miste om kunskaper. En sådan situation kan vara när en elev missar undervisning i en omfattning som har betydelse för den fortsatta kunskapsutvecklingen. Enstaka sjukhusbesök bör enligt regeringens mening inte innebära att sjukhusundervisning ska anordnas. En viss tillåten frånvaro förekommer i alla elevers skolgång, vilket inte påverkar elevens inhämtande av kunskaper i någon större utsträckning. Det skolarbete som eleven inte kan delta i vid enstaka sjukhusbesök kan normalt tas igen med hjälp av extra-uppgifter eller stöd från läraren i den skola som eleven går i. Särskild undervisning i dessa fall får därför anses obehövt. Lärarna på sjukhuset bör således utgå ifrån den enskilda elevens aktuella skolsituation och hur angeläget det är att eleven får stöd med sina skoluppgifter. Den särskilda undervisning som anordnas på sjukhuset kan därmed innebära både undervisning som sjukhusläraren själv bedriver och att sjukhusläraren förmedlar uppgifter efter kontakter med elevens skola.

Ett antal remissinstanser anser att förändringar i ersättningssystemet behöver göras. Till dessa hör *Statskontoret* som framhåller att statsbidraget inte täcker hela kostnaden när en elev från en annan kommun tas emot och kommuner har formellt inte möjligheten att ta ut interkommunala ersättningar. SKL anser att staten bör ta över hela kostnadsansvaret för sjukhusundervisningen. *Åre kommun* menar däremot att då hemkommunens betalningsansvar tydliggörs för andra elevgrupper som placerats utanför hemkommunen är det rimligt att hemkommunen bär ersättningsansvar även för elever i sjukhusvård. Om, som framförts av några remissinstanser, de ekonomiska resurserna för sjukhusundervisning behöver ökas kan det endera gälla det statliga anslaget eller att elevernas hemkommuner ska lämna bidrag till den särskilda undervisningen på sjukhus. Innan en sådan eventuell avvägning görs måste en analys av fördelningen av de statliga medlen göras. Dessutom bör olika alternativa lösningar undersökas för hur en sådan fördelning kan ta hänsyn till fler kriterier än de lärartjänster som ingår i respektive sjukhuskommuns kostnader. Om elevens hemkommun ska bidra med medel måste detta regleras. För närvarande finns inga bestämmelser enligt vilka sjukhuskommunerna kan kräva ersättning från elevernas hemkommuner.

För att närmare kunna följa upp och utvärdera bidraget till särskilda insatser på skolområdet, bl.a. för undervisning på sjukhus, har regeringen gett utredningen Kvalitet i utbildningen för elever med vissa funktionsnedsättningar (U 2013:02, dir. 2013:106) i uppdrag att vid behov lämna

förslag på hur användningen och fördelningen av de medel som har använts för statsbidraget kan göras mer effektivt. Den del av uppdraget som avser utvärdering av statsbidrag till särskilda insatser på skolområdet ska redovisas senast den 15 april 2015.

Särskild undervisning som ska anordnas i hemmet eller på annan lämplig plats

I 24 kap. 20 § skollagen anges att för sådana elever som avses i 17 § men som inte vårdas på sjukhus eller motsvarande institution ska särskild undervisning anordnas i hemmet eller på annan lämplig plats. Enligt 24 kap. 22 § skollagen ska sådan undervisning anordnas av den som är huvudman för den utbildning som eleven annars deltar i. Det är således den skola som eleven fullgör sin skolgång i som har ansvaret för sådan undervisning. Regeringen har i avsnittet ovan föreslagit att 17 § ändras på så sätt att det inte ska krävas att eleven under en längre tid inte längre kan delta i vanligt skolarbete. Utredningen har inte berört de följder en ändring av 24 kap. 17 § skollagen kan få för bestämmelsen i 24 kap. 20 § skollagen. Remissinstanserna har inte kommenterat detta.

De skäl som ovan anförts för förslaget om ändring i skollagen när det gäller särskild undervisning på sjukhus gör sig inte på samma sätt gällande för särskild undervisning som anordnas i hemmet eller på annan lämplig plats. Regeringen föreslår därför att det för sådan undervisning även fortsättningsvis ska gälla att eleverna på grund av sjukdom eller liknande skäl under en längre tid inte kan delta i vanligt skolarbete.

Vad är en motsvarande institution?

Utredningen lyfter fram att det i äldre bestämmelser om särskild undervisning har använts olika begrepp och uttryck utan att de har definierats, vilket bidragit till osäkerhet kring hur de ska tolkas. I den tidigare skollagen (1985:1100) och gymnasieförordningen (1993:394) angavs ”sjukhus eller motsvarande” i bestämmelserna om särskild undervisning. I grundskoleförordningen (1994:1194) angavs ”sjukhus eller motsvarande institution”. Det är även med dagens bestämmelser i 24 kap. 1 och 17 §§ skollagen tydligt vad som avses med utbildning för barn och elever som vårdas på sjukhus eller annan motsvarande institution. Utredningen framhåller att detta har lett till olika tolkningar av skolmyndigheterna. Motsvarande institution har i bland tolkats som att det kan avse ett hem för vård eller boende (HVB), vilket har lett till att man har godkänt att hemmen bedrivit särskild undervisning utan att någon skola varit inblandad. Utredningen föreslår därför att uttrycken ”någon annan institution” eller ”en motsvarande institution” ersätts av ”institution knuten till ett sjukhus”. En majoritet av remissinsatserna tillstyrker eller har inget att invända mot förslaget.

Bestämmelsen om särskild undervisning på sjukhus syftar till att säkerställa att elever som på grund av sjukdom eller liknande skäl inte kan delta i vanligt skolarbete får kompletterande undervisning. Sådan undervisning ska dock enligt 24 kap. 18 § skollagen inte ges till en elev om den läkare som ansvarar för elevens vård avråder från det. Regeringens uppfattning är att bestämmelsen avser de fall då eleven får medicinsk

vård och inte t.ex. kriminalvård eller vård enligt socialtjänstlagen. Det bör därför förtydligas i bestämmelserna att med en sådan institution avses en institution som har en koppling till sjukhus och sjukvård, t.ex. ett behandlingshem som är knutet till en barn- och ungdomspsykiatrisk klinik. Ett HVB bör inte ingå i detta begrepp. *FUB* anser att begreppet institution inte bör användas då de anser att ordet institution kan ge en felaktig uppfattning om vad som åsyftas. Många remissinstanser stödjer dock förslaget och bl.a. *SSL* anser att ”institution knuten till ett sjukhus” är en tydlig formulering. Begreppet institution har en bred användning och lämpar sig väl, enligt regeringen mening, för att användas i detta sammanhang.

Regeringen instämmer därför i utredningens uppfattning att bestämmelsen om särskild undervisning behöver förtydligas och föreslår därför att begreppen någon annan institution eller en motsvarande institution i 24 kap. skollagen ska ändras till en institution som är knuten till ett sjukhus.

5.3 Allmänna råd eller stödmaterial

Regeringens bedömning: Statens skolverk bör få i uppdrag att utarbeta allmänna råd eller ett stödmaterial om särskild undervisning vid sjukhus och vid en institution knuten till ett sjukhus.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: *Statens skolverk*, *Göteborgs kommun* och *Sveriges Sjukhuslärarförening (SSL)* är positiva till förslaget om att ett stödmaterial eller allmänna råd utarbetas och anser att det ökar förutsättningen för god kvalitet och likvärdighet i sjukhusundervisningen.

Skälen för regeringens bedömning: *SSL* har under en längre tid efterlyst allmänna råd för den särskilda undervisningen vid sjukhus och en institution knuten till ett sjukhus. Enligt utredningen finns det oklarheter runt begreppet särskild undervisning. Särskild undervisning är, som nämnts i avsnitt 5.1, inte en del av skolväsendet. Elever som vårdas på sjukhus är redan elever på en skola och undervisningen på sjukhuset är ett komplement under vistelsen där. Tolkningen av reglerna för sjukhusundervisning kan skilja sig åt mellan sjukhusen vilket innebär att elever på olika sjukhus får olika möjligheter till stöd under sin sjukhusvistelse. Mot den bakgrunden lämnar utredningen förslag om att ett allmänt råd eller ett stödmaterial ska tas fram av *Skolverket* för att stödja arbetet med särskild undervisning vid sjukhus. En majoritet av remissinstanserna har tillstyrkt eller inte haft något att invända mot förslaget. *Göteborgs kommun* framhåller särskilt vikten av att klargöra vilka uppgifter som ingår i sjukhuslärares ansvarsområde samt hur det pedagogiska ledarskapet ska utformas. Utredningen konstaterar att det finns oklarheter om vilka uppgifter som ingår i sjukhuslärares ansvarsområde. Det finns t.ex. önskemål om att sjukhuslärares ska medverka i olika utredningar som sjukhuset behöver för vården. Vilka uppgifter en sjukhuslärare bör ha behöver därför förtydligas. Det finns

vidare behov av exempel på hur det pedagogiska ledarskapet och organisationen av den särskilda undervisningen på sjukhus eller behandlingsenheter kan utformas.

Regeringen avser att ge ett uppdrag till Skolverket om att i samverkan med Specialpedagogiska skolmyndigheten ta fram ett stödmaterial eller ett allmänt råd om särskild undervisning på sjukhus. Regeringen avser även att ändra förordningen om statsbidrag till särskilda insatser på skolområdet så att en huvudman inom skolväsendet även ska kunna få statsbidrag för elever i grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan som får särskild undervisning.

5.4 Sjukhuslärare ska vara legitimerade

Regeringens förslag: Ett tillägg ska göras i skollagen om att den som undervisar inom den särskilda undervisningen på sjukhus ska vara legitimerad lärare.

Utredningens förslag: Överensstämmer inte med regeringens förslag. Utredningen lämnar inte något förslag om att lärare som bedriver särskild undervisning på sjukhus ska omfattas av kravet på legitimation.

Remissinstanserna: Ett antal remissinstanser, bl.a. *Barnombudsman-
nen (BO)*, *Statens skolinspektion*, *Läraryförbundet*, *Stockholms kommun* och *Sveriges Sjukhuslärares förening (SSL)*, framhåller i sina remissvar att krav på lärarlegitimation bör införas för sjukhuslärare.

BO skriver att lärare som undervisar inom sjukhusskolan bör omfattas av samma krav på utbildning som lärare inom det övriga utbildningssystemet och av kravet på godkänd lärarlegitimation. Skolinspektionen framhåller att det inte finns något bärande skäl till varför just barn eller elever vid sjukhus eller en motsvarande institution inte ska undervisas av behöriga lärare och att det kan vara särskilt viktigt för den här elevgruppen att få undervisning av kunniga och kompetenta lärare. Skolinspektionen anser därför att även lärare i särskild undervisning vid sjukhus eller motsvarande institution ska vara legitimerade. Även Läraryförbundet anser att krav på lärarlegitimation ska införas för sjukhuslärare då detta är en kvalitetsgaranterande åtgärd. Dock menar Läraryförbundet att det inte är möjligt att peka ut någon särskild ämnes- eller årskursbehörighet utan att detta måste lämnas till kommunen som ansvarar för sjukhusskolan.

Skälen för regeringens förslag: Flera remissinstanser har påpekat att det bör finnas ett krav på att sjukhuslärare ska vara legitimerade. Ett sådant krav finns inte för närvarande för den särskilda undervisningen på sjukhus som regleras i 24 kap. skollagen. Utredningen konstaterar att kompetensen hos lärarna som undervisar på sjukhus är hög. Samtliga lärare har en pedagogisk högskoleutbildning och över hälften har dessutom en påbyggnadsutbildning till speciallärare eller specialpedagog (SPSM enkät om sjukhusundervisning, 2009). Utredningen lämnade därför inget förslag om krav på legitimation eller behörighet.

Skolinspektionen, *SSL*, *BO* och *Läraryförbundet* anser att ett krav på lärarlegitimation ska införas för sjukhuslärare då detta garanterar kva-

liteten på undervisningen och att det inte finns något bärande skäl till att just lärare på sjukhus inte ska vara legitimerade. Regeringen instämmer i denna synpunkt och bedömer att ett krav på legitimation av sjukhuslärare är en garanti för att läraren har viss kompetens om skolsystemet, skolans styrdokument och yrkesetik.

Några remissinstanser har även framfört att lärarna bör vara behöriga i de ämnen de undervisar i. Regeringen anser att en särskild behörighet inte ska vara ett krav för sjukhuslärare eftersom det vid många sjukhus endast finns en eller två sjukhuslärare. Det finns ingen realistisk möjlighet för några enstaka lärare att kunna ha behörighet för alla ämnen, årskurser och skolformer. Regeringen instämmer därför i Lärarförbundets synpunkt att det inte är möjligt att peka ut någon särskild ämnesbehörighet eller behörighet för någon speciell årskurs. Kontakt med elevens lärare på hemskolan är viktig och kan ge sjukhusläraren stöd i hur undervisningen bör utformas under sjukhusvistelsen. En sådan kontakt mellan sjukhusläraren och hemskolan finns i de flesta fall (SPSM, 2009). Sjukhuslärarna tillhör ofta en skolenhet i sjukhuskommunen och kan därigenom också få stöd i de ämnen de själva inte har behörighet i. Särskild undervisning på sjukhus ingår inte i skolväsendet och sjukhuslärarna är inte de som sätter betyg på eleven utan denna uppgift ligger kvar hos lärarna på elevens hemskola. Regeringen föreslår därför att lärare som undervisar på sjukhus ska vara legitimerade. Däremot ska det inte finnas något krav på att läraren ska vara behörig för vissa skolformer, ämnen eller årskurser.

6 Fjärrundervisning

6.1 Gällande rätt och nuvarande system

Undervisningsbegreppet

I och med den nya skollagen infördes en definition av begreppet undervisning. Enligt 1 kap. 3 § skollagen avses med undervisning sådana målstyrda processer som under ledning av lärare eller förskollärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden. Termen undervisning är grundläggande i de författningar som reglerar skolan. Det är centralt i den kunskapssyn som genomsyrar skolans alla styrdokument att undervisningen syftar till att eleverna ska inhämta samt utveckla både kunskaper och värden. De sistnämnda ska vila på grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna. Undervisning ska ledas av lärare eller förskollärare. Med detta menas inte att dessa alltid måste vara närvarande i undervisningslokalen eller motsvarande under lektionerna. Tanken är dock att för att en aktivitet ska klassas som undervisning måste en lärare eller förskollärare ha det övergripande ansvaret för det som ska göras. Exempelvis är slumpmässigt läsande eller tv-tittande som inte ingår som en del i en pedagogisk planering inte undervisning i lagens mening (prop. 2009/10:165 s. 218 och 633).

Det finns i dag inte någon generell reglering om undervisning där elever och lärare är åtskilda i tid eller rum, i form av distans- eller korrespondensundervisning för elever boende i Sverige. Utgångspunkten för utbildning i det svenska skolväsendet är att undervisningen ska bedrivas under lärarens ledning. Eleverna i grundskolan och motsvarande skolformer har skolplikt och därmed även närvaroplikt. Skolan har i och med det ett tillsynsansvar för eleverna. Direktkontakten mellan lärare och elev anses vara en viktig del av utbildningen för barn och ungdomar och en förutsättning för att genomföra skolans värdegrundsuppdrag.

Verksamheter med tillstånd att bedriva undervisning på distans

Statsbidrag kan lämnas till en huvudman för distansundervisning enligt förordning (1994:519) om statsbidrag till utbildning av utlandssvenska barn och ungdomar. Sedan 1994 respektive 1999 har Statens skolverk slutit avtal med två skolor om att anordna distansundervisning i grundskolans årskurs 7–9 respektive i gymnasieskolan för utlandssvenska elever enligt 29 kap. 7 § skollagen. Sådan distansundervisning bedrivs av Sofia distansundervisning med Stockholms kommun som huvudman och av Värmdö distansundervisning med Värmdö kommun som huvudman. Avtalet med Värmdö distansundervisning upphör den 30 juni 2014 och därefter bedrivs gymnasieutbildning på distans av Hermods AB. Vidare bedriver Korrespondensgymnasiet i Torsås kommun sedan 1958 gymnasieutbildning på distans för elever boende i Sverige i samarbete med Hermods AB, tidigare Liber Hermods, vilket nu regleras i

förordningen (2011:682) om försöksverksamhet med distansundervisning i gymnasieskolan i Torsås kommun.

Skolverket har funnit att Sofia distansundervisning och Värmdö distansundervisning inte bara tillhandahåller utbildning för elever som bor utomlands, utan de bedriver även distansundervisning för elever bosatta i Sverige. Det är då frågan om elever som av sociala eller medicinska skäl inte kan ta sig till sin skola. I dessa fall sker undervisningen på uppdrag av elevernas hemkommuner. Korrespondensgymnasiet i Torsås erbjuder utbildning inom naturvetenskaps-, ekonomi-, samhällsvetenskaps- och det humanistiska programmet. Skolan har cirka 450 elever och eleverna läser hela gymnasieutbildningen på distans med stöd av studiehandledning. Enligt skolans uppskattning har cirka 60 procent av eleverna medicinska eller psykosociala skäl till att de valt skolan, men det finns även elever som valt skolan av andra skäl.

Enligt en enkätundersökning till kommuner och fristående skolor som Utredningen om utbildning för barn och ungdomar i samhällsvård samt distansundervisning (SOU 2012:76) låtit göra, fick drygt 2 000 elever i landet någon form av undervisning på distans, de flesta i fristående gymnasieskolor.

Uppdelning i fjärrundervisning och distansundervisning

Utredningen har vid insamlandet av information om skolor som bedriver olika former av undervisning på distans med hjälp av informations- och kommunikationsteknik urskilt två olika former av undervisning där eleven och läraren befinner sig på olika platser men där utgångspunkterna och genomförande skiljer sig åt. Utredningen har därför lämnat förslag om en uppdelning mellan fjärrundervisning och distansundervisning som också föreslås få skilda regleringar. Fjärrundervisning utmärks av att eleverna är i skolans lokaler tillsammans med en handledare medan den undervisande läraren – fjärrläraren – samtidigt befinner sig någon annanstans. Distansundervisning innebär, till skillnad från fjärrundervisning, att läraren inte undervisar eleverna i realtid. I stället ges undervisning genom en digital lärplattform där eleverna själva bestämmer när och var de ska utföra sitt skolarbete. Distansundervisning enligt utredningens definition behandlas inte i denna lagrådsremiss. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med förslag om distansundervisning.

Erfarenheter av fjärr- och distansundervisning

En forskningsöversikt sammanställd av Skolverket (2002) visar att erfarenheter av distansundervisning i huvudsak kommer från undervisning av vuxna. I forskningsöversikten lyfts betydelsen av det fysiska mötet i undervisningen fram. Distansundervisning medför begränsningar i kommunikationen då läraren endast kan se vad som sker på sin dataskärm och den icke-verbala kommunikationen går förlorad. Läraren kan inte heller ha uppsikt över sin undervisningsgrupp för att upprätthålla ordningen eller ha tillsyn över elevernas närvaro. Mycket av undervisningen koncentreras på lärarens undervisning och elevernas frågor och inflytande minskar. Översikten visar också att distansundervisning i hög grad förlitar sig på skriftligt material vilket kan leda till att elever med läs- och skrivsvårigheter får ökade problem. Fördelen med distansundervisning är

att den kan vara tillgänglig när och var som helst. Distansundervisning i olika modeller har prövats i flera länder. Erfarenheter från andra länder visar att distansundervisning fungerar bäst om man har en blandning av synkron kommunikation, dvs. att kommunikationen sker samtidigt och direkt mellan lärare och elev, och asynkron kommunikation dvs. då kommunikation sker först från läraren till eleven och eleven svarar vid ett senare tillfälle.

Regionalt utvecklingscentrum vid lärarutbildningen vid Umeå universitet har intresserat sig för de små skolorna i den norrländska glesbygden och den problematik de står inför. Kommunerna har svårigheter att locka lärare och ett litet elevunderlag medför svårigheter att kunna ha lärare som är behöriga i alla ämnen i grundskolans senare årskurser. Främst är det brist på behöriga lärare i moderna språk, modersmål inklusive minoritetsspråk, studiehandledning på modersmålet och speciallärare eller specialpedagoger. En kommun som prövat fjärrundervisning är Pajala. Där har man sedan 1990-talet prövat olika modeller i sina grundskolor och har sedan 2004 fjärrundervisning med små undervisningsgrupper i språkvalet eftersom det visade sig svårt att få fjärrundervisningen att fungera i helklass.

6.2 Definitioner och förutsättningar

Regeringens förslag: I skollagen ska en definition av fjärrundervisning införas. Med fjärrundervisning avses en interaktiv undervisning som bedrivs med informations- och kommunikationsteknik när lärare och elever är åtskilda i rum men inte i tid.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om fjärrundervisning.

Regeringens bedömning: Fjärrundervisning bör endast få genomföras om det inte finns någon legitimerad och behörig lärare att tillgå inom skolenheten eller när elevunderlaget är otillräckligt i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och i utbildningen vid de särskilda ungdomshemmen. Huvudmannen för skolan bör besluta om fjärrundervisning. Det bör finnas en handledare närvarande i den lokal där eleverna befinner sig.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag och bedömning. Utredningen föreslår inte att det av definitionen ska framgå att undervisningen ska ske i realtid. Utredningen föreslår att fjärrundervisning i de utpekade ämnena även bör få utföras när ett ämne eller en kurs inte erbjuds på skolan.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna har tillstyrkt eller inte haft något att invända mot förslaget. Detta gäller bl.a. *Förvaltningsrätten i Falun, Kriminalvården, Statskontoret, Göteborgs, Jönköpings, Kiruna, Södertälje och Övertorneå kommuner, Sveriges Skolledarförbund samt Rädda Barnen.*

Flera remissinstanser, bl.a. Statskontoret, *Statens skolinspektion* och *Myndigheten för handikappolitisk samordning – Handisam*, välkomnar

att området regleras. Sveriges Skolledarförbund stöder utredningens definitioner och avvägningar och anser att det är bra att förslagen tydligt reglerar när fjärrundervisning får bedrivas.

Flera remissinstanser, bl.a. *Skolväsendets överklagandenämnd, Göteborgs, Haninge, Lunds och Sundbybergs kommuner, Rädda barnen, Handikappförbunden* samt *Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering* stöder utredningens uttalat restriktiva hållning för när fjärrundervisning ska få bedrivas. Även *Barnombudsmannen* förespråkar en restriktiv reglering och framhåller att det är positivt att fjärrundervisning endast får genomföras under förutsättning att det inte finns någon legitimerad och behörig lärare, när elevunderlaget är otillräckligt eller när ett ämne eller kurs inte erbjuds på skolan. Myndigheten betonar dock att fjärrundervisning inte ska vara ett mer ekonomiskt gynnsamt alternativ för huvudmän som har svårt att rekrytera lärare och föreslår därför att fjärrundervisning endast ska få bedrivas under en kortare period.

Lärarnas Riksförbund är kritiska till utredningens förslag och anser att det bryter mot principen om allas lika tillgång till utbildning. Förbundet framhåller att problemet att vissa skolhuvudmän har svårt att rekrytera legitimerade och behöriga lärare inte bör lösas genom att de berörda elevernas förutsättningar att få en likvärdig utbildning försämrats.

Ett flertal remissinstanser önskar en mindre restriktiv reglering för när fjärrundervisning ska få bedrivas. Exempelvis anser *Sveriges Kommuner och Landsting (SKL)* att det är bra att möjligheten till fjärrundervisning förs in i skollagen, men att skolhuvudmannen bör ha rätt att besluta när denna undervisning ska ges. *Statens skolverk* och *Uppsala kommun* anser att villkoret att det inte ska finnas någon legitimerad och behörig lärare att tillgå inom ”en huvudmans skolenhet eller organisation” är för begränsande. Skolverket framhåller att i en kommun i glesbygd där det är långt mellan skolenheterna, eller för en enskild huvudman som kan ha skolenheter förlagda till olika delar av landet, bör det vara möjligt att anordna fjärrundervisning.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Behovet av ett förtydligande av undervisning som begrepp

Som nämnts ovan definieras undervisning i skollagen som sådana målstyrda processer som under ledning av lärare eller förskollärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande av kunskaper och värden. Varken bestämmelsen eller bestämmelsens förarbeten är tydliga i fråga om vad som gäller för undervisning där läraren inte finns närvarande i klassrummet utan där undervisningen i stället bedrivs med hjälp av modern informations- och kommunikationsteknik. I takt med den tekniska utvecklingen och att distansundervisning blivit vanligare inom vuxenutbildningen och på universitet och högskolor har önskemål framförts om att detta även borde vara möjligt inom barn- och ungdomsutbildningen. Avsaknaden av bestämmelser har medfört att det utvecklats en flora av undervisningsformer som skolmyndigheterna haft svårt att förhålla sig till.

Genom skolmyndigheternas granskning och tillsyn har dock regeringen uppmärksamats på att det bedrivs undervisning i flera skolformer med

informations- och kommunikationsteknik, där lärare och elev är åtskilda i rummet, av skiftande skäl och med olika utformning. Skolverket har i en skrivelse till Utbildningsdepartementet framfört att distansundervisning är svårbedömd utifrån gällande skollagstiftning (U2007/2910/G). Oklarheten gäller bl.a. hur distansundervisning ska bedömas i förhållande till elevers rätt till lärarledd undervisning och garanterad undervisningstid, elevernas närvaroplikt och skolans tillsynsansvar. Det berör även frågor om betyg, hur elever som fått distansundervisning slussats tillbaka till en vanlig skolgång och skolan som en social och kulturell mötesplats. Vid Skolverkets inspektion av Sofia distansundervisning och Värmdö distansundervisning 2007 konstaterades flera brister när det gällde elevernas rättssäkerhet, betygsättning, rätten till stöd m.m. Skolinspektionen konstaterade vidare att andelen studieavbrott vid Korrespondensgymnasiet var mycket hög. Av dem som påbörjade sin utbildning läsåren 2006/2007 och 2007/2008 var andelen avbrott 66 procent och andelen elever med slutbetyg 23 procent. I likhet med majoriteten av remissinstanserna anser regeringen därför att det finns ett behov av att förtydliga reglerna kring undervisning som sker med hjälp av informations- och kommunikationsteknik där lärare och elever är åtskilda i rummet.

Definition av fjärrundervisning

Utredningen föreslår att en definition av fjärrundervisning ska införas i skollagen med innebörden att fjärrundervisning är en interaktiv undervisning som innebär att elever och lärare är åtskilda i rum och att undervisningen sker genom användande av informations- och kommunikationsteknik. En majoritet av remissinstanserna tillstyrker eller har inga invändningar mot förslaget.

Enligt definitionen av undervisning i skollagen ska undervisning ledas av en lärare. I förarbetena till bestämmelsen anges tydligt att med detta menas inte att läraren måste vara närvarande i undervisningslokalen all lektionstid, men för att en aktivitet ska klassas som undervisning måste en lärare ha det övergripande ansvaret för det som ska göras. Regeringen konstaterar därför att det inom nuvarande definition av undervisning kan ingå undervisning där läraren inte befinner sig i samma rum som sina elever, men detta förutsätter att läraren leder undervisningen och kommunicerar med eleverna. Dagens tekniska lösningar möjliggör att en lärare som befinner sig på annan plats kan ha direktkontakt med elever både i tal och i bild. Detta innebär att kommunikationen är dubbelriktad och att lärare och elever kan interagera på liknande sätt som vid undervisning som sker med läraren fysiskt närvarande i klassrummet. Regeringen anser att definitionen för fjärrundervisning bör vara att eleven och den undervisande läraren – fjärrläraren – är åtskilda i rum men inte i tid, och att detta sätt att kommunicera tillgodoser kravet på lärarledd undervisning. Regeringen föreslår därför att det i skollagen ska införas en definition av fjärrundervisning som innebär att med fjärrundervisning avses en interaktiv undervisning som bedrivs med informations- och kommunikationsteknik när lärare och elever är åtskilda i rum men inte i tid. Med informations- och kommunikationsteknik avses i detta sammanhang t.ex. videokonferens eller kommunikation via dator

med webbkamera, där dialogen mellan elev och lärare kan ske interaktivt.

Bemyndigande

Den otydlighet som finns i regleringen av begreppet undervisning har lett till att det har utvecklats en mängd varianter av bl.a. fjärrundervisning. De regler som gäller för undervisning i en skola, t.ex. regler om garanterad undervisningstid, närvaroplikt, tillsynsansvar samt lärarens skyldighet att ge ledning och stimulans som ger eleven möjligheter att lära sig och utvecklas, måste även kunna tillgodoses i en undervisning där läraren och eleven kommunicerar via informations- och kommunikationsteknik. Annars kan det ifrågasättas om undervisningsformen ger en likvärdig utbildning. Samtidigt finns det speciella förhållanden som medför att det kan vara befogat med andra former av undervisning än den som bedrivs i form av att läraren undervisar på plats i klassrummet. Det kan vara fråga om att möjliggöra att en elev som annars skulle riskera att inte få någon undervisning alls får det, att vissa ämnen ska kunna erbjudas eller att undervisningen annars skulle bedrivas av obehöriga lärare. Denna problematik är särskilt tydlig i kommuner med minskande eller litet elevantal och med många små skolor och långa avstånd mellan skolorna. I likhet med Barnombudsmannen vill regeringen betona att fjärrundervisning inte får användas som alternativ för att minska kostnaderna.

För att säkerställa att elever tillhandahålls en likvärdig utbildning anser regeringen att det finns ett behov av att reglera under vilka förutsättningar som skolhuvudmännen får anordna undervisning genom fjärrundervisning. Regeringen delar därför inte *SKL:s* synpunkt att huvudmännen själva bör få välja när fjärrundervisning ska ges. Flera remissinstanser anser att en begränsad och väl reglerad tillgång till fjärrundervisning är att föredra framför den oreglerade situation som finns för närvarande. Det föreslås därför att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om fjärrundervisning.

Förutsättningar för att få bedriva fjärrundervisning

Utredningen har föreslagit att fjärrundervisning ska få anordnas för elever i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan under förutsättning att det inte finns någon legitimerad och behörig lärare inom skolenheten, när elevunderlaget är otillräckligt eller när ett ämne eller kurs inte erbjuds i skolan. Huvudmannen föreslås fatta beslut om att eleverna ska erbjudas fjärrundervisning. En majoritet av remissinstanserna har tillstyrkt eller inte haft något att invända mot förslaget om fjärrundervisning.

Fjärrundervisning bör enligt regeringens uppfattning ta sin utgångspunkt i de regler som finns om undervisning i skollagen, skolformsförordningarna och läroplanerna. Dessa regler utgår från att eleverna undervisas i skolan av lärare som har en kontinuerlig kommunikation med sina elever. Det är också väsentligt att eleverna inhämtar både kunskaper och värden. Det är av stor vikt att ta hänsyn till den likvärdighet som ska finnas inom skolväsendet. Alla elever ska ha lika tillgång till utbildning i

skolväsendet oavsett geografisk hemvist, sociala och ekonomiska förhållanden, kön och övriga diskrimineringsgrunder.

Regeringen anser att kravet på lärarledd undervisning är viktigt. Lärarens betydelse för undervisningens kvalitet och resultat finns tydligt påvisat i olika studier (Skolverket Vad påverkar resultaten i svensk grundskola, 2009, Hattie Visible Learning, 2009). Regeringens uppfattning är att elever primärt ska undervisas i skolan, av lärare som finns på plats tillsammans med eleverna. Undervisning genom it-lösningar där läraren och eleven inte finns i samma rum förändrar samspelet mellan lärare och elev. Det tenderar att koncentreras till enbart lärarens kommunikation vilket medför att elevernas talutrymme minskar. Skolans socialiserings- och värdegrundsuppdrag bör aktivt integreras i undervisningen. Kravet på lärarledd undervisning kan bli svårt att upprätthålla genom en undervisning där läraren aldrig är närvarande i rummet.

Kravet på lärarledd undervisning ska dock inte sammanblandas med att lärare inte ska kunna använda informations- och kommunikationsteknik i den ordinarie undervisningen t.ex. flipped classroom. Det är lärarna som planerar vilka metoder och lärverktyg som ska användas så att de nationella målen och kunskapskraven nås. Undervisningen i och genom it i skolan är viktig. I flera av grundskolans kursplaner står också att eleverna ska få en god digital kompetens.

Regeringen anser i likhet med utredningen att fjärrundervisning enbart bör bli aktuell under förutsättning att det inte finns någon legitimerad och behörig lärare tillgänglig för att undervisa på plats i klassrummet. Regeringen delar dock *Skolverkets* och *Uppsala kommuns* uppfattning att det bör vara möjligt för en huvudman med stora geografiska avstånd mellan skolenheterna eller många små skolor att få anordna fjärrundervisning trots att en legitimerad och behörig lärare finns att tillgå inom huvudmannens organisation. Det kan vara omöjligt för en lärare inom organisationen att fysiskt närvara på alla huvudmannens skolenheter. Regeringen gör därför bedömningen att fjärrundervisning endast bör få genomföras om det inte finns någon legitimerad och behörig lärare att tillgå inom huvudmannens skolenhet. Regeringen anser vidare att detta krav först bör vara uppfyllt efter att huvudmannen gjort allvarliga försök att rekrytera en legitimerad och behörig lärare till skolenheten.

Utredningen föreslår vidare att fjärrundervisning ska få genomföras när elevunderlaget är otillräckligt. Skälet till att använda fjärrundervisning bör utgå från skolans förutsättningar och förhållanden. Detta gäller främst för små skolor i glesbygd men kan även vara aktuellt för större skolor där det är få elever som vill läsa t.ex. ett ovanligt språkval eller ett nationellt minoritetsspråk. Utredningen har påpekat att endast hälften av de elever som har rätt undervisning i modersmål läser det, och för elever som är berättigade till att läsa ett nationellt minoritetsspråk är andelen ännu lägre. Det är tydligt att de rättigheter som t.ex. elever som tillhör en nationell minoritet har att få undervisning i sitt modersmål inte kan uppfyllas på flera platser i landet. Regeringen instämmer därför i utredningens bedömning att fjärrundervisning bör få genomföras när elevunderlaget är otillräckligt. Enligt regeringens mening bör elevunderlaget anses otillräckligt i de fall huvudmannen inte har skyldighet att anordna undervisning med anledning av att antalet elever är färre än fem enligt

skolförordningen (2011:185) eller gymnasieförordningen (1992:397). Sådan skyldighet föreligger inte enligt 9 kap. 7 § skolförordningen i ett språk som erbjudits som språkval om färre än fem elever väljer språket. Liknande reglering finns när det gäller elevens val av nybörjarspråk enligt 9 kap. 8 § skolförordningen, modersmålsundervisning enligt 5 kap. 10 § skolförordningen och modersmålsundervisning enligt 4 kap. 19 § gymnasieförordningen. Till skillnad från vad *Lärarnas Riksförbund* har anfört anser regeringen att utredningens förslag i denna del stärker principen om alla elevers lika tillgång till utbildning.

Enligt utredningens förslag ska fjärrundervisning kunna komma i fråga också om ett ämne eller kurs inte erbjuds av skolan, ett förslag som flera remissinstanser är positiva till. Regeringen ser dock en fara med att fjärrundervisning i dessa fall används trots att en legitimerad och behörig lärare skulle kunna ha anställts, vilket riskerar elevernas rätt till en likvärdig utbildning. Som nämnts ovan anser regeringen också att fjärrundervisning inte får användas som ett led i att minska kostnaderna för undervisningen. Regeringen bedömer därför att det förhållandet att undervisning i ett ämne eller kurs inte ges vid skolenheten inte ska vara en tillräcklig förutsättning för att fjärrundervisning ska kunna ges. Däremot bedömer regeringen att man inom ramen för en försöksverksamhet som utvärderas bör tillåta fjärrundervisning som går utöver den begränsning som bedöms rimlig i avsnitt 6.3.

Sammanfattningsvis bör en skolhuvudman enligt regeringens mening ges möjlighet att bedriva fjärrundervisning när det saknas en behörig lärare i ämnet eller kursen på elevens skola eller när antalet elever inte är tillräckligt för att en undervisningsgrupp ska bildas. Det är skolhuvudmannen som bäst känner till förutsättningarna för sin verksamhet och kan avgöra om ovan nämnda krav är uppfyllda. Regeringen delar därför utredningens uppfattning om att huvudmannen ska fatta beslut om fjärrundervisning. Om fjärrundervisning ges under ovan angivna förutsättningar innebär det att fler elever, genom fjärrundervisning, kommer att få undervisning av en legitimerad och behörig i stället för av en obehörig lärare och få en större tillgång till utbildning. Regeringen menar att detta bidrar till ökad likvärdighet.

Utgångspunkten vid fjärrundervisning bör, som vid annan undervisning, vara att eleverna ska befinna sig i skolan eller i en lokal som skolan anvisar. Fjärrundervisningen bör, liksom annan undervisning, ingå i den garanterade undervisningstid som skolan ansvarar för. För att upprätthålla kvaliteten i undervisningen när den sker som fjärrundervisning bör det enligt regeringens mening alltid finnas en handledare närvarande i den lokal där eleverna befinner sig. Denne kan vara en lärare på skolenheten eller någon annan som är anställd på skolan. Handledaren bör kunna ge stöd till eleven på plats i klassrummet men också stödja läraren i dennes undervisning. Vidare ska handledaren utöva ansvaret för tillsynen av skolpliktiga elever i grundskolan och motsvarande skolformer.

6.3 Ämnen för fjärrundervisning

Regeringens bedömning: Fjärrundervisning bör endast vara möjlig i ett begränsat antal ämnen eller viss undervisning. Regeringen bör fatta beslut om i vilka ämnen eller annan undervisning som fjärrundervisning får erbjudas. En försöksverksamhet med möjlighet till fjärrundervisning i alla ämnen bör inrättas.

Utredarens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens bedömning. Utredningen föreslår att fjärrundervisning får ges i moderna språk, samiska, modersmål inklusive minoritetsspråk och teckenspråk samt studiehandledning på modersmålet och integrerad samisk undervisning.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna har tillstyrkt eller inte haft något att invända mot förslaget. Detta gäller bl.a. *Kammarrätten i Jönköping, Statens skolverk, Ungdomsstyrelsen, Eslövs, Göteborgs, Haninge, Huddinge, Kalmar och Lunds kommuner, Hörselskaddes riksförbund samt Riksförbundet Attention.*

Många remissinstanser välkomnar utredningens restriktiva hållning, t.ex. när det gäller att fjärrundervisning endast ska kunna ges i ett fåtal ämnen. Till dessa hör *Skolväsendets överklagandenämnd, Haninge, Lunds, Göteborgs och Sundbybergs kommuner, Rädda barnen, Handikappförbunden och Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering.* Ett betydande antal remissinstanser vill dock ha mer generösa möjligheter till fjärrundervisning, t.ex. på så sätt att fjärrundervisning ska kunna ges i fler ämnen än de som utredningen föreslår. Till dessa hör bl.a. *Kriminalvården, Friskolornas riksförbund, Sveriges Kommuner och Lands-ting (SKL), Lärarförbundet, Umeå universitet samt Dorotea, Kiruna, Lycksele, Stockholms, Storumans, Torsås, Åre och Övertorneå kommuner.*

Flera remissinstanser, bl.a. *Umeå universitet och Kiruna kommun,* framhåller att fjärrundervisning kan vara det enda sättet att ge elever i glesbygd den likvärdiga utbildning som de har rätt till, t.ex. med behöriga lärare och ett brett utbud av gymnasieprogram. Även Friskolornas riksförbund anser att de föreslagna ämnena och kurserna är för starkt begränsade. Förbundet framhåller att det för en liten skola i glesbygd kan vara ett stort problem att få behöriga lärare i t.ex. alla de samhällsvetenskapliga ämnena. Förbundet anser därför att det ska vara möjligt att tillåta fjärrundervisning i samtliga ämnen och kurser om villkoren för att få anordna fjärrundervisning i övrigt är uppfyllda. SKL menar att möjligheten till fjärrundervisning i fler ämnen än de som utredningen föreslår är viktig för att ge alla kommuner en bättre chans att erbjuda undervisning av hög kvalitet med behöriga lärare.

Lärarförbundet framhåller i sitt remissvar att Sverige bör ha en strategi för hur undervisningen ska digitaliseras och att det i en sådan plan är naturligt att på ett vetenskapligt sätt pröva och utvärdera olika former av distans- eller fjärrundervisning. Därför menar Lärarförbundet att försöksverksamheter bör vara en del av en planerad nationell utvecklingsinsats och utvärderas på ett vetenskapligt sätt innan beslut om eventuell fortsättning eller avslutning fattas. Även Dorotea, Storumans och Lycksele

kommuner framhåller att då fjärr- och distansundervisning inte är tillåtet i Sverige finns det ingen relevant forskning inom grundskolans verksamhet. Kommunerna anser därför att försöksverksamhet behöver tillåtas och genomföras i glesbygdskommuner och storstadskommuner för att forskning inom området ska kunna bedrivas.

Skälen för regeringens bedömning

Fjärrundervisning i vissa ämnen

Fjärrundervisning har tidigare inte varit reglerad inom skolväsendet och det finns därför enligt regeringen anledning att inledningsvis låta sådan undervisning endast omfatta ett urval av ämnen för att man ska kunna följa utvecklingen och undervisningens kvalitet. Resultaten av en mer begränsad fjärrundervisning behöver följas upp och utvärderas bl.a. för att det ska vara möjligt att bedöma eventuella negativa konsekvenser. Resultaten av den distansundervisning som bedrivits är inte helt positiva. Utredningen föreslår därför att fjärrundervisning ska få ges i ett begränsat antal ämnen. De flesta remissinstanser har tillstyrkt förslaget.

Några instanser, som *Kriminalvården*, *Friskolornas riksförbund*, och *SKL*, vill att fjärrundervisning ska kunna ges i alla ämnen och att inga restriktioner förutom att läraren ska vara legitimerad bör gälla. Regeringen har i avsnitt 6.2 bedömt att eleverna primärt ska undervisas i skolan av lärare som befinner sig på plats tillsammans med eleverna. Regeringen konstaterar vidare att utbildningen i grundskolan bl.a. ska syfta till att främja allsidiga kontakter och social gemenskap och ge en god grund för ett aktivt deltagande i samhällslivet enligt 10 kap. 2 § skollagen. I gymnasieskolan är syftet bl.a. att utbildningen ska utformas så att den främjar social gemenskap och utvecklar elevernas förmåga att självständigt och tillsammans med andra tillägna sig, fördjupa och tillämpa kunskaper enligt 15 kap. 2 § skollagen. Skolmyndigheterna har, som nämnts tidigare, haft svårt att förhålla sig till de former av fjärrundervisning som förekommer i skolväsendet i dag. Oklarheten gäller bl.a. elevers rätt till lärarledd undervisning och garanterad undervisningstid, elevernas närvaroplikt och skolans tillsynsansvar. Det berör även frågor om skolan som en social och kulturell mötesplats. Det finns i dag inte mycket forskning om fjärrundervisning i grund- och gymnasieskolan och regeringen anser att det är viktigt att säkerställa att eleverna får en likvärdig utbildning av god kvalitet. Mot bakgrund av vad som nämnts ovan bedömer regeringen att det finns skäl för att fjärrundervisning enbart bör vara tillåten i ett begränsat antal ämnen under de förutsättningar som beskrivits i avsnitt 6.2.

Utredningen har föreslagit att fjärrundervisning bör få ges i moderna språk, samiska i sameskolan, modersmål, inklusive minoritetsspråk, och teckenspråk. Fjärrundervisning föreslås även få användas för att ge elever studiehjälp på modersmålet och integrerad samisk undervisning i grundskolan. En majoritet av remissinstanserna har tillstyrkt eller inte haft några invändningar mot utredningens förslag.

Moderna språk och modersmål är ämnen där det ofta är svårt att finna legitimerade och behöriga lärare framförallt i glesbygdskommunerna. Språkpolitiken har som mål att alla ska ha rätt till språk: att utveckla och

tillägna sig svenska språket, att utveckla och bruka det egna modersmålet eller nationella minoritetsspråket och att få möjlighet att lära sig främmande språk. Regeringen anser att språkämnen lämpar sig väl för fjärrundervisning eftersom det i små skolor och i glesbygden är svårt att anställa legitimerade och behöriga lärare för några få timmar på en skolenhet för att tillgodose elevernas varierande val av moderna språk och modersmål. Undervisningsgrupperna i moderna språk och modersmål är ofta små, vilket leder till att många elever i glesbygd inte kan få sina val tillgodosedda på samma sätt som andra elever. I modersmål inklusive de nationella minoritetsspråken är bristen på lärare också mycket stor och det finns elever som därför inte får sådan undervisning. Det finns goda erfarenheter av fjärrundervisning i dessa ämnen från norra Sverige där man har prövat fjärrundervisning i språkvalet.

Fjärrundervisning kan öka skolhuvudmännens möjligheter att uppfylla sina skyldigheter i fråga om elevens rätt till modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmålet och möjlighet att erbjuda eleverna ett större utbud inom moderna språk. Fjärrundervisning kan även ge huvudmän möjlighet att erbjuda integrerad samisk undervisning i grundskolan. Regeringen bedömer därför att det för närvarande är lämpligt att införa en möjlighet med fjärrundervisning i t.ex. moderna språk, modersmål inklusive minoritetsspråk, samiska, teckenspråk, studiehandledning på modersmålet och integrerad samisk undervisning.

Försöksverksamhet med fler ämnen

Flera remissinstanser har lyft fram behovet av att i glesbygd få möjlighet att bedriva fjärrundervisning i andra ämnen än de som utredningen föreslagit. I flera kommuner på landsbygden är det svårt att få tag på legitimerade och behöriga lärare. Kommunförbundet Norrbotten har tillsammans med 14 kommuner ansökt hos regeringen om att få bedriva ett försöksprojekt med modersmålsundervisning på distans (U2010/6485/S). Senare har även Region Västerbotten skrivit till regeringen för att påskynda beslut i ärendet (U2011/6495/S). De anser att innan regeringen föreslår en reglering bör det under en försöksperiod prövas vilka ämnen och åldrar som passar bäst för denna undervisningsform och att det även borde vara möjligt att pröva att ge särskilt stöd på distans.

Om en huvudman försökt men inte lyckats anställa legitimerade och behöriga lärare anser regeringen att det på sikt bör bli möjligt att med fjärrundervisning tillgodose elevernas rätt till undervisning av en behörig lärare även i andra ämnen än de som föreslås av utredningen. Detta bör dock ske med restriktivitet, eftersom utgångspunkten fortsatt bör vara att undervisning primärt ska ges av lärare som befinner sig i samma rum som eleverna.

Flera remissinstanser har framfört att försöksverksamheter bör genomföras för att möjliggöra forskning och utvärdering av verksamheten. Regeringen delar denna uppfattning och gör bedömningen att en försöksverksamhet med fjärrundervisning i fler ämnen än det begränsade antal ämnen som föreslås av utredningen bör inrättas genom en särskild förordning. I försöksverksamheten bör inte finnas någon begränsning av i

vilka ämnen som fjärrundervisning kan bedrivas. Skolverket bör få i uppdrag att organisera försöksverksamheten.

Försöksverksamheten bör omfatta flera skolenheter inom grundskolan och motsvarande skolformer och skolenheter inom gymnasie- och gymnasiesärskolan som utses av Skolverket. Huvudmän som önskar delta bör ansöka om det hos Skolverket som ska pröva ansökningarna. För att komma i fråga bör huvudmannen i ansökan kunna visa hur kvaliteten i fjärrundervisningen säkerställs. Det kan enligt regeringens bedömning exempelvis bli frågan om att redogöra för vilket stöd eleverna erbjuds, hur fysiska möten mellan elever och mellan lärare och elever ska organiseras, teknisk lösning och plan för hur undervisningen säkerställs vid teknikproblem liksom för bevis på att fjärrläraren har föreskriven utbildning och kompetens.

Utvärdering

Fjärrundervisning har tidigare bara prövats i begränsad utsträckning för barn och unga i Sverige och ingen vetenskaplig utvärdering har följt upp elevernas resultat och möjligheter till fortsatta studier i gymnasieskolan och på universitet eller högskola. Regeringen avser därför att följa effekterna av fjärrundervisning genom att ge lämplig myndighet i uppdrag att utvärdera fjärrundervisningen.

6.4 Avtal med staten om fjärrundervisning

Regeringens förslag: I skollagen ska det införas en rätt för kommuner, landsting och enskilda huvudmän att med bibehållet huvudmannaskap sluta avtal med staten om uppgifter som avser fjärrundervisning inom grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan.

Regeringens bedömning: Rätten att sluta avtal med staten om fjärrundervisning bör enbart omfatta vissa ämnen. Regeringen bör i förordning reglera i vilka ämnen eller annan undervisning som avtal med staten om fjärrundervisning får slutas.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag och bedömning. Utredningen lämnar inte något specifikt förslag om de statliga skolhuvudmännen. Utredningens förslag om ändringar i entreprenadbestämmelserna i skollagen skulle dock ge statliga och kommunala huvudmän möjlighet att bedriva utbildning på entreprenad. Tillsammans med utredningens förslag om fjärrundervisning i vissa språk så skulle de statliga skolhuvudmännen få möjlighet att sluta avtal med andra huvudmän om undervisning i bl.a. samiska och teckenspråk.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna är positiva eller har inget att invända mot utredningens förslag att ge statliga huvudmän möjlighet att bedriva fjärrutbildning på entreprenad. *Sameskolstyrelsen* och *Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM)* är positiva till möjligheten för myndigheterna att bedriva fjärrundervisning i samiska respektive teckenspråk. Sameskolstyrelsen är generell positiv till ökade möjligheter att bedriva undervisning på entreprenad. SPSM bedömer att en

utprovning bör ske av fjärrundervisning i svenskt teckenspråk då det saknas erfarenhet och kunskap på området.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Staten har genom sitt huvudmannaskap för specialskolan och sameskolan ett särskilt ansvar för att tillhandahålla undervisning inom dessa skolformer. Staten har genom huvudmannaskapet tillgång till legitimerade och behöriga lärare i ämnen som andra kommunala och fristående huvudmän inte har tillgång till i samma utsträckning. SPSM som är huvudman för specialskolan har specifik kompetens för att erbjuda teckenspråk. På samma sätt har Sameskolstyrelsen särskild kompetens när det gäller att tillhandahålla undervisning i samiska och integrerad samisk undervisning. Specialskolan och sameskolan har för närvarande en unik tillgång till legitimerade och behöriga lärare i de aktuella ämnena samtidigt som bristen på behöriga lärare inom dessa ämnen är stor i kommunala och fristående skolor i hela landet. Det finns därför anledning att låta övriga skolhuvudmän använda sig av den kompetens som de statliga skolformerna har. Regeringen föreslår därför att kommuner, landsting och enskilda huvudmän, med bibehållet huvudmannaskap, ska få sluta avtal med staten om uppgifter som avser fjärrundervisning inom grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Regeringen har i avsnitt 6.3 bedömt att fjärrundervisning endast bör vara möjligt i ett begränsat antal ämnen eller viss undervisning. Regeringen avser att i förordning besluta i vilka ämnen eller annan undervisning som avtal med staten om fjärrundervisning får slutas.

Regeringen har i avsnitt 6.3 föreslagit att fjärrundervisning bör få erbjudas om vissa förutsättningar är uppfyllda. Kravet på att en skolhuvudman först bör undersöka om man kan rekrytera en legitimerad och behörig lärare till en skolenhet eller att elevunderlaget är otillräckligt bör gälla även om avtal skrivs med staten om fjärrundervisning.

6.5 Fjärrundervisning inom utbildning som anordnas av Statens institutionsstyrelse

<p>Regeringens bedömning: Undervisning i form av fjärrundervisning bör vara möjlig för de elever som får utbildning vid ett så kallat särskilt ungdomshem under samma förutsättningar som för andra skolor. Statens institutionsstyrelse bör kunna ge fjärrundervisning inom de särskilda ungdomshemmen i flertalet ämnen och kurser under förutsättning att det saknas legitimerade och behöriga lärare i ämnet eller kursen eller när elevunderlaget är otillräckligt.</p>

Utredningens förslag: Överensstämmer inte med regeringens bedömning. Utredningen föreslår att Statens institutionsstyrelse ska ges möjlighet att erbjuda distansundervisning i samtliga ämnen och kurser om det inte finns någon behörig lärare att tillgå inom ungdomshemmet.

Remissinstanserna: *Statens institutionsstyrelse (SiS)*, *Socialstyrelsen* och *Statens skolverk* anser att särskilda ungdomshem utöver distansundervisning även ska få anordna fjärrundervisning. *Barnombudsmanen*, *Handikappförbunden* och *Riksförbundet Attention* vill däremot se en

begränsning i möjligheten för särskilda ungdomshem att anordna distansundervisning.

Skälen för regeringens bedömning: De särskilda ungdomshemmen, som avses i 12 § lagen (1990:52) om vård av unga, har mycket olika förutsättningar att bedriva undervisning: antalet elevplatser varierar, hemmen kan ha en eller flera akutavdelningar, utredningsavdelningar eller placeringsavdelningar och ungdomarna har olika långa vistelsetider vid hemmen. Eleverna i de särskilda ungdomshemmen är i olika åldrar och har olika behov av utbildning. Alla hem erbjuder inte undervisning i samtliga ämnen i grundskolan och motsvarande skolformer, eller de ämnen och kurser som ingår i elevens program inom gymnasieskolan och motsvarande skolformer, eftersom det saknas legitimerade och behöriga lärare. Hemmen har svårigheter att organisera och bedriva skolverksamhet, vilket är en förklaring till att såväl undervisningens omfattning som kvalitet varierar mycket mellan hemmen.

Utredningen föreslår att SiS ska ges möjlighet att erbjuda ungdomar som vistas på särskilda ungdomshem distansundervisning i samtliga ämnen och kurser om det inte finns någon legitimerad och behörig lärare inom hemmet. Flera remissinstanser har lyft fram att de särskilda ungdomshemmen även bör få möjlighet att anordna fjärrundervisning. Som nämnts i avsnitt 4.6 bör utbildningen i ett särskilt ungdomshem så långt som möjligt motsvara utbildningen i skolväsendet. Med anledning av att hemmen har ett begränsat antal platser och eleverna som vistas vid hemmen har ett stort behov av individanpassad utbildning är det dock inte möjligt att hemmen kan tillhandahålla undervisning av behöriga lärare i samtliga av grundskolans ämnen och ett stort urval av gymnasieskolans ämnen och kurser. Fjärrundervisning kan vara en möjlighet för dessa elever att få ökad tillgång till undervisning med en legitimerad och behörig lärare. Regeringen gör därför bedömningen att fjärrundervisning bör vara möjlig under samma förutsättningar vid det särskilda ungdomshemmet som för andra huvudmän. SiS bör besluta om fjärrundervisning. Regeringen bedömer vidare att SiS bör kunna ge fjärrundervisning inom de särskilda ungdomshemmen i flera ämnen och kurser än andra huvudmän. Regeringen anser dock att fjärrundervisning inte bör kunna ges i svenska, svenska som andraspråk, engelska eller matematik.

På samma sätt som andra huvudmän ska SiS i första hand försöka anställa legitimerade och behöriga lärare och fjärrundervisning bör endast få genomföras om någon sådan lärare inte finns att tillgå. Fjärrundervisning bör också få anordnas om elevunderlaget är otillräckligt. Regeringen har i avsnitt 6.2 bedömt att elevunderlaget får anses otillräckligt i de fall huvudmannen inte har skyldighet att anordna undervisning med anledning av att eleverna är färre än fem enligt skolförordningen eller gymnasieförordningen. Ett sådant fall är när huvudmannen inte har skyldighet att anordna undervisning i ett nybörjarspråk som erbjudits som språkval om färre än fem elever väljer språket enligt 9 kap. 7 § skolförordningen. Liknande reglering finns när det gäller elevens val av nybörjarspråk enligt 9 kap. 8 § skolförordningen och modersmålsundervisning enligt 5 kap. 10 § skolförordningen och 4 kap. 19 § gymnasieförordningen. Fjärrundervisning bör således endast få anordnas i språkval, moderna språk och modersmål i grundskolan och modersmåls-

undervisning i gymnasieskolan med anledning av att elevunderlaget är otillräckligt. Det bör finnas en handledare närvarande i den lokal där eleverna befinner sig.

Genom fjärrundervisning kan ungdomar på särskilda ungdomshem ges ökade möjligheter till undervisning och betyg i fler ämnen. SiS får också möjligheter att i grundskolan och motsvarande skolformer samt i gymnasieskolan och motsvarande skolformer bredda utbudet av ämnen och kurser.

Regeringen avser att följa effekterna av fjärrundervisning genom att ge lämplig myndighet i uppdrag att utvärdera denna undervisning. I en sådan utvärdering ska även fjärrundervisningen vid särskilda ungdomshem ingå. I utvärderingen ska det ingå en särskild granskning av vilka ämnen som SiS bedriver fjärrundervisning i.

7 Ikraftträdande

<p>Regeringens förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2015.</p>
--

Utredningens förslag: Överensstämmer inte med regeringens förslag. Utredningen föreslår att ändringarna i skollagen och skolförordningarna skulle träda i kraft den 1 april 2014 och tillämpas från den 30 juni 2014.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna har inga synpunkter på förslaget. *Regionförbundet Östsam* hoppas att förslaget träder i kraft så snart som möjligt. *Stubben HVB AB* anser det nödvändigt att övergångsbestämmelser möjliggör för vissa hem för vård eller boende (HVB) att anpassa sig genom att beredas tid att söka tillstånd att driva friskola.

Skälen för regeringens förslag: De lagändringar som föreslås ska genomföras så snart som möjligt men med hänsyn till att skolhuvudmännen ska kunna förbereda införandet. Hänsyn ska också tas till skolans läsår. Lagändringarna föreslås därför träda i kraft den 1 juli 2015. Lagändringarna bedöms inte medföra några behov av övergångsbestämmelser.

8 Konsekvenser av förslagen

8.1 Konsekvenser för elever

FN:s konvention om barnets rättigheter har ratificerats av Sverige. En av barnkonventionens grundprinciper är barnets rätt till utveckling som också har nära samband med barnets rätt till utbildning.

De bestämmelser som föreslås i denna lagrådsremiss förtydligar regelverket och ökar likvärdigheten i fråga om tillgång till utbildning genom att ge främst elever i samhällsvård ökade möjligheter till den utbildning de har rätt till. Detta gäller såväl elever på hem för vård eller boende som elever på särskilda ungdomshem. Elevers möjligheter till undervisning förbättras också genom att de under vissa förhållanden kan erbjudas fjärrundervisning. I motivtexten anges att om fjärrundervisning ges under de bedömda förutsättningarna innebär det att fler elever genom fjärrundervisning kommer att få undervisning av en legitimerad och behörig i stället för av en obehörig lärare och få en större tillgång till utbildning. Regeringen menar att detta bidrar till ökad likvärdighet.

8.2 Ekonomiska konsekvenser för kommunerna och konsekvenser för den kommunala självstyrelsen

Samhällsvård

Enligt skollagen är det är elevens hemkommun, dvs. den kommun där eleven är folkbokförd, som har skyldighet att anordna skolgång för eleven. Det innebär att elevens hemkommun bär kostnadsansvaret för elevens utbildning. Förslagen innebär ingen förändring i det kostnadsansvar som hemkommunen har för sina elever.

Förslagen innebär dock en skyldighet för en kommun att ta emot elever som vistas i kommunen med anledning av vård på ett hem för vård eller boende (HVB) och reglerna om interkommunal ersättning ska därmed tillämpas. I den mån det finns en skyldighet enligt skollagen för en kommun att ta emot en elev som är folkbokförd i en annan kommun har den mottagande kommunen enligt skollagen som huvudregel en rätt till ersättning för sina faktiska kostnader för elevens utbildning. I den mån det är frivilligt enligt skollagen för en kommun att ta emot en elev som är folkbokförd i en annan kommun finns regler om interkommunal ersättning som avviker från nämnda huvudregel och i vissa fall finns inte regler om interkommunal ersättning alls. I skollagen föreslås bl.a. en skyldighet för vistelsekommunen att ta emot alla behöriga sökande som vistas vid ett HVB i kommunen på introduktionsprogram i gymnasieskolan. I nuvarande regler finns inte någon sådan skyldighet, utan skollagen anger att det är frivilligt för kommunerna att anta elever som kommer från annan kommun på sådana program. När regeringen nu föreslår en skyldighet att ta emot dessa elever föreslås också, i enlighet

med skollagens huvudregel, att ersättningen som ska lämnas av hemkommunen ska motsvara anordnande kommuns självkostnad om kommunerna inte kommer överens om annat.

Några remissinstanser har lyft fram att det måste klargöras vilken kommuns kostnad som ska bestämma ersättningen och vid ett remissmöte den 5 maj 2014 instämde de närvarande kommunerna i huvudsak i regeringens förslag. Sveriges Kommuner och Landsting menade dock att förslagen om interkommunal ersättning utgör ett intrång i den kommunala självstyrelsen. Regler om skyldigheten att motta elever från annan kommun finns i nuvarande lagstiftning och de föreslagna reglerna för interkommunal ersättning följer huvudregeln vid sådan skyldighet i skollagen. De föreslagna reglerna om interkommunal ersättning kommer att tillämpas för ett mycket begränsat antal elever och regeringen gör bedömningen att dessa elevers rätt till en likvärdig utbildning bör säkerställas. Regeringen bedömer att förslagen om interkommunal ersättning kan ses som ett intrång i den kommunala självstyrelsen men dessa får anses befogat utifrån att vistelsekommunen föreslås få en förtydligad skyldighet att ta emot elever som inte är folkbokförda i kommunen med anledning av placering på HVB. Förslagen om interkommunal ersättning kan leda till en ökning eller minskning av en enskild kommuns kostnad, men förslagen leder varken till ökade eller minskade kostnader för kommunerna som helhet.

Upplysningsvis kan nämnas att antalet elever i åldern 16–20 år som är placerade på ett HVB under ett år är cirka 8 000 (8 017 år 2012). Av dessa är hälften ensamkommande flyktingbarn. Av de cirka 8 000 som är placerade på HVB vistades 28 procent vid ett HVB i en annan kommun än den som gjort placeringen. Det innebär att interkommunal ersättning beräknas gälla för endast cirka 2 250 gymnasieelever. Av dessa uppskattas cirka 1 500 elever per år studera på gymnasieskolans introduktionsprogram och på gymnasiesärskolans individuella program och därmed falla under den nya bestämmelsen om vilken kommuns kostnad som gäller vid beräkningen av den interkommunala ersättningen.

Som redan nämnts är det enligt skollagen elevens hemkommun, dvs. den kommun där eleven är folkbokförd, som har kostnadsansvaret för elevens skolgång. Detta ansvar gäller även för elever på de särskilda ungdomshemmen. Statens Institutionsstyrelse fakturerar en vårdkostnad till socialnämnden i elevens hemkommun och en särskild skolkostnad till nämnden för utbildning. Sedan kraven på skolbibliotek och elevhälsa infördes i skollagen 2010 tillförs kommunerna kompensation för den kostnadsökning dessa krav innebär. Kommunerna erhåller kompensation oavsett om eleverna får utbildning inom skolväsendet eller genom utbildning på de särskilda ungdomshemmen.

Sjukhusundervisning

Utredningen föreslår att begreppet längre tid ska tas bort ur skollagens bestämmelse om sjukhusundervisning och att alla elever som inte kan delta i vanligt skolarbete och vårdas på sjukhus ska ha rätt till särskild undervisning. Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har anfört att utredningens förslag i fråga om sjukhusundervisning innebär en utökad rätt till undervisning vilket kan medföra ökade kostnader för de kommu-

ner där sjukhusundervisningen bedrivs. Regeringen anser, till skillnad från utredningen, att det inte bör finnas en ovillkorlig rätt att få särskild undervisning oavsett vistelsetid på sjukhus eller sjukdomstillstånd. Regeringen föreslår därför att sjukhusundervisning ska anordnas för de elever som inte kan delta i vanligt skolarbete med anledning av att de vårdas på sjukhus om det inte är obehövligt för elevens inhämtande av kunskaper. De kommunala huvudmännen är de som ansöker och fördelar det statliga bidraget som erhållits inom de ramar som finns för särskild undervisning på sjukhus.

I den nya skollagen överförs ansvaret för att anordna särskild undervisning på sjukhus från skolhuvudmannen till den kommun där sjukhuset är beläget. Enligt dagens ersättningsystem lämnas statsbidrag till kostnader för sjukhusundervisning från anslaget 1:6 Särskilda insatser inom skolområdet under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning. Specialpedagogiska skolmyndigheten fördelar medel till särskilda insatser inom skolområdet enligt förordningen (1991:931) om statsbidrag till särskilda insatser på skolområdet. Kostnaden för lärartjänster och elevdagar varierar mycket mellan de olika sjukhusen och behöver enligt regeringens uppfattning ses över. Regeringens förslag medför inte ökade kostnader för kommunerna utan eventuella smärre effekter av förslaget ryms inom statsbidraget, som kan fördelas mellan sjukhuskommunerna på ett annat och mer ändamålsenligt sätt än i dag.

Fjärrundervisning

Enligt förslaget är det frivilligt för skolhuvudmännen att använda fjärrundervisning. För den som väljer att använda fjärrundervisning kan det leda till ökade kostnader för anskaffning av it-utrustning, bredbandsuppkoppling m.m., men det kan också medföra lägre lönekostnader eftersom lärare kan användas effektivare för att undervisa flera elever. Förslaget innebär ingen skyldighet för kommuner eller landsting. Den kommunala finansieringsprincipen är därmed inte tillämplig.

8.3 Konsekvenser för staten

Samhällsvård

Förslagen medför förtydliganden av kraven på Statens Institutionsstyrelse (SiS) eftersom utbildningen vid de särskilda ungdomshemmen i högre grad ska följa de krav som finns på utbildning inom skolväsendet. Kravet på rektor kan aktualisera en översyn av SiS skolorganisation. Bedömningen är dock att konsekvenserna av en sådan översyn inte medför annat än marginella kostnadsökningar för SiS vilka får anses rymmas inom ramen för befintliga anslag.

Kravet på tillgång till elevhälsa och skolbibliotek anses rymmas inom ramen för hemkommunens kostnadsansvar för elevens skolgång. SiS fakturerar elevens hemkommun dels en vårdkostnad till socialnämnden, dels en skolkostnad till nämnden för utbildning. När kravet på att alla elever ska ha tillgång till ett skolbibliotek och elevhälsa infördes i skollagen 2010 tillfördes kommunerna samtidigt nya medel för detta.

Sjukhusundervisning

Redan i dag får många elever med kort vårdtid stöd i sin undervisning av sjukhuslärarna eftersom sjukhuslärarna inte alltid kan bedöma vårdtidens längd i början av vistelsen. Staten avsätter medel i budgetpropositionen till Särskilda insatser inom skolområdet genom anslaget 1:6 inom Särskilda insatser inom skolområdet, utgiftsområde 16. Kostnaderna för undervisning på sjukhus fördelas till den kommun där sjukhuset är beläget av Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM). Bidraget ska bl.a. användas till insatser av regional art som huvudmannen vidtar för elever i grundskolan för vilka särskild undervisning anordnas på ett sjukhus eller en motsvarande institution. Utredningen visade att kostnaden för en s.k. elevdag varierade betydligt mellan kommunerna. De ansåg inte att kostnaden totalt skulle komma att öka med det förslag man lagt men att det framkommit otydligheter i SPSM:s fördelning av medlen mellan skolhuvudmän. Många sjukhuslärare utförde även andra uppgifter än att undervisa de barn som vårdas på sjukhus, bl.a. genomfördes rehabiliteringsutredningar åt vården.

Regeringen menar att det totalt inte blir några ekonomiska effekter av den föreslagna regeländringen. Om lärarnas undervisning inriktas till de elever som bidraget är menat till bedömer regeringen att de eventuella smärre effekter som kan uppstå motsvaras av en effektivisering av bidragets användning. Denna effektivisering har redan påbörjats av SPSM, som beskriver detta i sin årsredovisning för 2013. SPSM har utvecklat arbetet med uppföljning och lagt större vikt vid sin granskning och antalet elevdagar i förhållande till de lärartjänster som finansieras av bidraget. Verksamheter som inte uppfyller formkraven har inte beviljats bidrag. Dessutom har myndigheten även granskat huvudmannaskapet för behandlingshem som får bidrag. Det har visat sig att det för vissa hem inte fanns någon anknytning till sjukhus vilket lett till att statsbidrag inte beviljats. Ytterligare en uppföljning av bidraget genomförs inom ramen för den nationella samordnarens uppdrag. Samordnaren har i uppdrag att följa upp och utvärdera bidraget till särskilda insatser på skolområdet och att vid behov lämna förslag på hur användningen och fördelningen av de medel som har anvisats för statsbidraget kan göras mer effektiv (Kvalitet i utbildningen för elever med vissa funktionsnedsättningar, dir 2013:106). Regeringen avser att följa upp effekten av den förändrade bestämmelsen vad gäller sjukhusundervisning för att kunna analysera hur huvudmannens kostnader för sjukhusundervisningen har påverkats. Regeringen avser att ge Statens skolverk i uppdrag att i samverkan med SPSM ta fram ett stödmaterial eller ett allmänt råd om särskild undervisning vid sjukhus. Kostnaden för att ta fram ett allmänt råd ryms inom nuvarande ekonomiska ramar.

Fjärrundervisning

Regeringen avser att ge ett uppdrag om utvärdering av fjärrundervisningen. Kostnaden för en utvärdering ryms inom nuvarande ekonomiska ramar.

8.4 Konsekvenser för små företag

Samhällsvård

En del hem för vård eller boende är små företag. Förslagen medför inga nya uppgifter, arbetsuppgifter eller ökade kostnader för HVB. De har redan ett ansvar för barnens hela livssituation och det ingår att stödja deras skolgång och utbildning. Enligt regeringens förslag kan HVB inte bedriva särskild undervisning enligt 24 kap. skollagen. HVB som bedriver undervisning ska göra det enligt skollagens regler för fristående skolor.

Sjukhusundervisning

Kostnaderna för undervisning på sjukhus bekostas av staten. I det sammanhanget kan nämnas att det därför inte innebär några ökade kostnader för ett sjukhus eller vårdgivare, som Regelrådet anser i sitt remissyttrande.

Fjärrundervisning

Enligt förslaget är det frivilligt för skolhuvudmännen att använda fjärrundervisning. För den som väljer att använda fjärrundervisning kan det leda till ökade kostnader för anskaffning av it-utrustning, bredbandsuppkoppling m.m. men det kan också antas medföra lägre lönekostnader eftersom lärare kan användas effektivare för att undervisa flera grupper av elever. Enligt Regelrådet kan det även uppstå administrativa kostnader i samband med fjärrundervisning för privata skolhuvudmän. Antalet fristående skolor som hade någon form av distansundervisning med fler än fem elever var vårterminen 2012, enligt utredningens kartläggning, 32 skolor. Hur många huvudmän som väljer att använda sig av fjärrundervisning är svårt att uppskatta. Hur stora de ökade kostnaderna blir varierar från huvudman till huvudman, bl.a. beroende på vilken organisation man väljer och vilken teknisk utrustning huvudmannen redan har tillgång till. På samma sätt kan minskade lönekostnader variera från huvudman till huvudman. Någon uppskattning om de ekonomiska konsekvenserna för en skolhuvudman som väljer att använda fjärrundervisning är därför inte möjlig att göra.

8.5 Konsekvenser för den personliga integriteten

Förslagen i sig saknar konsekvenser för den personliga integriteten. Användande av informationsteknik kan dock medföra särskilda risker för enskildas personliga integritet. Den som väljer att bedriva fjärrundervisning bestämmer hur och med vilka tekniska hjälpmedel fjärrundervisningen ska bedrivas. Den som bedriver en verksamhet, oavsett om den består av fjärrundervisning eller något annat, ansvarar för att den bedrivs i enlighet med gällande lagar och andra författningar, däribland personuppgiftslagen (1998:204).

8.6 Konsekvenser för de integrationspolitiska målen

Målet för integrationspolitiken är lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund. Många ensamkommande flyktingbarn bor på ett HVB och har ett annat modersmål än svenska. Förslagen om utbildning i samhällsvård medför förbättrade möjligheter till utbildning även för dem. En god utbildning minskar utanförskap och förbättrar möjligheterna till integration. Bristen på legitimerade och behöriga lärare medför att det är svårt för skolhuvudmännen att anordna modersmålsundervisning och att ge studiehandledning på modersmålet. Förslaget om fjärrundervisning kommer att innebära att antalet elever som kan få undervisning i sitt modersmål och få studiehandledning på modersmålet ökar.

Modersmålslärare i språk som inte är vanliga i Sverige kan i dag ha få grupper att undervisa, vilket kan medföra att de inte ges möjlighet att arbeta heltid. Fjärrundervisning gör att de kan undervisa fler grupper och därmed att de kan få ökad arbetstid, att nya arbetstillfällen kan skapas och förbättrar möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen.

8.7 Jämställdhet

Förslagen är könsneutrala. Fler pojkar än flickor får heldygnsinsatser inom den sociala barn- och ungdomsvården. Under 2011 var andelen pojkar knappt 60 procent och andelen flickor drygt 40 procent. Det är något vanligare att pojkarna är placerade på HVB jämfört med i familjehem (Socialstyrelsen, 2013). Med regeringens förslag förbättras utbildningsmöjligheterna för både pojkar och flickor och unga män och unga kvinnor som tidigare inte fått någon tillfredställande utbildning.

9 Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i skollagen (2010:800)

1 kap.

3 § I denna lag avses med

- elev: den som deltar i utbildning enligt denna lag med undantag för barn i förskolan,
- *fjärrundervisning*: interaktiv undervisning som bedrivs med informations- och kommunikationsteknik när elever och lärare är åtskilda i rum men inte i tid,
- fristående fritidshem: sådant fritidshem som bedrivs av en enskild och som avses i 2 kap. 7 § andra stycket,
- fristående förskola: förskoleenhet vid vilken en enskild bedriver utbildning i form av förskola,
- fristående skola: skolenhet vid vilken en enskild bedriver utbildning inom skolväsendet i form av förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola eller sådant fritidshem som avses i 2 kap. 7 § första stycket,
- förskoleenhet: av huvudman för förskola organiserad enhet som omfattar verksamhet i en eller flera förskolebyggnader som ligger nära varandra och till enheten knuten verksamhet som inte bedrivs i någon förskolebyggnad,
- skolenhet: av huvudman för annan skolform än förskola organiserad enhet som omfattar verksamhet i en eller flera skolbyggnader som ligger nära varandra och till enheten knuten verksamhet som inte bedrivs i någon skolbyggnad,
- undervisning: sådana målstyrda processer som under ledning av lärare eller förskollärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden, och
- utbildning: den verksamhet inom vilken undervisning sker utifrån bestämda mål.

Paragrafen innehåller definitioner av vissa grundläggande begrepp i lagen.

Strecksatsen med definitionen av fjärrundervisning är ny.

Med fjärrundervisning avses sådan undervisning som är interaktiv och som bedrivs när elever och lärare är åtskilda i rum, men inte i tid. Eleverna får med hjälp av informations- och kommunikationsteknik direktundervisning av en lärare som inte befinner sig i klassrummet. Med informations- och kommunikationsteknik avses t.ex. videokonferens eller kommunikation via dator med webbkamera.

Paragrafen behandlas i avsnitt 6.2.

10 kap.

25 § En elev har rätt att bli mottagen i en grundskola som anordnas av en annan kommun än den som ska svara för elevens utbildning, om eleven med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i den kommunens grundskola. Innan kommunen fattar beslut om att för ett visst läsår ta emot en sådan elev ska den inhämta yttrande från elevens hemkommun.

En elev som vistas i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), som är beläget i en annan kommun än den som ska svara för elevens utbildning, har rätt att bli mottagen i en grundskola i den kommun där eleven vistas.

Paragrafen innehåller bestämmelser om att en elev under vissa omständigheter har rätt att bli mottagen i en grundskola som anordnas av en annan kommun än den som ska svara för elevens utbildning.

I det *andra stycket*, som är nytt, förtydligas att elever som vistas i ett hem för vård eller boende (HVB) har rätt att gå i en grundskola i den kommun där eleven vistas. Rätten till mottagande gäller oavsett hur lång tid vistelsen med anledning av placeringen på hemmet blir. Hemkommunen ska ersätta den anordnande kommunen för kostnaderna för elevens utbildning enligt 34 § första stycket. Kommunens beslut i fråga om mottagande av en elev från en annan kommun får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd enligt 28 kap. 12 § första stycket 4.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.2.2.

11 kap.

25 § En elev har rätt att bli mottagen i en grundsärskola som anordnas av en annan kommun än den som ska svara för elevens utbildning, om eleven med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i den kommunens grundsärskola. Innan kommunen fattar beslut om att för ett visst läsår ta emot en sådan elev, ska den inhämta yttrande från elevens hemkommun.

En elev som vistas i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), som är beläget i en annan kommun än den som ska svara för elevens utbildning, har rätt att bli mottagen i en grundsärskola i den kommun där eleven vistas.

Paragrafen innehåller bestämmelser om att en elev under vissa omständigheter har rätt att bli mottagen i en grundsärskola som anordnas av en annan kommun än den som ska svara för elevens utbildning.

Andra stycket är nytt och ger grundsärskoleelever som vistas i ett hem för vård eller boende (HVB) rätt att gå i en grundsärskola i den kommun där eleven vistas. Rätten till mottagande gäller oavsett hur lång tid vistelsen med anledning av placeringen på hemmet blir. Hemkommunen ska ersätta den anordnande kommunen för dess kostnader för elevens utbildning enligt 33 § första stycket. Kommunens beslut i fråga om mottagande av en elev från en annan kommun får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd enligt 28 kap. 12 § första stycket 4.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.2.2.

16 kap.

43 § Av de behöriga sökande till ett nationellt program eller till en sådan nationell inriktning, särskild variant eller gymnasial lärlingsutbildning som börjar första läsåret ska huvudmannen i första hand ta emot dem som är hemmahörande i kommunen eller inom samverkansområdet för utbildningen.

En elev som vistas i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) ska vid mottagande enligt första stycket jämföras med den som är hemmahörande i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen.

Paragrafen reglerar vilka behöriga sökande till ett nationellt program, en sådan nationell inriktning, särskild variant eller gymnasial lärlingsutbildning som huvudmannen ska ta emot i första hand.

Andra stycket är nytt och ger en elev som vistas i ett hem för vård eller boende (HVB) rätt att mottas i första hand till de i första stycket nämnda utbildningarna i den kommun där de vistas eller i den kommunens samverkansområde. Förutsättningen är att ungdomarna uppfyller de behörighetskrav som är uppställda för den aktuella utbildningen. Det

innebär att sådana elever omfattas av den s.k. förstahandsmottagningen. Sådan mottagning innebär att alla mottagna konkurrerar om de befintliga platserna på utbildningen med lika rätt. Beslut av en kommun om behörighet eller mottagande i första hand enligt 36 § får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd enligt 28 kap. 12 § första stycket 7.

Bestämmelser om interkommunal ersättning finns i 50 och 51 §§.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.2.3.

49 § En elev som har påbörjat ett nationellt program eller en nationell inriktning och som därefter flyttar från kommunen eller samverkansområdet för utbildningen, har rätt att fullfölja utbildningen på det påbörjade programmet eller den påbörjade inriktningen, om den nya hemkommunen erbjuder sådan utbildning.

Erbjuder den nya hemkommunen inte den aktuella utbildningen, har eleven rätt att efter eget val fullfölja sin utbildning i en annan kommun eller ett landsting som anordnar utbildningen.

En elev som med anledning av placering i ett hem för vård eller boende enligt 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) flyttar från kommunen eller samverkansområdet för utbildningen, har rätt att fullfölja utbildningen på det påbörjade programmet eller den påbörjade inriktningen i den kommun där hemmet för vård eller boende är beläget, om den erbjuder sådan utbildning. Om den inte erbjuder den aktuella utbildningen, har eleven rätt att efter eget val fullfölja sin utbildning i en annan kommun eller landsting som anordnar utbildningen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om elevens rätt att fullfölja en påbörjad utbildning på ett nationellt program eller en nationell inriktning vid elevens flytt från kommunen eller samverkansområdet för utbildningen.

I ett nytt *tredje stycke* ges en elev som har påbörjat ett nationellt program eller en nationell inriktning och som därefter placeras i ett hem för vård eller boende (HVB) en rätt att få fullfölja sin utbildning i den kommun där hemmet för vård eller boende är beläget. Denna bestämmelse avser således en elev som fortsätter att vara folkbokförd i sin hemkommun men på grund av sin placering i ett HVB inte har möjlighet att, eller vill, fullfölja sin utbildning där. Rättigheten förutsätter att den kommun, där hemmet är beläget, erbjuder den aktuella utbildningen. Om kommunen inte erbjuder den aktuella utbildningen har eleven rätt att efter eget val fullfölja utbildningen i en annan kommun eller ett annat landsting. Elevens hemkommun ska ersätta den mottagande kommunen för dess kostnader för elevens utbildning. Bestämmelser om interkommunal ersättning finns i 50 och 51 §§.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.2.3.

49 a § *En elev som har påbörjat ett nationellt program eller en nationell inriktning och som därefter placeras i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), som är beläget i en annan kommun än hemkommunen eller samverkansområdet för utbildningen, har rätt att i hemkommunen fullfölja utbildningen på det påbörjade programmet eller den påbörjade inriktningen när eleven efter placeringen återvänder till hemkommunen, om den erbjuder sådan utbildning. Detsamma gäller den elev som har påbörjat ett nationellt program eller en nationell inriktning i den kommun där hemmet för vård eller boende är beläget.*

Erbjuder hemkommunen inte den aktuella utbildningen, har eleven rätt att efter eget val fullfölja sin utbildning i en annan kommun eller ett landsting som anordnar utbildningen.

Paragrafen är *ny*. I paragrafen ges den elev som har varit placerad i ett hem för vård eller boende (HVB) och som påbörjat ett nationellt program

eller en nationell inriktning en rätt att få fullfölja sin utbildning i hemkommunen, om eleven återvänder dit. Det gäller oavsett om eleven påbörjat ett sådant program eller en sådan inriktning i hemkommunen eller i den kommun där hemmet för vård eller boende är beläget. Förutsättningen för rättigheten är dock att hemkommunen erbjuder den aktuella utbildningen. Om hemkommunen inte erbjuder den aktuella utbildningen har eleven rätt att fullfölja utbildningen i en annan kommun eller ett annat landsting.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.2.3.

17 kap.

19 § En kommun eller ett landsting som anordnar programinriktat individuellt val eller yrkesintroduktion som har utformats för en grupp elever ska ta emot alla de behöriga sökande till utbildningen som hör hemma i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen.

En elev som vistas i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) ska vid mottagande enligt första stycket jämställas med den som är hemmahörande i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen. Den kommun eller det landsting som har tagit emot en sådan elev ska ersättas för sina kostnader för elevens utbildning av dennes hemkommun. Om inte den anordnande huvudmannen och elevens hemkommun kommer överens om annat, ska ersättningen för utbildningen motsvara anordnarens självkostnad.

Om det finns platser över på utbildningen, sedan alla sökande som ska tas emot enligt första och andra styckena har antagits, får kommunen eller landstinget ta emot andra behöriga sökande till utbildningen.

Paragrafen innehåller bestämmelser för utbildningar på programinriktat individuellt val och vissa utbildningar på yrkesintroduktion som utformats för en grupp elever.

I ett nytt *andra stycke* regleras skyldigheten för en kommun eller ett landsting att ta emot behöriga elever som vistas i ett hem för vård eller boende (HVB) i kommunen eller i kommunens samverkansområde på programinriktat individuellt val eller yrkesintroduktion som har utformats för en grupp elever. Ungdomarna som vistas i ett HVB har därmed samma rätt som de som tillhör hemkommunen att tas emot på sådana introduktionsprogram. Det innebär att dessa elever omfattas av den s.k. förstahandsmottagningen. Sådan mottagning innebär att alla mottagna konkurrerar om de befintliga platserna på utbildningen med lika rätt. Kommunens beslut i fråga om mottagande enligt 14 § får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd enligt 28 kap. 12 § första stycket 7.

I och med att kommunen eller landstinget har en skyldighet att ta emot eleven i första hand ska kommunen eller landstinget ersättas för sina kostnader för elevens utbildning av dennes hemkommun. Om inte hemkommunen och den anordnande kommunen eller landstinget kommer överens om annat ska ersättningen motsvara anordnarens självkostnad. Om en elev istället tas emot enligt tredje stycket blir bestämmelserna om interkommunal ersättning enligt 23–27 §§ tillämpliga.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.2.3.

21 a § *En kommun som anordnar sådan utbildning som avses i 21 § första stycket ska ta emot ungdomar som uppfyller behörighetsvillkoren för respektive utbildning om de på grund av placering i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 §*

socialtjänstlagen (2001:453) vistas i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen. Det gäller också för ett landsting som anordnar sådan utbildning som avses i 21 § andra stycket.

Den kommun eller det landsting som har tagit emot en elev enligt första stycket ska ersättas för sina kostnader för elevens utbildning av dennes hemkommun. Om inte den anordnande huvudmannen och elevens hemkommun kommer överens om annat ska ersättningen för utbildningen motsvara anordnarens självkostnad.

Paragrafen är *ny*. I första meningen regleras att behöriga ungdomar som vistas i ett hem för vård eller boende (HVB) ska tas emot i en gymnasieskola som anordnar preparandutbildning, yrkesintroduktion som inte har utformats för en grupp elever, individuellt alternativ eller språkintrouktion i den kommun de vistas i eller i denna kommuns samverkansområde. Ungdomar som vistas vid ett HVB har därmed samma rätt som de som tillhör hemkommunen att tas emot på ett introduktionsprogram som inte är utformat för en grupp elever. Sådana utbildningar, som inte är utformade för en grupp elever utan för varje enskild elev, är inte sökbara. Detta följer av 4 §. I och med att det inte blir något ansökningsförfarande blir det inte heller så att fler ungdomar tas emot än de som också bereds utbildning. Bestämmelserna om urval och antagning blir således inte aktuella att tillämpa. En förutsättning för mottagande är dock att ungdomarna uppfyller de behörighetskrav som är uppställda för den aktuella utbildningen.

I den andra meningen i paragrafen regleras att landsting som anordnar yrkesintroduktion som inte har utformats för en grupp elever eller individuellt alternativ ska ta emot behöriga ungdomar som vistas vid ett HVB i kommunen eller i samverkansområdet för utbildningen.

Bestämmelser om ersättning för den anordnade utbildningen finns i andra stycket. I och med att kommunen eller landstinget har en skyldighet att ta emot eleven ska kommunen eller landstinget ersättas för sina kostnader för elevens utbildning av hans eller hennes hemkommun. Dessutom framgår av andra stycket att om inte hemkommunen och den anordnande kommunen eller landstinget kommer överens om annat ska ersättningen motsvara anordnarens självkostnad.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.2.3.

19 kap.

35 § Av de sökande till ett nationellt program eller till en nationell inriktning, särskild variant eller gymnasial lärlingsutbildning som börjar första läsåret ska huvudmannen i första hand ta emot dem som är hemmahörande i kommunen eller inom samverkansområdet för utbildningen.

En elev som vistas i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) ska vid mottagande enligt första stycket jämföras med den som är hemmahörande i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen.

Paragrafen reglerar vilka sökande till ett nationellt program, en sådan nationell inriktning, särskild variant eller gymnasial lärlingsutbildning i gymnasiesärskolan som huvudmannen ska ta emot i första hand.

I ett nytt *andra stycke* ges elever som vistas i ett hem för vård eller boende (HVB) en rätt att mottas i första hand till de i första stycket nämnda utbildningarna i den kommun där eleverna vistas eller inom denna kommuns samverkansområde. Det innebär att dessa elever omfattas av den s.k. förstahandsmottagningen. Sådan mottagning innebär

att alla mottagna konkurrerar om de befintliga platserna på utbildningen med lika rätt. Kommunens beslut i fråga om mottagande enligt 29 § första stycket får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd enligt 28 kap. 12 § första stycket 7.

Tillämpliga bestämmelser om interkommunal ersättning finns i 43 och 44 §§.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.2.4.

40 a § *En kommun eller ett landsting ska ta emot en elev på ett individuellt program om*

1. eleven vistas i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen på grund av placering i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), och

2. hemkommunen har bedömt att eleven inte kan följa undervisningen på ett nationellt program.

Den kommun eller det landsting som har tagit emot en elev enligt första stycket ska ersättas för sina kostnader för elevens utbildning av dennes hemkommun. Om inte den anordnande huvudmannen och elevens hemkommun kommer överens om annat, ska ersättningen för utbildningen motsvara anordnarens självkostnad.

Paragrafen är ny. I första stycket ges en elev som vistas i ett hem för vård eller boende (HVB) en rätt att tas emot på individuella program i den kommun han eller hon vistas i eller i vistelsekommunens samverkansområde. Även landsting ska ta emot sådana elever på ett individuellt program. Förutsättningen är, liksom i 40 §, att hemkommunen har bedömt att eleven inte kan följa undervisningen på ett nationellt program. Ungdomar som vistas vid ett HVB har därmed samma rätt som de som tillhör hemkommunen att tas emot på ett individuellt program.

Bestämmelser om ersättning för den anordnade utbildningen finns i andra stycket. Bestämmelserna motsvarar i sak huvudregeln som anges i 43 och 44 §§ och som gäller för nationella program på gymnasiesärskolan. Huvudregeln är att hemkommunen ska betala ersättning för elevens utbildning till den kommun eller det landsting som tagit emot eleven. Dessutom framgår av andra stycket att om inte hemkommunen och den anordnande kommunen eller landstinget kommer överens om annat ska ersättningen motsvara anordnarens självkostnad.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.2.4.

42 § *En elev som har påbörjat ett nationellt program eller en nationell inriktning och som därefter flyttar från kommunen eller samverkansområdet för utbildningen, har rätt att fullfölja utbildningen på det påbörjade programmet eller den påbörjade inriktningen, om den nya hemkommunen erbjuder sådan utbildning.*

Erbjuder den nya hemkommunen inte den aktuella utbildningen, har eleven rätt att efter eget val fullfölja sin utbildning i en annan kommun eller ett landsting som anordnar utbildningen.

En elev som med anledning av placering i ett hem för vård eller boende enligt 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) flyttar från kommunen eller samverkansområdet för utbildningen, har rätt att fullfölja utbildningen på det påbörjade programmet eller den påbörjade inriktningen i den kommun där hemmet för vård eller boende är beläget, om den erbjuder sådan utbildning. Om den inte erbjuder den aktuella utbildningen, har eleven rätt att efter eget val fullfölja sin utbildning i en annan kommun eller landsting som anordnar utbildningen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om elevens rätt att fullfölja en påbörjad utbildning på ett nationellt program eller en nationell inriktning vid elevens flytt från kommunen eller samverkansområdet för utbildningen.

I ett nytt *tredje stycke* ges en elev som har påbörjat ett nationellt program eller en nationell inriktning och som därefter placeras i ett hem för vård eller boende (HVB), en rätt att få fullfölja sin utbildning i den kommun där hemmet för vård eller boende är beläget. Denna bestämmelse avser således en elev som fortsätter att vara folkbokförd i sin gamla hemkommun men som på grund av sin placering i ett HVB inte har möjlighet att, eller vill, fullfölja sin utbildning där. Rättigheten förutsätter att kommunen där hemmet för vård eller boende är beläget erbjuder den aktuella utbildningen. Om kommunen inte erbjuder den aktuella utbildningen har eleven rätt att efter eget val fullfölja sin utbildning i en annan kommun eller landsting som anordnar utbildningen. Elevens hemkommun ska ersätta den mottagande kommunen för dess kostnader för elevens utbildning. Bestämmelser om interkommunal ersättning finns i 43 och 44 §§.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.24.

42 a § En elev som har påbörjat ett nationellt program eller en nationell inriktning och som därefter placeras i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), som är beläget i en annan kommun än hemkommunen eller samverkansområdet för utbildningen, har rätt att i hemkommunen fullfölja utbildningen på det påbörjade programmet eller den påbörjade inriktningen när eleven efter placeringen återvänder till hemkommunen, om den erbjuder sådan utbildning. Detsamma gäller den elev som påbörjat ett nationellt program eller en nationell inriktning i den kommun där hemmet för vård eller boende är beläget.

Erbjuder hemkommunen inte den aktuella utbildningen, har eleven rätt att efter eget val fullfölja sin utbildning i en annan kommun eller ett landsting som anordnar utbildningen.

I paragrafen ges den elev som har varit placerad i ett hem för vård eller boende (HVB) och som påbörjat ett nationellt program eller en nationell inriktning en rätt att få fullfölja sin utbildning i hemkommunen, om eleven återvänder dit. Det gäller oavsett om eleven påbörjat ett sådant program eller en sådan inriktning i hemkommunen eller i den kommun där hemmet för vård eller boende är beläget. Förutsättningen för rättigheten är att hemkommunen erbjuder den aktuella utbildningen. Om hemkommunen inte erbjuder den aktuella utbildningen har eleven rätt att fullfölja utbildningen i en annan kommun eller landsting.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.2.4.

23 kap.

1 § Kommuner, landsting och enskilda huvudmän får enligt bestämmelserna i detta kapitel med bibehållet huvudmannaskap sluta avtal med en enskild fysisk eller juridisk person, och i fall som avses i 4 § tredje stycket även med staten, om att utföra uppgifter inom utbildning eller annan verksamhet enligt denna lag (entreprenad).

De bestämmelser som finns för en utbildning eller en annan verksamhet enligt denna lag ska med de undantag som anges i detta kapitel gälla även vid entreprenad.

Paragrafen innehåller bestämmelser om entreprenad.

Ändringen i *första stycket* möjliggör för kommun, landsting eller enskild som huvudmän inom skolväsendet att genom avtal överlämna vissa uppgifter till staten på entreprenad. Av 4 § tredje stycket följer att de uppgifter som får överlämnas är uppgifter som avser fjärrundervisning. Vid ett sådant avtal ligger huvudmannaskapet kvar på kommunen, landstinget eller den enskilde huvudmannen. Det innebär

bl.a. att elevens rättigheter och huvudmannens skyldigheter ska vara desamma som om verksamheten bedrivs av kommunen, landstinget eller den enskilde huvudmannen i egen regi. Kommunen, landstinget eller den enskilde huvudmannen ansvarar således i egenskap av huvudman för fjärrundervisningens innehåll men låter staten sköta utförandet av fjärrundervisningen.

Paragrafen behandlas i avsnitt 6.4.

4 § Inom gymnasieskolan får uppgifter som avser undervisning i karaktärsämnen som har en yrkesinriktad eller estetisk profil överlämnas på entreprenad.

Inom grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan får en enskild huvudman överlämna uppgifter som avser modersmålsundervisning på entreprenad.

Inom grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan får uppgifter som avser fjärrundervisning överlämnas till staten på entreprenad.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka uppgifter som avser undervisning inom grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan som får lämnas på entreprenad.

I ett nytt *tredje stycke* ges möjlighet att överlämna uppgifter som avser fjärrundervisning till staten på entreprenad. Detta får göras inom grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. I 6 § finns bestämmelser som innebär att ingen annan myndighetsutövning än den som hör till lärares undervisningsuppgifter får överlämnas vid entreprenad. Den myndighetsutövning som kan komma att överlämnas är främst betygssättning.

Paragrafen behandlas i avsnitt 6.4.

24 kap.

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- internationella skolor (2–7 §§),
- utbildning vid särskilda ungdomshem (8 och 9 §§),
- utbildning för intagna i kriminalvårdsanstalt (10 §),
- utbildning vid folkhögskola som motsvarar utbildning i svenska för invandrare

(11–15 §§),

- utbildning för barn och elever som vårdas på sjukhus eller *en institution som är knuten till ett sjukhus* (16–19 §§),
- utbildning i hemmet eller på annan lämplig plats (20–22 §§),
- annat sätt att fullgöra skolplikten (23–25 §§), och
- bemyndiganden (26 §).

Paragrafen beskriver innehållet i kapitlet.

Strecksatsen för utbildning för barn och elever som vårdas på sjukhus eller annan motsvarande institution har ändrats i och med att begreppet annan motsvarande institution i 17 § har ändrats till en institution som är knuten till ett sjukhus.

8 § Under vistelse i ett sådant hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (särskilt ungdomshem) ska skolpliktiga barn, som inte lämpligen kan fullgöra sin skolplikt på annat sätt, fullgöra den genom att delta i utbildning vid hemmet.

Utbildningen ska anordnas genom försorg av huvudmannen för hemmet. Den ska motsvara utbildningen i grundskolan eller i förekommande fall grundsärskolan eller specialskolan. *För sådan utbildning ska följande bestämmelser tillämpas med de nödvändiga avvikelser som följer av att barnet vistas i ett sådant hem:*

- *inledande bestämmelser (1 kap. 4–6 och 8–11 §§),*

- ledningen av utbildningen, lärare m.m. (2 kap. 8, 9–13, 15, 17–22 a, 29, 30, 34 och 36 §§),
- elevhälsa (2 kap. 25, 27 och 28 §§),
- barns och elevers utveckling mot målen (3 kap. 3, 4, 5 a och 7–20 §§),
- kvalitet och inflytande (4 kap. 3–14 §§),
- trygghet och studiero (5 kap. 3 §),
- deltagande i utbildning (7 kap. 18 och 19 §§),
- grundskolan (10 kap. 2–6, 7, 8, 10, 12, 13 och 15–22 §§),
- grundsärskolan (11 kap. 2–11, 13, 15–17 och 19–23 a §§),
- specialskolan (12 kap. 2–8, 10 och 12–22 §§),
- överklagande (28 kap. 9 § första stycket 2 och 10 och 16 §§), och
- övriga bestämmelser (29 kap. 10–12 §§).

I paragrafen regleras utbildningen för skolpliktiga barn som vistas i sådana hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (särskilda ungdomshem).

Andra stycket har ändrats på så sätt att det har lagts till vilka bestämmelser i skollagen som är tillämpliga för den utbildning som Statens institutionsstyrelse (SiS) anordnar och som motsvarar grundskola, grundsärskola eller specialskola. För sådan utbildning får nödvändiga avvikelser som följer av att barnet eller eleven vistas i ett särskilt ungdomshem göras från de i paragrafen angivna bestämmelserna. När en elev vistas i ett särskilt ungdomshem har han eller hon ett särskilt vårdbehov som det särskilda ungdomshemmet ska omhänderta. En elev som befinner sig på ett särskilt ungdomshem kan behöva stå under särskilt noggrann tillsyn och kan underkastas vissa begränsningar i sin frihet för att behovet av vård och ordning i hemmet ska kunna tillgodoses. En nödvändig avvikelse från tillämpliga bestämmelser i skollagen får därför göras med hänsyn till de vårdinsatser SiS har att utföra. En sådan avvikelse kan t.ex. handla om att det inte finns möjlighet att bevilja permission till en elev för att genomföra arbetsplatsförlagt lärande eller praktik utanför ungdomshemmet. Det är dock inte möjligt att ange varje situation som får avvika från skollagens bestämmelser. En bedömning ska göras i varje enskilt fall och en avvikelse ska kunna motiveras utifrån elevens behov och situation.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.3.

9 § Den som inte längre är skolpliktig och vistas i ett hem som avses i 8 § första stycket och som inte lämpligen kan fullgöra skolgång på annat sätt ska genom huvudmannens försorg ges möjlighet att delta i utbildning som motsvarar sådan utbildning som erbjuds i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan.

För sådan utbildning ska följande bestämmelser tillämpas med de nödvändiga avvikelser som följer av att den unge vistas i ett sådant hem:

- inledande bestämmelser (1 kap. 4–6 och 8–11 §§),
- ledningen av utbildningen, lärare m.m. (2 kap. 8, 9–13, 15, 17–22 a, 29, 30, 34 och 36 §§),
- elevhälsa (2 kap. 25, 27 och 28 §§),
- barns och elevers utveckling mot målen (3 kap. 3, 4, 5 a, 7–9 och 13–20 §§),
- kvalitet och inflytande (4 kap. 3–11 och 14 §§),
- trygghet och studiero (5 kap. 3 §),
- allmänna bestämmelser om gymnasieskolan (15 kap. 2–7, 10, 11 och 15 §§, 17 § första stycket och 19, 20 och 22–27 §§),
- utbildning på nationella program i gymnasieskolan (16 kap. 2–34 §§),
- utbildning på introduktionsprogram i gymnasieskolan (17 kap. 2–12 §§),
- allmänna bestämmelser om gymnasiesärskolan (18 kap. 2–4, 6, 8, 10, 11, 15, 17, 19, 20 och 22–26 §§),
- utbildning på program i gymnasiesärskolan (19 kap. 2–27 §§),

- överklagande (28 kap. 16 § första stycket 1), och
- övriga bestämmelser (29 kap. 10–12 §§).

I paragrafen regleras utbildningen för icke skolpliktiga barn och unga som vistas i sådana hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (särskilda ungdomshem).

I *första stycket* har utgått att de icke skolpliktiga ungdomarna ska genom huvudmannens försorg ges möjlighet att delta i kompletterande utbildning på grundskolenivå eller motsvarande. Om hemkommunen har beslutat om förlängd skolplikt eller förlängd grundskoleutbildning för sådana elever är bestämmelserna i 8 § tillämpliga. Om en elev läser vissa grundskoleämnen inom sitt introduktionsprogram eller individuella program på gymnasieskolan respektive gymnasiesärskolan är det bestämmelserna i denna paragraf som är tillämpliga.

Av *andra stycket*, som är nytt, framgår de bestämmelser i skollagen som är tillämpliga för den utbildning som SiS anordnar och som motsvarar den som erbjuds i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. För sådan utbildning får nödvändiga avvikelser som följer av att den unge vistas i ett särskilt ungdomshem göras från de i paragrafen angivna bestämmelserna. När en elev vistas i ett särskilt ungdomshem har han eller hon ett särskilt vårdbehov som det särskilda ungdomshemmet ska omhänderta. En ungdom som befinner sig på ett särskilt ungdomshem kan behöva stå under särskilt noggrann tillsyn och kan underkastas vissa begränsningar i sin frihet för att behovet av vård och ordning i hemmet ska kunna tillgodoses. En nödvändig avvikelse från tillämpliga bestämmelser i skollagen får därför göras med hänsyn till de vårdinsatser SiS har att utföra. En sådan avvikelse kan t.ex. handla om att det inte finns möjlighet att bevilja permission till en elev för att genomföra en arbetsplatsförlagt lärande eller praktik utanför ungdomshemmet. Det är dock inte möjligt att ange varje situation som får avvika från skollagens bestämmelser. En bedömning ska göras i varje enskilt fall och en avvikelse ska kunna motiveras utifrån elevens behov och situation.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.3.

16 § Om ett barn vårdas på sjukhus eller *en institution som är knuten till ett sjukhus*, ska huvudmannen för institutionen svara för att barnet får tillfälle att delta i utbildning som så långt det är möjligt motsvarar den som erbjuds i förskola, förskoleklass eller fritidshem.

Paragrafen innehåller bestämmelser om att barn som vårdas på sjukhus eller en institution som är knuten till ett sjukhus ska få tillfälle att delta i utbildning.

Begreppet en institution som är knuten till ett sjukhus är nytt och har ersatt uttrycket någon annan institution. Ändringen är föranledd av att uttrycket en motsvarande institution i 17 § ändras till en institution som är knuten till ett sjukhus.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.2.

17 § För sådana elever i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan som på grund av sjukdom eller liknande skäl inte kan delta i vanligt skolarbete och som vårdas på sjukhus eller *en institution som är knuten till ett sjukhus* ska särskild undervisning anordnas på sjukhuset eller institutionen, *om det inte är obehövt för elevens inhämtande av kunskaper*. Sådan undervisning ska så långt det är möjligt motsvara den undervisning som eleven inte kan delta i.

Endast den som har legitimation som lärare får bedriva sådan undervisning som avses i första stycket.

Paragrafen reglerar för vilka elever särskild undervisning ska anordnas och var denna undervisning kan äga rum.

Första stycket ändras på så vis att det inte längre krävs att eleven på grund av sjukdom eller liknande skäl inte kan delta i vanligt skolarbete under längre tid för att särskild undervisning ska anordnas för eleven på sjukhus eller en institution som är knuten till ett sjukhus. Särskild undervisning ska anordnas när eleven har behov av den för inhämtandet av kunskaper. En sådan situation kan vara när en elev missar undervisning i en omfattning som har betydelse för elevens fortsatta kunskapsutveckling. Det innebär att även barn och unga som under perioder får regelbunden, men inte sammanhängande, vård kan ta del av den särskilda undervisningen på sjukhuset eller institutionen. Enstaka sjukhusbesök bör inte medföra skyldighet att anordna sjukhusundervisning. En viss tillåten frånvaro förekommer i alla elevers skolgång, vilket inte påverkar elevens inhämtande av kunskaper i någon större utsträckning. Det skolarbete som eleven inte kan delta i vid enstaka sjukhusbesök kan normalt tas igen med hjälp av extrauppgifter eller stöd från läraren i den skola som eleven går i. Särskild undervisning i dessa fall får därför anses obehövlig.

Vidare ändras begreppet sjukhus eller motsvarande institution till sjukhus eller en institution som är knuten till ett sjukhus. Begreppet ändras för att klargöra att den undervisning som i vissa fall tidigare anordnades på hem för vård eller boende inte omfattas av denna paragraf. En institution knuten till ett sjukhus ska ha en koppling till en sjukhusklinik, som exempelvis ett behandlingshem knutet till en barn- och ungdomspsykiatrisk klinik.

Det *andra stycket*, som är nytt, anger att endast den som är legitimerad som lärare får bedriva särskild undervisning på sjukhuset eller institutionen. Eftersom undervisning på sjukhus eller institution är en särskild utbildningsform och inte en del av skolväsendet gäller inte krav på behörighet och legitimation enligt 2 kap. Det ställs inte något krav på att läraren ska vara behörig i vissa skolformer, årskurser eller ämnen för att få bedriva undervisning enligt första stycket.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.2 och 5.4.

20 § För sådana elever i *grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan som på grund av sjukdom eller liknande skäl inte kan delta i vanligt skolarbete under längre tid* men som inte vårdas på sjukhus eller en institution som är knuten till ett sjukhus ska särskild undervisning anordnas i hemmet eller på annan lämplig plats. Sådan undervisning ska så långt det är möjligt motsvara den undervisning som eleven inte kan delta i.

Paragrafen reglerar för vilka elever särskild undervisning ska anordnas och var denna undervisning kan äga rum.

I paragrafen har ändringar gjorts till följd av att 17 § har ändrats. Särskild undervisning i hemmet eller på annan lämplig plats ska även fortsättningsvis anordnas för sådana elever som på grund av sjukdom eller liknande skäl inte kan delta i vanligt skolarbete under längre tid. Paragrafen har inte ändrats i sak i den delen. Därutöver förutsätts att

eleven inte vårdas på sjukhus eller en institution som är knuten till ett sjukhus. Begreppet institution som är knuten till sjukhus är nytt och har ersatt uttrycket någon annan institution.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.2.

29 kap.

22 a § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om fjärrundervisning.

Paragrafen innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om fjärrundervisning.

En definition av fjärrundervisning finns i 1 kap. 3 §.

Paragrafen behandlas i avsnitt 6.2.

Sammanfattning av betänkandet Utbildning för elever i samhällsvård och fjärr- och distansundervisning (SOU 2012:76)

Det övergripande uppdraget

Utredningens övergripande uppdrag har varit att klarlägga om regleringen i frågor som gäller utbildning för barn och unga vid hem för vård eller boende (HVB), särskilda ungdomshem och sjukhus eller annan motsvarande institution behöver förtydligas. I uppdraget har även ingått att utreda om distansundervisning i vissa fall bör vara ett alternativ till reguljär undervisning för elever i de obligatoriska skolformerna samt gymnasieskolan och gymnasiesärskolan.

Utbildning för elever i samhällsvård

Barn som varit placerade i samhällsvård har betydligt lägre utbildningsnivå än genomsnittet. Statens skolinspektions granskning 2010 visade att socialnämnden och skolhuvudmannen hade problem att samverka. Ofta var man inte överens inom kommunerna vem som hade ansvar för elevernas skolgång. Utredningen anser att behandling och utbildning måste vara två lika viktiga delar i det ansvar som samhället tar på sig när man placerar ett barn i samhällsvård. Det finns många vinster med att öka kvaliteten och kontinuiteten i utbildningen för barn och unga som placeras i samhällsvård. Forskning har visat att utbildning kan vara en del av behandlingen och också ha en helande effekt.

Utredningens ståndpunkt är att skollagens (2010:800) bestämmelser om tillgång till en likvärdig skolgång ska gälla alla skolpliktiga elever. Utredningen lämnar ett antal förslag för att stärka samverkan mellan socialnämnden och utbildningsnämnden och för att säkerställa att barn i samhällsvård får utbildning.

Socialnämnden ska lämna en underrättelse till ansvarig nämnd för utbildning när beslut har fattats om vård av ett barn utanför det egna hemmet som innebär byte av skola. Socialnämnden ska vidare efter samråd med skolhuvudmannen beskriva i vårdplanen och genomförandeplanen hur eleven ska få lämplig utbildning. Hemkommunen ska se till att ett utbildningsdokument upprättas när man fått en underrättelse från socialnämnden. Utbildningsdokumentet ska innehålla uppgifter som hemkommunen anser att den nya skolhuvudmannen behöver och en bedömning av vilka stödsatser som eleven har behov av. Dokumentet ska lämnas över till den nya skolhuvudmannen.

Hemkommunen ska få ett uppföljningsansvar för sina skolpliktiga elever som bereds vård på HVB och som går i skola i en annan kommun. Hemkommunens uppföljningsansvar ska även omfatta de skolpliktiga elever som får utbildning av Statens institutionsstyrelse eller särskild undervisning på sjukhus eller institution knuten till sjukhuset. Hemkommunen ska under tiden för samhällsvården eller sjukhusvården följa upp att eleven får föreskriven utbildning. Utredningens förslag fordrar att reglerna om sekretess ses över. Utredningen anser att de förslag som lämnats i betänkandet Skolans dokument – insyn och

sekretess (SOU 2011:58) om nya sekretessbestämmelser för uppgifter om enskilds personliga förhållande i skriftlig individuell utvecklingsplan (IUP) och åtgärdsprogram samt i särskild elevstödande verksamhet i övrigt omfattar de uppgifter om enskilds personliga förhållanden som ska anges i utbildningsdokumentet. Utredningen anser även att de uppgifter i utbildningsdokumentet, som rör enskilds personliga förhållanden hämtade från skriftlig IUP och åtgärdsprogram liksom övriga uppgifter som omfattas av tystnadsplikten i 29 kap. 14 § skollagen, kommer att omfattas av dels gällande bestämmelse i 29 kap. skollagen, dels av den föreslagna nya bestämmelsen i betänkandet Skolans dokument – insyn och sekretess.

Vidare föreslår utredningen att uppgifter i utbildningsdokumentet som omfattas av sekretess ska kunna lämnas ut till en enskild som driver en fristående skola och att en enskild huvudman ska kunna lämna ut uppgifter som omfattas av tystnadsplikten till hemkommunen så att kommunen kan upprätta ett utbildningsdokument.

Utbildning för elever vid HVB

I utredningens uppdrag ingår att bedöma om det är lämpligt att undervisning för barn och unga som är placerade vid HVB i vissa fall ska kunna bedrivas vid hemmet eller om kommunen där hemmet är beläget bör ansvara för undervisning för placerade barn och unga inom den ordinarie skolverksamheten.

Utredningen anser inte att det finns förutsättningar för de flesta HVB att anpassa sin undervisning efter den enskilda elevens behov och förutsättningar utan att generella lösningar erbjuds alla elever vid det enskilda hemmet. Därför föreslår utredningen inga nya bestämmelser som kan ge HVB möjlighet att anordna undervisning vid HVB för sina ungdomar. Det finns inte heller skäl att föreslå ett särskilt tillståndsförfarande för att få anordna undervisning vid HVB. Det är viktigt att säkerställa att även barn och unga som vistas vid HVB får en likvärdig utbildning. Det bästa sättet, enligt utredningens mening, är att se till att barnen och de unga går i en skola inom skolväsendet. Utredningen ser inga skäl till att barn och unga som vistas vid HVB inte ska få en lika god utbildning som andra barn och unga.

Utredningen lämnar ett antal förslag som ska underlätta skolgången för elever på HVB. En elev som vistas vid ett HVB ska ha rätt att bli mottagen i en kommunal grundskola eller grundsärskola i den kommun där eleven vistas. Om en grundskola eller grundsärskola tar emot en elev som vistas på ett HVB och som är folkbokförd i en annan kommun ska bestämmelserna om interkommunal ersättning gälla.

Likaså ska icke skolpliktiga elever som vistas på ett HVB få möjlighet att påbörja eller fullfölja sina gymnasiestudier i närheten av HVB om kommunen där eleven vistas erbjuder sådan utbildning. Utredningens förslag omfattar endast de utbildningar som anordnas av en offentlig huvudman. En elev som inte har påbörjat en utbildning har rätt att bli mottagen i första hand till ett nationellt program eller till en nationell inriktning, särskild variant eller gymnasial lärlingsutbildning. Även när det gäller utbildningar inom introduktionsprogrammet, oavsett om det är en utbildning som utformats för en grupp elever eller inte, ska alla behö-

riga sökande till utbildningen som vistas vid ett HVB tas emot. En elev som vistas på ett HVB och tillhör gymnasiesärskolan ska ha samma rättigheter till gymnasieutbildning, oavsett om det är ett nationellt eller individuellt program som är aktuellt, i den nya kommunen. Utredningen föreslår vidare att när det gäller individuella program ska den kommun eller landsting som anordnar sådant program ersättas för sina kostnader för elevens utbildning av hans eller hennes hemkommun. Om inte den anordnande huvudmannen och elevens hemkommun kommer överens om annat ska ersättningen för utbildningen motsvara anordnarens självkostnad.

Utredningen föreslår också att elev som har vistats vid ett HVB och återvänder till sin hemkommun ska ha rätt att fullfölja sina påbörjade studier på ett nationellt program eller en nationell inriktning på gymnasieskola eller gymnasiesärskola.

Utbildning för elever vid särskilda ungdomshem

Statens skolverk granskade 2007 skolverksamheten vid särskilda ungdomshem för att bedöma hur huvudmannen tog ansvar för verksamheten. Granskningen resulterade i skarp kritik från Skolverket och visade att det fanns stora brister i ungdomshemmens skolverksamhet. Utredningen har därför fått i uppdrag att analysera regleringen av undervisningen vid särskilda ungdomshem och, föreslå hur regleringen kan förtydligas för att eleverna ska få en undervisning som motsvarar den undervisning som de inte kan delta i.

Med hänvisning till att bestämmelserna i skollagen om utbildning både på grund- och gymnasienivå upplevs som otydliga föreslår utredningen ett förtydligande så det klart framgår vilka bestämmelser i skollagen som är tillämpliga vid utbildning vid särskilda ungdomshem. Med hänsyn till miljön på de särskilda ungdomshemmen får avvikelser som följer av att barnet eller den unge vistas vid ett sådant hem ske från bestämmelserna i skollagen. Utredningen föreslår också att förordningen (1983:28) om undervisning av barn och ungdomar som vistas vid särskilda ungdomshem ska upphävas och ett kapitel om utbildning vid särskilda ungdomshem ska i stället införas i skolförordningen (2011:185) respektive gymnasieförordningen (2010:2039). Utredningen föreslår att bestämmelserna om tillgång till skolbibliotek ska vara tillämplig på den utbildning som SiS anordnar och att det pedagogiska ansvaret ska ledas av en rektor. Däremot föreslås inte bestämmelserna om elevhälsa vara tillämpliga eftersom sådan personal finns inom SiS organisation. Utredningen gör bedömningen att något undantag inte bör göras från kravet på legitimerade och behöriga lärare. Med hänsyn till att utredningen enligt direktivet inte kan lämna förslag som inte täcks inom SiS finansiella ramar har utredningen efter mycket övervägande beslutat att bestämmelserna om lokaler och utrustning som behövs för utbildningen inte ska gälla för utbildning inom SiS.

Särskild undervisning vid sjukhus

Det framgår av skollagen att för elever som på grund av sjukdom eller liknande skäl under en längre tid inte kan delta i vanligt skolarbete ska

särskild undervisning anordnas. Särskild undervisning på sjukhus eller en motsvarande institution omfattar elever i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Utredningen har i uppdrag att analysera den nuvarande regleringen av den särskilda undervisningen vid sjukhus eller en motsvarande institution och, eventuellt föreslå hur regleringen kan förtydligas för att eleverna ska få en undervisning som så långt möjligt motsvarar den ordinarie undervisning som de inte kan delta i, och bli mer likvärdig över landet.

Under utredningsarbetet är det främst begreppet längre tid som har lyfts fram som bekymmersamt. Begreppet uppges leda till svårigheter att avgöra hur lång tid som avses. Utredningen bedömer att regleringen i detta avseende behöver förändras och föreslår att begreppet längre tid ska tas bort ur bestämmelsen om sjukhusundervisning. Behovet av undervisning handlar inte om hur länge eleven vårdas utan mer om elevens skolsituation i förhållande till vistelsen på sjukhus och sjukdomstillståndet.

Vidare föreslår utredningen att begreppet någon annan institution eller en motsvarande institution i skollagen ska ersättas med begreppet institution knuten till ett sjukhus. Tolkningen av vad som är en sådan institution har visat sig variera vilket har medfört en osäkerhet om tillämpningen.

Förordningen (1991:931) om statsbidrag till särskilda insatser på skolområdet omfattar bara elever i grundskolan. I förordningen föreslås en ändring så att en huvudman inom skolväsendet även ska kunna få statsbidrag för elever i grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan som får särskild undervisning på sjukhus eller en institution knuten till ett sjukhus. Ändringen innebär att skollagen och förordningen om statsbidrag för särskilda insatser inom skolområdet kommer att överensstämma med varandra.

För att stödja, den pedagogiska ledningen, undervisningens organisation och klargöra sjukhuslärares arbetsuppgifter inom sjukhusundervisningen föreslår utredningen att Skolverket får ett uppdrag att utarbeta allmänna råd alternativt stödmaterial för särskild undervisning vid sjukhus eller vid en institution knuten till ett sjukhus. Arbetet ska bedrivas i samarbete med Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM).

Fjärrundervisning och distansundervisning

Utredningens uppdrag har varit att kartlägga distansundervisningen och ta ställning till om sådan undervisning bör möjliggöras samt i så fall föreslå vilka förutsättningar som bör gälla. Utredningen ska också överväga om distansundervisning kan bidra till att minska antalet elever som inte slutför sin grundskoleutbildning eller avbryter sina gymnasiestudier.

För att få kunskaper om vilka verksamheter och skolformer som använder sig av distansundervisning har utredningen skickat en enkät till samtliga kommuner och fristående skolor samt SPSM och Sameskolstyrelsen. I de verksamheter där det förekommer distansundervisning är det till största delen bara en eller ett fåtal elever som berörs, totalt handlar det om 0,17 procent av alla elever i landet. Endast åtta kommuner och sex fristående skolor bedriver distansundervisning för fler än 50 elever. Den

största andelen återfinns inom de fristående gymnasieskolorna där distansundervisningen uppgår till 0,77 procent. Andelen som uppnår målen alternativt får betyget godkänt är lägst för elever i kommunala grundskolor. Andelen är högst för elever från fristående gymnasieskolor.

Problemställningar vid distansundervisning

Utgångspunkten för utredningens överväganden är att om distansundervisning ska vara möjlig ska den kunna likställas med närundervisning, dvs. vanlig undervisning som genomförs med lärare och elever på plats i en skola. Distansundervisning tenderar att koncentreras till enbart kunskapsinhämtande och det socialiserings- och värdegrundsuppdrag som skolan har riskerar att hamna i skymundan. Likaså gäller inom distansundervisningen att den garanterade undervisningstiden som en elev har rätt till omvandlas till en egen tid med olika arbetsuppgifter som finns på en lärplattform. Kravet på lärarledd undervisning blir svårare att upprätthålla genom en undervisning på distans. Eleverna i grundskolan och motsvarande skolformer har också skolplikt och därmed en närvaroplikt. Skolan har i och med det även ett tillsynsansvar för eleverna. Utredningen föreslår en generell reglering för att inrätta möjlighet att bedriva fjärrundervisning respektive distansundervisning men förordar en restriktiv tillämpning med hänvisning till att det saknas forskning på området.

Förslag om fjärr- och distansundervisning

Vid insamlandet av information och besök på skolor i landet som bedriver olika former av undervisning på distans med stöd av informations och kommunikationsteknik (IKT) och där läraren och eleven sitter på olika platser har utredningen urskilt två olika former av undervisning. Utredningen föreslår därför en uppdelning mellan fjärrundervisning och distansundervisning som också får skilda regleringar.

Fjärrundervisning

Fjärrundervisning definierar utredningen som en interaktiv undervisningsmetod där elev och undervisande lärare är åtskilda i rummet och undervisningen sker genom användande av IKT. Läraren har direktkontakt med eleven och eleven kan ställa frågor till läraren under lektionen, kommunikationen är dubbelriktad. Det är endast distans i rummet men inte distans i tid, dialog eller struktur.

Skälet till att införa fjärrundervisning ska vara att det saknas en legitimerad och behörig lärare i ämnet eller kursen på elevens skolenhet eller i organisationen, ämnet eller kursen inte erbjuds på skolan eller när antalet elever inte är tillräckligt för en undervisningsgrupp. Skälet till att bevilja fjärrundervisning utgår således från skolans förhållande, skolperspektivet är det dominerande.

Utredningen föreslår att fjärrundervisning ska tillåtas i:

- moderna språk,
- modersmål, inklusive minoritetsspråk,
- samiska i sameskolan,
- teckenspråk,

- studiehandledning på modersmålet, och
- integrerad samisk undervisning i grundskolan

Distansundervisning

Ett av utredningens uppdrag har varit att ta ställning till om det bör införas en reglering som möjliggör distansundervisning för elever som av medicinska, psykosociala eller andra skäl har behov av att få sådan undervisning under en kortare eller längre period för att inte helt gå miste om undervisning och, om det bedöms lämpligt, föreslå hur detta bör ske.

Med distansundervisning avser utredningen en interaktiv undervisningsmetod, där elev och undervisande lärare är åtskilda i rummet och även i tiden och undervisningen sker genom användandet av IKT. Till skillnad från fjärrundervisningen innebär distansundervisningen distans i både rummet och tiden, oftast även i dialogen. Det innebär att undervisningen genomförs till största delen utan att det finns någon direkt kontakt mellan lärare och elev. Kontakten är för det mesta enkelriktad.

Skälet till att bevilja distansundervisning utgår från den enskilde elevens förhållanden, elevperspektivet är det dominerande. Ett undantag görs för elever vid särskilda ungdomshem där skälet till att erbjuda distansundervisning utgår från skolans förhållanden. Utredningen föreslår att distansundervisning kan anordnas:

- för elever med medicinsk eller psykosocial problematik,
- för elever med karriärer på elitnivå, och
- för elever vid särskilda ungdomshem.

Slutligen har utredningen fått ett uppdrag att utreda om det fortsättningsvis ska vara möjligt för en huvudman att i likhet med det som sker vid Korrespondensgymnasiet i Torsås kommun erbjuda distansundervisning för elever från hela landet, samt om det bedöms lämpligt, föreslå vilka förutsättningar som i så fall bör gälla för sådan verksamhet. Utredningen gör bedömningen att distansundervisning i den form som bedrivs enligt förordningen (2011:682) om försöksverksamhet med distansundervisning i gymnasieskolan i Torsås kommun inte bör utökas, förlängas eller permanentas. Utbildning som sker enligt förordningen bör dock kunna fortsätta enligt de tidsgränser som angetts i förordningen.

Skillnaderna mellan fjärrundervisning och distansundervisning i utredningens förslag kan sammanfattas på följande sätt.

Fjärrundervisning	Distansundervisning
<p>☐ Klassrumsundervisning</p> <p>-Skolperspektiv (skolenheten eller organisationen saknar behörig lärare, en kurs eller ett ämne erbjuds inte, elevunderlaget är otillräckligt på skolenheten).</p> <p>-Skolhuvudmannen beslutar för en skolenhet.</p> <p>-Vissa ämnen.</p>	<p>-Särskilt stöd, elever med karriärer och elever som vistas vid särskilda ungdomshem</p> <p>-Elevperspektiv (har medicinsk eller psykosocial problematik, har karriär, vistas på ungdomshem).</p> <p>-Rektorn beslutar för en termin i sänder för varje enskild elev, högst två terminer.</p> <p>-De ämnen som bedöms lämpliga för eleven.</p>

-Eleverna befinner sig i skolan med en handledare på plats.	-Eleven sitter hemma eller i annan lokal. Kontaktperson finns.
-Direktundervisning genom IKT.	-Eleven får uppgifter via en PC.
-Fjärrläraren sätter betyg och ger underlag till IUP eller individuell studieplan.	-Distansläraren sätter betyg och ger underlag till IUP eller individuell studieplan.

Fjärr- och distansundervisning på entreprenad

Utredningen föreslår bestämmelser som möjliggör fjärr- och distansundervisning på entreprenad. Dessa regler innebär, dels att kommuner får utföra fjärr- och distansundervisning på entreprenad i skolväsendet, dels att statliga huvudmän ska omfattas av entreprenadbestämmelserna som avser fjärr- och distansundervisning. Skollagens definition av entreprenad ska justeras. Med entreprenad avses att huvudmän inom skolväsendet enligt bestämmelserna i 23 kapitlet får med bibehållet huvudmannaskap sluta avtal med någon annan om att utföra uppgifter inom utbildning eller annan verksamhet enligt skollagen.

Utredningen föreslår även att 23 kap. 6 § skollagen ska ändras för att möjliggöra att en skolhuvudman ska kunna överlämna den myndighetsutövning som hör till en lärares undervisningsuppgift, bl.a. rätten att sätta betyg till entreprenören som utför fjärr- eller distansundervisningen.

Uppföljning och utvärdering

Fjärrundervisning och distansundervisning har bara prövats i begränsad utsträckning och ingen vetenskaplig utvärdering har följt upp elevernas resultat och möjligheter till fortsatta studier. För att få en bättre grund för utveckling krävs utvärdering och forskning. Utredningen föreslår att regeringen ger Skolverket eller Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering ett uppdrag att följa fjärrundervisning respektive distansundervisning och utvärdera resultatet utifrån utbildningsmålen.

Konsekvenser av utredningens förslag

Förslagen i detta betänkande är i första hand tänkta att ge konsekvenser för de elevgrupper som berörs och den utbildning de kan få. Utredningens förslag ska ge elever i samhällsvård ökade möjligheter till den utbildning de har rätt till. Förslagen är även tänkta att ge stöd till dem som administrerar och undervisar elever som vistas vid HVB, särskilda ungdomshem och sjukhus. Våra förslag ska ge elever ökade möjligheter till undervisning genom att de under vissa förhållanden kan erbjudas fjärr- eller distansundervisning. Fjärrundervisning ska bl.a. underlätta för eleverna att få kunskaper i ett främmande språk, sitt modersmål eller ett minoritetsspråk. Distansundervisning kan förväntas stödja elever med speciell problematik att efter en tid kunna återvända till skolan.

Skolverket får enligt utredningens förslag i uppdrag att utarbeta allmänna råd eller stödmaterial om samverkan kring utbildning för barn i samhällsvård och om särskild undervisning vid sjukhus eller en institution knuten till sjukhuset.

För SiS uppstår ökade krav i samband med att utbildningen vid de särskilda ungdomshemmen i ökad grad ska följa de krav som finns på utbildning inom skolväsendet. SiS inledde redan 2009 ett stort förändringsarbete inom myndigheten efter Skolverkets rapport. Utredningen anser att medel för att ge eleverna den utbildning de har rätt till inom de särskilda ungdomshemmen ingår i myndighetens uppdrag och ska rymmas inom myndighetens budget.

Utredningens förslag innebär vidare att det ska finnas rektorer som ansvarar för undervisningen vid SiS och som fattar de beslut som en rektor enligt skollagen ska fatta. Utredningen har däremot inte uttalat sig om hur rektorsorganisationen ska se ut inom SiS utan anser att det är en fråga för myndigheten att besluta om. De medel som redan i dag avsätts hos SiS för de regionala skolledarna kan istället användas till rektorstjänster och medför därför inte några ökade kostnader för SiS.

Den myndighet som får i uppdrag att utvärdera fjärrundervisningen och distansundervisningen får utökade kostnader för uppdragets genomförande.

I övrigt anser utredningen inte att våra förslag får några särskilda ekonomiska konsekvenser utan att förslagen handlar om förtydliganden av ansvar som redan finns.

Betänkandets lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (2010:800)

dels att 1 kap. 3 §, 3 kap. 1 och 9 §§, 10 kap. 25 §, 11 kap. 25 §, 16 kap. 43 och 49 §§, 17 kap. 19 §, 19 kap. 35 och 42 §§, 23 kap. 1, 2, 3, 4 och 6 §§ och 24 kap. 1, 8, 9, 16, 17 och 20 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas åtta nya paragrafer, 3 kap. 5 a och 11 a §§, 7 kap. 21 a §, 16 kap. 49 a §, 17 kap. 21 a §, 19 kap. 40 a och 42 a §§ och 23 kap. 4 a §, samt närmast före 3 kap. 5 a och 11 a §§ och 7 kap. 21 a §, nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

3 §

I denna lag avses med

– elev: den som deltar i utbildning enligt denna lag med undantag för barn i förskolan,

– fristående fritidshem: sådant fritidshem som bedrivs av en enskild och som avses i 2 kap. 7 § andra stycket,

– fristående förskola: förskoleenhet vid vilken en enskild bedriver utbildning i form av förskola,

– fristående skola: skolenhet vid vilken en enskild bedriver utbildning inom skolväsendet i form av förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola eller sådant fritidshem som avses i 2 kap. 7 § första stycket,

– förskoleenhet: av huvudman för förskola organiserad enhet som omfattar verksamhet i en eller flera förskolebyggnader som ligger nära varandra och till enheten knuten verksamhet som inte bedrivs i någon förskolebyggnad,

– skolenhet: av huvudman för annan skolform än förskola organiserad enhet som omfattar verksamhet i en eller flera skolbyggnader som ligger nära varandra och till enheten knuten verksamhet som inte bedrivs i någon skolbyggnad,

– undervisning: sådana målstyrda processer som under ledning av lärare eller förskollärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden, *och*

– undervisning: sådana målstyrda processer som under ledning av lärare eller förskollärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden,

– *distansundervisning*. *en interaktiv undervisningsmetod som innebär att elever och lärare är åtskilda i rum och i tid och undervisningen sker genom användande av informations- och kommu-*

nikationsteknik,

– fjärrundervisning: en interaktiv undervisningsmetod som innebär att elever och lärare är åtskilda i rum och undervisningen sker genom användande av informations- och kommunikationsteknik, och

– utbildning: den verksamhet inom vilken undervisning sker utifrån bestämda mål.

3 kap.

1 §

I detta kapitel finns bestämmelser om

- tillämpningsområde (2 §),
- barnens och elevernas lärande och personliga utveckling (3 §),
- information om barnets och elevens utveckling (4–5 §§),
- information om barnets och elevens utveckling (4 och 5 §§),
- utbildningsdokument (5 a §),
- särskilt stöd (6–12 §§), och
- allmänna bestämmelser om betyg (13–21 §§).

Utbildningsdokument

5 a §

Om en elev ska placeras i ett hem för vård eller boende eller i ett familjehem som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) och därför behöver byta grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola eller gymnasiesärskola ska hemkommunen upprätta ett utbildningsdokument som ska lämnas över till den nya huvudmannen. Detsamma gäller om en elev har dömts till sluten ungdomsvård enligt 32 kap. 5 § brottsbalken.

Ett utbildningsdokument ska innehålla de uppgifter som hemkommunen bedömer att den nya huvudmannen har behov av för att kunna planera och genomföra elevens fortsatta skolgång. Utbildningsdokumentet ska också beskriva vilka eventuella stödinsatser som hemkommunen bedömer att eleven har behov av.

Vid upprättandet av utbildningsdokumentet ska elevens tidi-

gare huvudman bistå hemkommunen med de uppgifter som behövs för att upprätta dokumentet.

9 §

Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas.

Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges i en annan elevgrupp eller enskilt enligt 11 § eller i form av anpassad studiegång enligt 12 § får rektorn inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan.

Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges i en annan elevgrupp eller enskilt enligt 11 §, *i form av distansundervisning enligt 11 a §* eller i form av anpassad studiegång enligt 12 § får rektorn inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan.

Om en utredning enligt 8 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas.

Särskilt stöd i form av distansundervisning

11 a §

Om det finns särskilda skäl, får ett beslut enligt 9 § för en elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan innebära att särskilt stöd i form av distansundervisning får ges till elev som på grund av medicinsk eller psykosocial problematik inte kan delta i den reguljära undervisningen.

Särskilt stöd i form av distansundervisning får ges för högst en termin i sänder, som längst under två terminer.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om distansundervisning.

7 kap.

Hemkommunens uppföljningsansvar

21 a §

Hemkommunen ska noga följa att skolpliktiga barn som vistas i ett hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) eller vårdas på sjukhus eller en institution knuten till ett sjukhus får föreskriven utbildning. Hemkommunen ska följa utbildningen främst genom kontakter med barnet, rektorn för elevens skolenhet, de som vårdar barnet och vårdnadshavarna.

10 kap.

25 §

En elev har rätt att bli mottagen i en grundskola som anordnas av en annan kommun än den som ska svara för elevens utbildning, om eleven med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i den kommunens grundskola. Innan kommunen fattar beslut om att för ett visst läsår ta emot en sådan elev ska den inhämta yttrande från elevens hemkommun.

En elev som vistas i ett hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) i en annan kommun än den som ska svara för elevens utbildning, har rätt att bli mottagen i en grundskola i den kommun där eleven vistas.

11 kap.

25 §

En elev har rätt att bli mottagen i en grundsärskola som anordnas av en annan kommun än den som ska svara för elevens utbildning, om eleven med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i den kommunens grundsärskola. Innan kommunen fattar beslut om att för ett visst läsår ta emot en sådan elev, ska den inhämta yttrande från elevens hemkommun.

En elev som vistas i ett hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) i en annan kommun än den som ska svara för elevens utbildning, har rätt att bli mottagen i en grundsärskola i den kommun där eleven vistas.

16 kap.

43 §

Av de behöriga sökande till ett nationellt program eller till en sådan nationell inriktning, särskild variant eller gymnasial lärlingsutbildning som börjar första läsåret ska huvudmannen i första hand ta emot dem som är hemmahörande i kommunen eller inom samverkansområdet för utbildningen.

Huvudmannen ska också i första hand ta emot dem som på grund av vistelse i ett hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) vistas i kommunen eller inom samverkansområdet för utbildningen.

49 §

En elev som har påbörjat ett nationellt program eller en nationell inriktning och som därefter flyttar från kommunen eller samverkansområdet för utbildningen, har rätt att fullfölja utbildningen på det påbörjade programmet eller den påbörjade inriktningen, om den nya hemkommunen erbjuder sådan utbildning.

Erbjuder den nya hemkommunen inte den aktuella utbildningen, har eleven rätt att efter eget val fullfölja sin utbildning i en annan kommun eller ett landsting som anordnar utbildningen.

Vad som anges i första och andra stycket gäller även elev som varit placerad i ett hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) och som efter placeringen återvänder till sin hemkommun.

49 a §

En elev som har påbörjat ett nationellt program eller en nationell inriktning och som därefter placeras i ett hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) i en annan kommun än hemkommunen eller samverkansområdet för utbildningen, har rätt att fullfölja utbildningen på det påbörjade programmet eller den påbörjade inriktningen, om kommunen där eleven vistas erbjuder sådan utbildning.

17 kap.

19 §

En kommun eller ett landsting som anordnar programinriktat individuellt val eller yrkesintroduktion som har utformats för en grupp elever ska ta emot alla de behöriga sökande till utbildningen som hör hemma i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen.

Kommunen eller landstinget ska också ta emot alla de behöriga sökande till utbildningen som på grund av vistelse i ett hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) vistas i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen.

Om det finns platser över på utbildningen, sedan alla sökande som ska tas emot enligt första stycket har antagits, får kommunen eller landstinget ta emot andra behöriga sökande till utbildningen.

21 a §

En kommun som anordnar sådan utbildning som avses i 21 § första stycket ska ta emot ungdomar som uppfyller behörighetsvillkoren för respektive utbildning om de på grund av vistelse i ett hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) vistas i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen. Det gäller också för ett landsting som anordnar sådan utbildning som avses i 21 § andra stycket.

19 kap.

35 §³

Av de sökande till ett nationellt program eller till en nationell inriktning, särskild variant eller gymnasial lärlingsutbildning som börjar första läsåret ska huvudmannen i första hand ta emot dem som är hemmahörande i kommunen eller inom samverkansområdet för utbildningen.

Huvudmannen ska också i första hand ta emot dem som på grund av vistelse i ett hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) vistas i kommunen eller inom samverkansområdet för utbildningen.

40 a §

En kommun ska ta emot en elev som på grund av vistelse i ett hem för vård eller boende som avses i

³ Senaste lydelsen 2012:109.

6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) vistas i kommunen eller inom kommunens samverkansområde på ett individuellt program i sin gymnasiesärskola under förutsättning att hemkommunen har bedömt att eleven inte kan följa undervisningen på ett nationellt program. Även ett landsting ska ta emot en elev på ett individuellt program under samma förutsättning.

Kommunen eller landstinget som har antagit en elev enligt första stycket ska ersättas för sina kostnader för elevens utbildning av hans eller hennes hemkommun. Om inte den anordnande huvudmannen och elevens hemkommun kommer överens om annat ska ersättningen för utbildningen motsvara anordnarens självkostnad.

42 §⁴

En elev som har påbörjat ett nationellt program eller en nationell inriktning och som därefter flyttar från kommunen eller samverkansområdet för utbildningen, har rätt att fullfölja utbildningen på det påbörjade programmet eller den påbörjade inriktningen, om den nya hemkommunen erbjuder sådan utbildning.

Erbjuder den nya hemkommunen inte den aktuella utbildningen, har eleven rätt att efter eget val fullfölja sin utbildning i en annan kommun eller ett landsting som anordnar utbildningen.

Vad som anges i första och andra stycket gäller även elev som varit placerad i ett hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) och som efter placeringen återvänder till sin hemkommun.

42 a §

En elev som har påbörjat ett nationellt program eller en nationell inriktning och som därefter placeras i ett hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) i en annan kommun än hemkommunen eller

⁴ Senaste lydelse 2012:109.

samverkansområdet för utbildningen, har rätt att fullfölja utbildningen på det påbörjade programmet eller den påbörjade inriktningen, om kommunen där eleven vistas erbjuder sådan utbildning.

23 kap.

1 §

Kommuner, landsting och enskilda huvudmän får enligt bestämmelserna i detta kapitel med bibehållet huvudmannaskap sluta avtal med en enskild fysisk eller juridisk person om att utföra uppgifter inom utbildning eller annan verksamhet enligt denna lag (entreprenad).

Huvudmän inom skolväsendet får enligt bestämmelserna i detta kapitel med bibehållet huvudmannaskap sluta avtal med någon annan om att utföra uppgifter inom utbildning eller annan verksamhet enligt denna lag (entreprenad).

De bestämmelser som finns för en utbildning eller en annan verksamhet enligt denna lag ska med de undantag som anges i detta kapitel gälla även vid entreprenad.

2 §

Inom förskolan, förskoleklassen, fritidshemmet, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna, utbildning i svenska för invandrare eller sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. får uppgifter överlämnas på entreprenad.

Inom förskolan, förskoleklassen, fritidshemmet, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna, utbildning i svenska för invandrare eller sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. får uppgifter överlämnas på entreprenad till en enskild.

3 §

Inom grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan får uppgifter som inte är hänförliga till undervisningen överlämnas på entreprenad.

Inom grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan får uppgifter som inte är hänförliga till undervisningen överlämnas på entreprenad till en enskild.

4 §

Inom gymnasieskolan får uppgifter som avser undervisning i karaktärsämnen som har en yrkesinriktad eller estetisk profil överlämnas på entreprenad.

Inom gymnasieskolan får uppgifter som avser undervisning i karaktärsämnen som har en yrkesinriktad eller estetisk profil överlämnas på entreprenad till en enskild.

Inom grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan får en enskild huvudman överlämna uppgifter som avser modersmålsundervisning på entreprenad.

4 a §

Inom grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan får uppgifter som avser distansundervisning och fjärrundervisning överlämnas på entreprenad.

6 §

Om en kommun, ett landsting eller en enskild huvudman överlämnar uppgiften att bedriva undervisning på entreprenad, får kommunen, landstinget eller den enskilde huvudmannen överlämna den myndighetsutövning som hör till en lärares undervisningsuppgift.

Om en huvudman inom skolväsendet överlämnar uppgiften att bedriva undervisning på entreprenad, får huvudmannen överlämna den myndighetsutövning som hör till en lärares undervisningsuppgift.

Kommunen eller landstinget får när det gäller kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna överlämna även den myndighetsutövning som hör till rektorns uppgifter. Kommunen får också överlämna sådan myndighetsutövning när det gäller utbildning i svenska för invandrare.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om begränsningar när det gäller överlämnande av rektorsuppgifter som innefattar myndighetsutövning.

24 kap.

1 §

I detta kapitel finns bestämmelser om

- internationella skolor (2–7 §§),
- utbildning vid särskilda ungdomshem (8 och 9 §§),
- utbildning för intagna i kriminalvårdsanstalt (10 §),
- utbildning vid folkhögskola som motsvarar utbildning i svenska för invandrare (11–15 §§),
- utbildning för barn och elever som vårdas på sjukhus eller *annan motsvarande* institution (16–19 §§),
- utbildning för barn och elever som vårdas på sjukhus eller *en institution knuten till ett sjukhus* (16–19 §§),
- utbildning i hemmet eller på annan lämplig plats (20–22 §§),
- annat sätt att fullgöra skolplikten (23–25 §§), och
- bemyndiganden (26 §).

8 §

Under vistelse i ett sådant hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (särskilt ungdomshem) ska

skolpliktiga barn, som inte lämpligen kan fullgöra sin skolplikt på annat sätt, fullgöra den genom att delta i utbildning vid hemmet.

Utbildningen ska anordnas genom försorg av huvudmannen för hemmet. Den ska *med nödvändiga avvikelser* motsvara utbildningen i grundskolan eller i förekommande fall grundsärskolan eller specialsksolan.

Utbildningen ska anordnas genom försorg av huvudmannen för hemmet. Den ska motsvara utbildningen i grundskolan eller i förekommande fall grundsärskolan eller specialsksolan. *För sådan utbildning ska följande bestämmelser gälla med de avvikelser som följer av att barnet vistas i ett sådant hem:*

- *inledande bestämmelser (1 kap. 3–6 och 8–11 §§),*
- *ledningen av utbildningen, lärare m.m. (2 kap. 8–13, 15–24, 29–34 och 36 §§),*
- *barns och elevers utveckling mot målen (3 kap. 2–4 och 7–21 §§),*
- *kvalitet och inflytande (4 kap. 2–14 §§),*
- *arbetsmiljö och ordningsregler (5 kap. 2–5 §§),*
- *skolplikt och rätt till utbildning (7 kap. 2–6, 8, 9, 12–16, 18–19 och 21 §§),*
- *grundskolan (10 kap. 2–8, 10 och 12–23 §§),*
- *grundsärskolan (11 kap. 2–11, 13 och 15–23 a §§),*
- *specialskolan (12 kap. 2–8, 10 och 12–23 §§),*
- *Skolväsendets överklagandenämnd och Lärarnas ansvarsnämnd (27 kap.),*
- *överklagande (28 kap. 3 § 2–4, 4 §, 9 § 2, 10 och 16 §§), och*
- *övriga bestämmelser (29 kap. 10–12 §§).*

9 §

Den som inte längre är skolpliktig och vistas i ett hem som avses i 8 § första stycket och som inte lämpligen kan fullgöra skolgång på annat sätt ska genom huvudmannens försorg ges möjlighet att delta i *kompletterande utbildning på grundskolenivå eller motsvarande* eller i utbildning som

Den som inte längre är skolpliktig och vistas i ett hem som avses i 8 § första stycket och som inte lämpligen kan fullgöra skolgång på annat sätt ska genom huvudmannens försorg ges möjlighet att delta i utbildning som motsvarar sådan utbildning som erbjuds i gymnasieskolan eller

motsvarar sådan utbildning som erbjuds i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan.

För sådan utbildning ska följande bestämmelser gälla med de avvikelser som följer av att den unge vistas i ett sådant hem:

- inledande bestämmelser (1 kap. 3–6 och 8–11 §§),*
- ledningen av utbildningen, lärare m.m. (2 kap. 8–13, 15–24, 29–34 och 36 §§),*
- barns och elevers utveckling mot målen (3 kap. 2–4, 7–9 och 13–21 §§),*
- kvalitet och inflytande (4 kap. 2–14 §§),*
- arbetsmiljö och ordningsregler (5 kap. 2–5 §§),*
- allmänna bestämmelser om gymnasieskolan (15 kap. 2–8, 10, 11, 15, 17 första stycket och 19–29 §§),*
- utbildning på nationella program i gymnasieskolan (16 kap. 2–34 §§),*
- utbildning på introduktionsprogram i gymnasieskolan (17 kap. 2–12 §§),*
- allmänna bestämmelser om gymnasiesärskolan (18 kap. 2–8, 10, 11, 15, 17 och 19–26 §§),*
- utbildning på program i gymnasiesärskolan (19 kap. 2–27 §§),*
- Skolväsendets överklagandenämnd och Lärarnas ansvarsnämnd (27 kap.),*
- överklagande (28 kap. 3 § 2–4, 4 §, 10 § och 16 § 1), och*
- övriga bestämmelser (29 kap. 9–12 §§).*

16 §

Om ett barn vårdas på sjukhus eller *någon annan* institution, ska huvudmannen för institutionen svara för att barnet får tillfälle att delta i utbildning som så långt det är möjligt motsvarar den som erbjuds i förskola, förskoleklass

Om ett barn vårdas på sjukhus eller *en* institution *knuten till ett sjukhus*, ska huvudmannen för institutionen svara för att barnet får tillfälle att delta i utbildning som så långt det är möjligt motsvarar den som erbjuds i förskola,

17 §

För sådana elever i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan som på grund av sjukdom eller liknande skäl *under en längre tid* inte kan delta i vanligt skolarbete och som vårdas på sjukhus eller en *motsvarande* institution ska särskild undervisning anordnas på sjukhuset eller institutionen. Sådan undervisning ska så långt det är möjligt motsvara den undervisning som eleven inte kan delta i.

För sådana elever i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan som på grund av sjukdom eller liknande skäl inte kan delta i vanligt skolarbete och som vårdas på sjukhus eller en institution *knuten till ett sjukhus* ska särskild undervisning anordnas på sjukhuset eller institutionen. Sådan undervisning ska så långt det är möjligt motsvara den undervisning som eleven inte kan delta i.

20 §

För sådana elever som avses i 17 § men som inte vårdas på sjukhus eller en *motsvarande* institution ska särskild undervisning anordnas i hemmet eller på annan lämplig plats. Sådan undervisning ska så långt det är möjligt motsvara den undervisning som eleven inte kan delta i.

För sådana elever som avses i 17 § men som inte vårdas på sjukhus eller en institution *knuten till ett sjukhus* ska särskild undervisning anordnas i hemmet eller på annan lämplig plats. Sådan undervisning ska så långt det är möjligt motsvara den undervisning som eleven inte kan delta i.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2014 och ska tillämpas på utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2014.

2. För utbildning som har påbörjats före den 1 juli 2014 ska dock de nya bestämmelserna i 24 kap. 8 och 9 §§ tillämpas från och med den 1 juli 2014.

2 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Förslaget lämnas med utgångspunkt i de förslag till ändringar i offentlighets- och sekretesslagen som har lämnats av utredningen om sekretess för uppgifter i skolväsendet och vissa andra utbildningsformer och verksamheter i betänkandet Skolans dokument – insyn och sekretess (SOU 2011:58).

Härigenom föreskrivs i fråga om offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) att det i lagen ska införas en ny paragraf, 23 kap. 2 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

23 kap.

2 b §

Om ett utbildningsdokument enligt 3 kap. 5 a § skollagen (2010:800) ska lämnas ut till en ny huvudman, hindrar sekretess enligt 2 § inte att en uppgift om en enskilds personliga förhållanden i sådan elevhälsa som avser psykologisk, psykosocial eller specialpedagogisk insats och i särskild elevstödande verksamhet i övrigt lämnas ut från hemkommunen till en enskild som driver en sådan fristående skola som avses i 1 kap. 3 § skollagen.

Sekretessen enligt 2 a § hindrar inte heller att en sådan uppgift om en enskilds personliga förhållanden i skriftlig individuell utvecklingsplan eller i åtgärdsprogram lämnas ut från hemkommunen till en enskild som driver en sådan fristående skola som avses i 1 kap. 3 § skollagen.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2014.

Förteckning över remissinstanserna

Följande remissinstanser har inkommit med yttrande över betänkandet (69 st.): Kammarrätten i Jönköping, Förvaltningsrätten i Falun, Barnombudsmannen, Myndigheten för handikappolitisk samordning (numera Myndigheten för delaktighet), Statskontoret, Statens institutionsstyrelse, Statens skolverk, Statens skolinspektion, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Sameskolstyrelsen, Sametinget, Skolväsendets överklagandenämnd, Socialstyrelsen, Statens folkhälsoinstitut, Ungdomsstyrelsen (numera Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor), Diskrimineringsombudsmannen, Kriminalvården, Brottsförebyggande rådet, Regelrådet (N 2008:5), Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, Stockholms universitet, Umeå universitet, Dorotea kommun, Eslövs kommun, Göteborgs kommun, Haninge kommun, Huddinge kommun, Hässleholms kommun, Jönköpings kommun, Kalmar kommun, Kiruna kommun, Lunds kommun, Lycksele kommun, Malmö kommun, Solna kommun, Stockholms kommun, Storumans kommun, Sundbybergs kommun, Södertälje kommun, Torsås kommun, Uppsala kommun, Åre kommun, Övertorneå kommun, Norrbottens läns landsting, Stockholms läns landsting, Uppsala läns landsting, Sveriges Kommuner och Landsting, Autism- och Aspergerförbundet, Romskt informations- och kunskapscenter, Ersta diakoni, Friskolornas riksförbund, Goda företagare för barn och ungdom, Gryning Vård AB, Handikappförbunden, Hörselskadades Riksförbund, Läraförbundet, Lärarnas Riksförbund, Magelungen utveckling AB, Riksförbundet Attention, Riksföreningen för skolsköterskor, Rädda Barnen, Sveriges Dövas Riksförbund, Sverigefinska riksförbundet, Sveriges Psykologförbund, Sveriges Sjukhuslärares förening, Sveriges Skolkuratorer förening, Sveriges Skolledarförbund, Svenska Tornedalings Riksförbund och Synskadades Riksförbund.

Spontana yttranden har därutöver inkommit från (24 st.): Sveriges Dövas Ungdomsförbund, Läraförbundet Växjö lokalavdelning, Kommunförbundet Stockholms län, Riksförbundet FUB - För barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning, Falun Borlänge-regionen AB, Värmdö Gymnasium, Regionförbundet i Kalmar län, Riksförbundet för döva, hörselskadade och språkstörda barn, Svenska riksorganisationen för distansutbildning, Regionförbundet Östsam, Hermods AB, UtvecklingsPorten, Hjärnskadadeförbundet hjärnkraft, Riksförbundet för social och mental hälsa, Företagarna, Vivorum AB, Stubben HVB AB, Lapplands gymnasium, Sjukhuskolan i Uppsala, Vindelns kommun, Majvor Sjölund, Robin Holmgren, Ingabritt Hedin och Konkurrensverket.

Följande remissinstanser har beretts tillfälle att yttra sig, men har förklarat sig avstå eller har inte inkommit med yttrande (34 st.): Riksdagens ombudsmän, Avesta kommun, Eksjö kommun, Gotlands kommun, Härjedalens kommun, Katrineholms kommun, Pajala kommun, Robertsfors kommun, Värmdö kommun, Örnsköldsviks kommun, Region Skåne (f.d. Malmö läns landsting), Västra Götalands läns

landsting, Kunskapsskolan i Sverige AB, Attendo AB, Barncancerfonden, Barnens rätt i samhället, Dyslexiförbundet FMLS, Hela Människan, Jiddischförbundet, Judiska centralrådet, Judiska Ungdomsförbundet, Landsorganisationen i Sverige, Landsrådet för Sveriges Ungdomsorganisationer, Lika Unika – Federationen mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning, Romska Ungdomsförbundet, Romskt kulturcentrum i Stockholm, Sáminuorra, Sveriges Elevkårer, Sveriges Elevråd, Sverigefinska Ungdomsförbundet, Sveriges finska lärarförbund, Sverigefinländarnas delegation, Svenska Förbundet för Specialpedagogik och Svenska Skolläkarföreningen